

*Anebo ocitli jsme se oba tváří
v tvář nepochopitelnému zákonu, podle
něhož se musíme hledat, když jsme si
vzdáleni, a nenávidět se, jsme-li si
nablízku?*

Franz Werfel

MŮJ OTEC S VELKÝM 'O'

Moje setkání se smrtí

(pracovní název)

NĚKOLIK MĚSÍCŮ

v životě autora příběhu a jeho hrdinů

MŮJ OTEC S VELKÝM 'O'

NĚKOLIK MĚSÍCŮ

v životě autora příběhu a jeho hrdinů

Dívám se, jak přechází od knihovny ke křeslu a zase zpátky. Slyším jeho hlas. Rozumím jeho starostem a strachu z budoucnosti, který jde s ním. Je to můj hrdina. Vysoký. Vyzáblý. Ješitný a přísný; úzkostlivý, samolibý a sobecký, až hrůza. V prořídých vlasech na pěšinku řadí lupénka, ne a ne se jí zbavit. Se všeobecným přehledem a znalostí čtyř jazyků slovem i písmem je vzdělanější než všichni jeho kolegové dohromady, přesto ho znalosti nepřivedly dál než ke klotovým úřednickým rukávům a bytu na Žižkově s vchodem z pavlače a záchodem na chodbě...

Miluju ho. Miluju ho až k breku. Za těch pár let, co o něm připravuju román, jsme si jeden na druhého zvykli tak, že si budeme chybět, jestliže práci skutečně někdy dokončím. Jak je to vlastně možné, zamilovat se do člověka, který žil více než půl století přede mnou? Můj hrdina se až k pláči podobá mému otci! Tak nějak to bude...

Už celé týdny se nemohu hnout z místa. Na papír nepříbyla ani čárka, léká mě svou čistotou... a mlčenlivostí. Každý můj krok se stal číhavý a napjatý, poznamenaný hledáním a čekáním. Na slova. Na ta pravá. Vím, že jsou někde tady, tady kolem...

V noci vstávám, v tu dobu ke mně obyčejně chodí ty nejfantastičtější nápady. Naneštěstí nemají dlouhé trvání, ráno je z nich jenom pára nad hrncem a z mého hrdiny obyčejné strašidlo, mátoha bez kapky krve, neschopná samostatného života. Kdyby mi na stole neležely jeho deníky, kterých se chytám jako tonoucí třísky v moři, kterých se znovu a znovu dotýkám a kterými znovu a znovu listuji, málem bych pochybovala o Fediově existenci. Jediný, kdo mi ještě věří, když klesám pod tíhou bílého papíru, je můj muž Jozef. Společnými silami se nám podařilo vyhledat několik posledních pamětníků mého příběhu, jejich vzpomínky jsou kusé a často si odporují, přesto jsem naplněná vděčností.

Deníky, noviny, výpovědi svědků... Shánět materiály je velice vzrušující, asi jako když kriminalista shromažďuje další a další usvědčující fakta, až mu vznikne jakási mozaika, v mém případě nikoli pachatele, ale jakéhosi podivína, veskrze zvláštního a svým způsobem neobyčejného člověka. Jenže teď, když je práce skoro u konce, se to zaseklo. Znovu a znovu začínám, škrtám, občas upřesním to a ono. Znovu a znovu upravuju, pročesávám, přemísťuju. Zdá se to dobré. Ještě jednou to po sobě přečtu a hodím to do koše. Občas mě můj otec přistihne, jak lovím v odpadcích... Jak škrtám, abych to snad po sobě už nikdy nemohla dát dohromady. Ale to všechno je málo, trhám papír na kousičky a všechno se opakuje. Začínám, upravuju, pročesávám...

Už dlouho jsem po sobě nehledala v koši. Slova odešla. Definitivně. Stávalo se ovšem i dřív, že mě náhle zalehl strach. Třeba že o hrdinovi pořád ještě nevím dost. Že si nejsem jistá, jaké mu dát vlastnosti, lásky a nenávisti; jak ho pokřtít, aby jméno v sobě neslo náповědu příštího osudu... Tohle všechno ale bylo tentokrát dávno za mnou, v tom všem jsem už měla jistotu. Můj hrdina stál přede mnou obnažený do nejmenších podrobností, zdálo se, že na něm není místočko, které bych předem neprozkoumala, a přesto se nemohu hnout z místa!

Můj otec zůstává klidný. Sedí v křesle a záhadně se pousmívá. Dívám se na něj trochu zvědavě a trochu s úžasem, jako kdyby odpověď měla přijít právě odtud. Jak si byli podobní! Jak strašně si byli podobní! A to i přesto, že jeden bydlel na Žižkově a zemřel, když druhý teprve začal vyrůstat z chlapeckých let a objevovat Královské Vinohrady!

Podobní? Přísně vzato, podobní si nebyli vůbec, přinejmenším fyzicky.

Vrchní účetní rada Julius Fediov... 69 let, nevoják, IQ 119, revmatik, hypochondr a vdovec, výška sto sedmdesát, váha slabých šedesát tři, vlasy tmavě plavé... se s úděsem podíval na jazyček váhy. Tušil to, už zase ztratil čtyřicet deka! Sundal skřípec a znaveně pomnul kořen nosu...

Dobrá, tady to nevězelo, tak tedy v čem? V čem vězela podoba dvou mužů, z nichž jeden se s vypětím sil a buldočí vytrvalostí vyšvihl do střední úřednické vrstvy, zatímco druhý se už jako příslušník vinohradské smetánky narodil? Nemohlo to být nic nepodstatného, protože když jsem svého Fediova, Čecha s ruskou duší, spatřila poprvé, když jsem nahlédla do jeho mysli, strnula jsem úžasem. Okamžitě jsem věděla, že tohle je můj hrdina... hrdina, na

kterého jsem čekala. Že jeho příběh je tak trochu i příběhem mým, a že se ho už nezbavím. Že totiž Fediov a můj otec jsou oba Otcové s velkým O. Dva zachmuření džinové uniklí z láhve.

-Už dlouho jsem tě neviděl psát..., uhodl v té chvíli příčinu mého předráždění otec. Jsem v pokušení se všim se mu přiznat, ale bojím se, že můj rukopis ho v tuhle chvíli zajímá asi jako epidemie na Dálném Východě. Co horšího, že ho zklame...

-Jestli je to román, tak víš, že romány nečtu... Stejně to bude nějaká pitomost, rozhoduje rázně a zavírá oči, debata je definitivně u konce. Teď si povídej, co chceš a tvař se, jak umíš, stejně tě nevidím, říkají zježená záda.

Cítím, jak se ve mně už zase všechno vaří. Bariéra mezi námi narůstá den ode dne, stává se nesnesitelná. Už se chystám vykřiknout něco neodvolatelného, když ho slyším... *Tak co po mně chceš? Raděj kdybys mi podala účetní knihu a obklad na hlavu, a pěkný studený...!*

Ano, to je on! Konečně! Můj hrdina je v mojí hlavě, jen ho dát odtud ven. Z hlavy na papír... Vrhám se po tužce.

xxxx

-Už dlouho sis někam nevyrazila, děvůška... Hlas, který měl ve vychrtlém hrudníku málo místa, přeskočil do fistulky. Fediov skopnul bačkory a natáhl v křesle nohy co nejpohodlněji. Tohle mohlo znamenat jen jedno: Hela vstala od pletení, vzala lavórek a s povzdechem vyšla na pavlač.

Pokrytec stará! Jak tomu měla rozumět? Když běžela v biu Kosmorama Matka Kráčmerka, chytal ho fantas, že byla dvě hodiny z domu! Tak co to bylo za řeči? A kdy naposled si dopřála hodinku v žižkovských lázních? Pod rouškou, že odtamtud nosí blechy, jí zprotivil i to poslední potěšení! Musela se usmát, v tomhle měl pravdu!

Hela třískla lavórkem o vodovod, který byl tak bytelný, že mu snad nic uškodit ani nemohlo, otočila kohoutkem a počkala, až to v trubkách naprázdno zarachotí. Tu námahu si mohla ušetřit. Moc dobře věděla, že voda neteče. Celá Krásovka byla rozkopaná a zápach těžké mokré hlíny se táhl ulicí jako odjakživa špatná pověst pražské kanalizace. Hela potřásla hlavou, až se jí svezl šátek a pod ním se objevily slámové, prořídle vlasy.

-Jsem strašlivě churav! Myslím že mě přepadla melancholie. Krom toho už od rána cítím sklon k migréně. Je mi to nevysvětlitelné, uvítal ji otec, když mu jako náhražku za vodu začala nohy otírat hadrem navlhčeným v octě.

Vinný ocet měl rád, přesto obrátil oči v sloup a trpitelsky zasténal. Na svoje jemné, bílé ruce a nohy byl pyšný, třebaže mu činily tolik obtíží, počínaje dlouhými, vyčouhlými palci a přespříliš choulostivými chodidly konče. A vůbec, na ocet si nestěžoval. Ale copak tohle byla dostatečná péče o člověka, který trpěl neurastenii a revmatismem? A taky depresi, závratí, nespavostí, předrážděností a únavou tělesnou i duševní tak, že mu nakonec nezbylo, než trpně souhlasit s návrhem vedení o předčasném odchodu do výslužby?!

Včera ano, při takovém počasí se nic jiného než migréna čekat nedalo, ale proč dnes? zauvažoval opět, sáhl si na hlavu a významně se chytil za nos. Ocet nezředěný vodou přílišně páchl, a dokonce i trochu štípal v nose i na chodidlech. Okamžitě si je nechal prohlédnout. Kůže tu byla neustále přeschlá, a jestliže se řádně neošetřila, snadno praskla. Na pedikúru neměl, ale pokud žila jeho žena Máša, nebyla to ani potřeba. Starala se o něj vzorně, dokud... dokud mohla. Jenže Máša odešla.

-Starala se, dokud jsi ji neutahal, upřesnila Hela vzdorně, ale ihned se zastyděla a s láskou začala otci osušovat chodidla a natírat je glycerinem.

-Dělalo ji to šťastnou, namítl Fediov nahlas. Na to už Hela neřekla nic, plácla hadrem do umyvadla a vstala.

Ušklíbla se, anebo se mu to jenom zdálo? Chtěl zůstat spravedlivý. Jeho žena se už taková narodila, podřízený tvor určený sloužit a obětovat se. Měla to v krvi. Potřebovala to k životu. Naopak Hela – Hela byla po něm, rozená Fediovová. Nemohl chtít, aby mu sloužila. Aby mu vařila a posluhovala. Že jí to nebude stačit, si mohl spočítat předem. Vrátila se z venkova, kam se kdysi dávno odstěhovala, až dlouho po Mášině pohřbu, a teprve na jeho opakované a výslovné prosby. Doprošoval se jako malý kluk a přimluvit se za něj musel i Theo, poslední z jeho mála přátel. Theo byl mrtvý a Fediov se kradmo pokřižoval. Kdyby mu žena dala syna, nemusel by stát teď před Helou jako žebrák, ten by mu obstaral služebnou a bylo by po problémech! Ted' ke stáří toužil po věrné služebné duši čím dál víc. Jenže Máša mu porodila dceru... Nikdy to žádné z nich zcela neodpustil.

-Žena je halt obrovskou hádankou, vzdychl, a když k němu Hela obrátila oči, nelogicky doplnil:

-Jestliže se nestane včas řádnou matkou, je z ní budižkničemu!

Řádnou matkou v této souvislosti ovšem znamenalo: Jestliže neporodí muži kluka jako buk... Tohle už bylo trochu moc, Hela vzala koflík s horkým čajem meduňky a zdálo se, že si pohrává s myšlenkou vchrstnout mu jeho obsah na obnažená chodidla. Řádnou matkou! To se odvážíš říct mi ty, zavyčítal ten pohyb a stín, který otec vrhnul kdysi na její budoucnost... kdysi, ale stín studil ještě dneska... jí sevřel rty. Pohyb nemohl Fediovi ujít a při představě, co všechno by se mohlo stát, k čemu všemu ji mohl vyprovokovat jednou neuváženou poznámkou, se zimomřivě roztřásl.

-Já za nic nemůžu, to je citace... aspoň myslím.

-Nietzsche? Optala se, ale nečekala na odpověď a s opovržením ho začala ubalovat v křesle. Nato Fediov požádal o spis Tak pravil Zarathustra a s povzdechem, že si musí neprodleně cosi ověřit, začal listovat dílem v notně ohmataných a už jedenkrát vyspravovaných deskách.

-Věděl jsem to, nebyl racionalista, ale v tom se setsakramentsky mýlil! Nerozpoznal včas sílu a vítězství rozumu. Tenhle spor intuice s rozumem... a se mnou, zahuhlal skromně, -prohrál na celé čáře!

Znovu zalistoval knihou, ale nečetl. Zdálo se, že je každý zabrán do svého. Fediov do svých bolestí a Hela do výčitek, které jí ležely kolem hlavy jako všudypřítomný mrak. Ve skutečnosti jeden druhého nepřestávali vskrytu pozorovat. Vnímali se i na dálku, když to nešlo smyslem jedním, byly tu v záloze další. Šel s ní, když běžela do sklepa pro uhlí, sto dvacet tři schodů dolů a sto dvacet tři nahoru, a třebaže ve skutečnosti sám nikdy nic tak těžkého nenesl, teď cítil, jak mu loupe v kříži.

Fediov heknul, to Hela složila ke kamnům plné dva kýble. Uhlí letos koupil ze zvyku v Hybernské, jenže od té doby, co starý Sachs skončil v koncentráku a mladý na Pankráci, nebyla firma to, co bývalo a zle pochodil. Zima trvala od Štědrého dne a nejlepší Mostecké Ia jakosti ubývalo příliš rychle, i při šetrném zacházení spotřebovali šest metráků měsíčně.

-Vydává málo tepla a mnoho popela, postěžoval si a promnul prsty, ztuhlé chladem. Firma nefirma, měl koupit obyčejné hnědé uhlí tady na Žižkově. Kluk, který ho prodával hluboko pod cenou po putnách ušetřených na důvěřivých a nepozorných občanech při rozvážkách, byl docela pěkně probuzený. Tohle neschvaloval, ale současně i trochu obdivoval a v duchu se huboval, že kvůli zásadám, které, jak se zdálo, nikdo jiný nedodržoval, přišel o peníze i o teplo.

Fediov se díval, jak Hela svléká dlouhou propínací zástěru, ale pod ní měla ještě druhou, kratší, jak si přehazuje lehký zimní kabát s králičím límcem. To mohlo znamenat jen jedno, chystala se z domu. Cítil, jak ho roztřásla zima, měl by jí dát svého bobra, tím neprofouklo. Znovu se zachvěl. Tak tedy aspoň půjčit. Ale co, jen nebýt sentimentální... jak pochcaná baba, znechuceně si nad sebou odfrkl.

Když všechno selhalo, šachy ho uklidnily pokaždé. Tak schválně, jakou barvu si dnes zvolí? Hloupá otázka, coby vítěz měl bílé!

Fediov se ponořil do hry.

XXXX

-My dva že jsme si podobní? Co je to za hlouposti! Tvůj Fediov je egoista a despota! Co na něm máš? ...Otec ke mně sedí zády v obranné pozici naježeného kocoura a dívá se do země.

-V tom není sám, nemyslíš?

Teď otci strašlivě křivdím. Na rozdíl od mého Fediova je totiž pokrokový člověk. Skutečnost, že přeje každému svobodu, bohužel nemůže nic změnit na tom, že vyrostl v době milostpaní, chův, kuchařek a služebných, a výsledek, ať chce nebo ne, se od jeho zásad podstatně liší.

-Krom toho je do sebe chorobně zamilovaný! Milovat se je nutnost. Ale všeho s mírou!

-Kdo je to? Upravený Nietzsche?

-A i kdyby, neříkej mi, že ty bys to poznala! Mít se rád, souhlasit s tím, jaký jsem, být se sebou srozuměn... ale nepřehánět to! Nezáleží na tom, co děláš a čeho dosáhneš, ale co si při tom o sobě myslíš. Ani úspěch není tak důležitý. Důležitá je pouze cesta. Pocit uspokojení ze sebe sama, obyčejně se říká z vlastní práce, ale to není totéž. Ten pocit tě vede ke srozumění se vším, co tě potká... Zdá se, že tvůj hrdina to trochu přepísk! A co se týče tebe, pochybuju, že něčeho takového můžeš kdy dosáhnout.

Nepamatuju se, kdy naposled jsem od otce slyšela tolik slov najednou. Neochvějné přesvědčení o vlastní pravdě staví kolem něj val, z kterého vyráží na povrch kousavá, štiplavá ironie, a ta se jako všemocný plevel každým dnem víc a víc ujímá vlády nad jeho myšlenkami i vztahem mezi námi.

Mít se rád, tohle se mi nezdálo tak těžké. Mnoho lidí v sobě najde lásku a obdiv pro sebe sama. Horší je to s láskou pro druhé.

-A když se to nepodaří?

-O tom právě mluvím. Pak se ti stane, že budeš sebepotvrzení celý život hledat u jiných.

-Tak tohle mého hrdinu rozhodně nepotkalo! Pokud vím, Fediov nehledá u bližních lásku a chválu, dokonce ani potvrzení své ceny. Své přednosti zná. Ví, že je dokonalý a neomylný, a tudíž i nekritizovatelný. Nekri-ti-zo-va-tel-ný, chápeš? Na mínění druhých mu záleží asi jako na pohromě způsobené lučnými kobyilkami v severní Africe.

-Někoho mi tím připomíná...!

Tak to byl Jozífek. Vrátil se z pochůzek dřív a podle toho, jak se tvářil, nás už hodnou chvíli poslouchal ve dveřích.

Vrhám se k němu a pěstmi ho vytlačuju z pokoje. Jak se ti dva dostanou k sobě, je z toho vždycky nějaký malér.

-Proč tak posměšně? Musíš být tak ironický? To nemůžeš říct jednou... jedinkrát něco milého? Aspoň mně kvůli. Takový přece nebýval, ne vždycky!

Můj muž se ušklíbne. Mlčky, uraženě staví nákup do kuchyně a odchází. Vracím se. Jen ty a já, otče, navždycky! Jak zadržet... jak popsát ten pyšný úsměv, odměňující mě přede všemi za to, jak jsem mu podobná? Jen ty a já! Jenže tohle je dávno. A je to pryč. Můj otec se přece na mě už dávno neusmívá a na mínění druhých mu záleží... no asi jako na pohromě způsobené lučnými kobyilkami v severní Africe.

-Někoho mi tím připomíná...! opakuju teď i já zaraženě.

-To musíš vědět ty. Je to tvůj hrdina...

Že by se přece jen poznal?

XXXX

Otec přijíždí a odjíždí a vrací se vždy o něco starší, o něco znavenější. Sedí v ušáku, který mu patří vždycky, kdykoli je u nás, za léta s ním už téměř srostl. Odtud jak z kapitánského můstku řídí, vzdoruje, poslouchá a přehlíží své mužstvo. Nenamluví moc, ale když otevře úzké, přísné rty, jsou jeho soudy vždycky jasné a kategorické, rozkazem, který nepřipouští vyhnutí. Z křesla kriticky sleduje, jak naše Irenka roste, hraje na klavír, dělá úkoly... jak zkouší svatební šaty. Dívá se, jak se batolím, už jsem zase těhotná. Z jeho tváře se nedá nic vyčíst, jen občas nekontrolovatelný záblesk. Tak vidíš, už zase! Místo abys udělala něco kloudného, tak tohle...

Až daleko později mě napadne, že v těchto chvílích viděl moji matku. Syna už měli. Tak proč proboha další dítě? Jen aby to nebyla dcera! Ale právě to se stalo, přišla jsem na svět.

Otec přijíždí a odjíždí, u své přítelkyně Madly to nikdy nevydrží dlouho, až jednoho dne zůstane natrvalo, zas o něco starší, o něco znavenější a nerudnější. Ušák je stále týž, jen o trochu víc ošoupaný.

XXXX

Venku stojí slunce vysoko a obloha je bez mráčku, dělá se další vroucí den. Otec je teď sotva dva týdny po nemoci, v rysech má ještě vyčerpání a únavu, ale už po snídani oznamuje, že se vypraví do města. Marně se pokouším ho varovat, je přece neděle a ve městě nebude pro turisty k hnutí.

-Jsem kosmopolita, turisté mi nevadí.

-Dělá se strašné vedro...

-Musím trénovat...

Třicetistupňová horka by utýrala i zdravého člověka, ale dávno vím, že když si otec něco *svobodně* usmyslí, je jen a jen na něm, aby to taky *svobodně* provedl. Jako by nám potřeboval dokázat, kdo tady má ještě pořad vrch. Ve tváři mu s jakousi provokativní samozřejmostí polehává jeho ego, které by dokázalo vytočit i nejmírnější povahy. Leží v hlubokých brázdách v mlčenlivé svornosti spolu se stínem těžké nemoci.

Nenapadá mě nic dobrého. S obavami se dívám, jak si podává a nese lžici na boty, vzdorně a zároveň jako by vážila metrák, jak se neskonale pomalu a s námahou obouvá, jak si obléká sako s kravatou vedro nevedro, jak se vrací pro hůl... Sako je zezadu příliš krátké, snad den ode dne kratší. Zkracují je víc a víc kulatíci se záda, která otce vytahují do výšky, pořad výš a výš k ženě, která tam někde čeká, výš a výš k Bohu, na něhož nevěří.

-Omnia mea mecum porto....

Otec pozorně kontroluje obsah plátěného pytlíku... všechno, co má, nosí s sebou..., který mu Madla na cestu sem přivázala zvenčí ke kufru tak, aby byl na dosah, kdyby se něco přihodilo... Pytlík je špinavý a prodřený, jak ho vláčel za sebou nejdřív v městských ulicích a pak po nástupišti a celém Wilsonově nádraží. Jsou v něm ještě jedny brýle, občanka, cestovní pas a lupa, to nejdůležitější, co vlastní. Tvář je bez výrazu, latinské rčení jí propůjčuje chlad a nadřazenost filozofů. Vlastnit jen to, co mám u sebe - není to smutné? Anebo je v tom moudrost věku?

XXXX

Na začátku měl plátěné pytlíky dva, ten druhý sloužil výhradně na doklady. Vláčel je neustále sem a tam - k lékaři, na poštu a do lékárny, dokonce i z jídelny do ložnice... podobně jako Židé v dobách zlých. Všechno mimo ten pytlík byla zbytečnost. Tohle dřív nevěděl.

-Věci mají jen takovou hodnotu, jakou jim ty přisoudíš, zabručí nerad. Omnia mea mecum porto... Nevím, zda se ve větě neskrývá trpkost. Mám báječného muže, dvě dospělé dcery a dům se zahradou - a co má on?!

-Ten dům je vaší pastí, odeskne a dál si mě nevšímá. Možná má pravdu. Nejdřív z lačnosti a pak už jen setrvačností shromažďujeme kolem sebe věci, pro které přestáváme vidět to důležité... Přesto si nejsem jistá, zda ve větě není zašifrovaná nějaká jedovatost. Přece si nakonec nebudeme ještě i závidět?

Na domě je hypotéka, přesto to vypadá, že nikdy nebudu muset jít žebrotou ani klepat dcerám u dveří. Mám všechno, co otci schází, muže a rodinu, o kterou se mohu opřít. Mám všechno, co teoreticky vzato by mohl mít i můj otec, kdyby mu rodina něco znamenala. Ale právě tím si nejsem moc jistá. Copak při každé příležitosti neopakuje, že manželství byl jeho životní omyl? Že dnes by se už neženil?! Ženy zašívaly jeho ponožky a žehlily jeho košile. Zato si přály ležet bok po boku v manželské posteli, kterou nesnášel. Madle naštěstí vydržel vzdorovat, zůstali spolu na neurčito a nadivoko. Pomstila se zato na košilích, ale tohle mu nevadilo. Košile se nosily úplně stejně nevyžehlené a vysloužilé ponožky prostě vyhodil.

K autobusu veze otce Jozífek, tohle se už dávno vžilo. Třicet let dělá otci taxikáře do města a zpět, k lékaři, na poštu, do lékárny, z nádraží a na nádraží. Tohle je odbyto jednou větou:

-Copak vy, vám je hej, vy jste ještě mladý...

Jozef má naopak pocit, že je ve věku, kdy by si už nemusel nechat cedit na hlavu, jak říká. Přeloženo to znamená, že už nechce dělat děvečku pro všechno, německé *laufbursche* je možná výstižnější. Ani mu to nemohu mít za zlé. Otec bere, protože je starý, protože má nárok, protože jsem dcera... Dokud nebyl starý, měl jiné důvody. Možná by nebylo špatné jednou za čas projevit i jinak, že naše soudržnost, náš svazek trvá. Podobně jako se občas něžně pomilují i starší manželé na znamení obnovení svatební úmluvy. Ovšemže si to nechám pro sebe, je to přece ještě pořád můj otec s velkým O, moje zrcadlo, a je nekritizovatelný.

XXXX

-Co tu sedíš jako neštěstí? Přestala jsi pracovat. Celý den se točíš kolem toho staříka... Jozífek má ovšem zase pravdu. Od okamžiku, co otec přijel, cítím se jako ochromená. Kdy naposled jsem vydržela čtrnáct dní bez papíru a tužky? Vždycky když k tomu došlo, znamenalo to nějakou pohromu, převrat v rodině, něco se dělo.

Začnu předstírat práci, ale myšlenkami jsem jinde. Těch, kteří mají dost pochopení nejen pro sebe, ale i své bližní, je jako šafránu, ale právě v nich... možná jen a jen v nich sídlí radost, vnitřní klid a spokojenost. Tohle je těžké, zatraceně těžké.

S rostoucími obavami pozoruju oblohu. Mraky houstnou a nalévají se jako obrovité kalichy a paruky stromů před našimi okny se připravují na

pořádný kvapík. Naposledy nám na zahradě silný vítr zlomil dospělou břízku, nepomohlo, že se pružně a poslušně podvolovala jeho rozmarům. Je čím dál zřejmější, že je zaděláno na pořádnou čimelici, nebe je černé jako tuš.

-Snad se ten tvůj stařík někam schová... Oba s Jozefem doufáme, že otec zůstane ve městě, než se bouře přežene. Očima zařikávám telefon, ale ten zůstává němý. Nemohu tušit, že i tohle je druh revolty, jeden z posledních. Že otec sedí v nádražní restauraci nad polévkou a novinami a prodlužuje okamžik, kdy se bude muset vrátit. Že bude muset, je mu jasné. Kam by šel?!

xxxx

Nádraží odjakživa miloval. Ať už to bylo nádraží v Praze, Barceloně, Milaně nebo Paříži, zůstával jim věrný jako kdysi, když ještě cestoval. Nádraží českých městeček byla méně rušná, ale i v těch byla nádražní restaurace, ve které se dalo posedět. Lidé proudili těsně kolem něj, s kufry a balíky, občas nějaká žena zavadila o jeho nohy či stolek, zabreptala omluvu a usmála se. Nejraděj měl mladé moderní, řádně emancipované ženy a dívky, ty cestovaly samy nebo s přítelkyněmi, záda a ramena obtěžkané batohy.

Tohle za jeho časů neexistovalo, to obdivoval. Takové dívky netoužily po vdavkách, ale chtěly předtím vidět svět, poznat hodně mužů a užít si života. Kdyby s nimi mohl hovořit, rád by jim řekl, že to je pěkné, ale i nebezpečné a musí se znát míra, protože i ta nejemancipovanější žena se bez muže a bez rodiny dřív či později cítí bezbranná a opuštěná.

Jak stárl, začal před otevřenými místnostmi a kavárnami dávat přednost stolkům u okna. Bylo tam teplo a nebyl tolik na očích. Také na kávu zanevřel, nechápal, jak mohl vypít pět šest silných šálek denně. Teď si poroučel čaj. Nebyl tolik silný a nedráždil. V poslední době si dokonce oblíbil i nádražní polévku, čím hustší, tím lepší.

Nejdřív odbilo půl, pak celá, a tak dokola. Konečně usoudil, že už se narevoltoval dost a těžce vstal. Venku uhodil hrom.

xxxx

Zahřmělo. Jednou a dvakrát, a už leje jako z konve. Vichr a prudký déšť buší do oken, průtrž nebere konce. Balkon je ve chvílce posetý velikými kroupami, už je to na několik centimetrů vysoký bílý koberec. Snad ho v tomhle nenapadne jít domů?

Po půl hodině krupobití stojí odpověď za dveřmi. Otec je zničený, promoklý a zkrhlý, vyčerpaný tak, že nemá sílu překročit práh. Obličej má žlutý a ztrhaný, oči plavou v hlubokých černých talířích. Bez řečí, vyplašeně, ještě ve dveřích, z něj trhá sako, kšandy a košili... všechno promoklé tak, že se dá rovnou ždímat. Z toho kouká další zápal plic, tak hlavně rychle!

Stojí přede mnou vysvlečený a orvaný jak starý strom na podzim, ubohý, nahrbený. Nahá, do oblouku vysedlá záda mají barvu tuhého, spařeného a špatně oškubaného kuřete. Třu mu záda a lopatky, snažím se zahnat zimnici, a oblékám suchou košili.

-Tuhle ne, tu druhou! ...Jozífek běží pro jinou košili.

-Nedívej se na mě, nechci, abys mě viděla nahého... Na protesty není čas. Jozífek vaří horký čaj. Ukládám otce do postele, ještě pořád se třese jako osika. Mlátí s ním vichr a zimnice a těžko zadržovaný pláč vhání i mně slzy do očí.

-Jsem zraněný...

Opravdu, kroupy poranily otci hlavu do krve. Potlačované chrčivé vzlyky se mu teď daří udržet na uzdě jen s největším vypětím. Zuby mu drkotají zimou. Neskuhrá kvůli bouli na hlavě. To si právě navzdory tolik proklamované svobodě uvědomnil svoji bezmocnost, a ta z něj pořád nanovo vyrazí vzlyky podobné chroptění poraženého zvířete.

-Nechci už do nemocnice! ...A vzápětí znovu:

-Už nechci!

Jen aby z toho nebyl další zápal plic! Myslíme oba na totéž. Objímám otce kolem ramen a znovu a znovu a znovu tří prochladlá záda. Hladím je útěšlivými, krouživými pohyby jako kdysi svým dvěma dcerám. Připadám si jako tesařík, který své druhy na setkání zdraví doteky tykadel, nohou a křídel, kupodivu to funguje. Po lžičkách podávám otci horký čaj. Mlčíme. Slova došla.

Otec utápí dojetí nad hrnkem a pláče. Do sebe, kvílivě. Nastavil mi tvář k políbení, nebo se mi to jenom zdálo? Netřes se, proboha netřes se... Lehce se dotýkám rty jeho tváří, oba je máme vlhké.

-Jdi už. Chci spát...

Myslím, že by chtěl říct, potřebuju se vyplakat...

xxxx

Na zápal plic to nevypadá, dokonce se zdá, že nechytí ani rýmu. Nesu do postele další čaj, Jozef do něj přidal kapku něčeho ostrého na zahřátí...

-Jak to – něčeho? Chceš říct, že nemáte v domácnosti ani rum? Otec podezřívavě převaluje chuť na jazyku.

-Nejlépe bacardi... dožaduje se ukřivdění.

Jozef znovu prohlíží a třídí zásobu alkoholu, je nevalná. Sám pije prostě to, co právě je. Cítím, jak mi hrdlo zaplavuje a stahuje hořkost, není před ní úniku.

-Měl bych na něj strašnou chuť... zvyšuje nátlak otec.

Vidím na Jozefovi, jak to v něm bublá. Jeho sarkasmus nezná hranic, a jak se jednou utrhne...

-Jen žádné strachy, tvůj stařík má hroší kůži, ten je nezranitelný...

Nezranitelný... Samozřejmě, že jsem nezranitelný. V mém věku to je nutnost, holenkové. Tam musel přes sebe nechat přejít bez rozčilování jiné věci, kam by došel, kdyby se ho všechno hned dotklo. Sestry byly mladé a hloupé, s takovými si ještě nedávno uměl poradit, ale dnes se dívaly na jeho nahotu a ani nevěděly, že je mužský...

Tak co, dědo, dáme pohřeb? Kývl očima na znamení, že by rád, a ty rusalky v kokrheli se mohly uřehat. Braly ho do koupele, nejdřív se zakrýval a styděl, odebraly mu i hodinky a nakonec nebylo zakrýt se čím. Dvě sestry ho ponořily do vany až k uším, zavřel oči a nechal na sebe působit slastné, hřejivé teplo. Myly ho pečlivě, namydly žínku a bez milosti zajížděly do všech záhybů... Povídaly si přitom samé banální věci, co bylo nebo bude k obědu, tomu ze čtyřky že už kouká z kapsy parte a kolegu odvedle odvezli už v noci... To ho trochu rušilo, naštěstí v poslední době hůř slyšel a i přes ty řeči cítil, jak ho koupel vzrušuje, bál se, aby to na něm nepoznaly. Bál se ovšem zbytečně, erekci už neměl léta, byla to jen nevinná slast, jako když matky myjí své chlapce, krátce ho napadlo, že takhle by si přál zemřít.

Otec pohoršeně a s konečnou platností odstrčí koflík.

XXXX

Zdá se, že s procházkami a trénováním měl otec přece jen pravdu. Vzal to sice trochu zhurta, skoro jako by měl strach, že kdyby si polevil, už by ten svůj stroj nikdy nepřivedl do chodu, ale jde to den ode dne líp.

Jen zřídka si vyjdeme spolu. Také tomu se pokaždé brání, jako by mu moje podpora brala kousíčky jeho svobody, nebo jako by se bál naší samoty ve dvou. Elektrický výboj, který mě spálí od srdce až do nohou, když mě sám od sebe chytne za ruku, provází horký úlek vděčnosti a něhy. Kdy jsme se takhle vedli naposled? Po školní besídce? Večer po divadle? Každopádně dávno.

V noci mě přepadá staré známé dušení. Jozífek už dávno spokojeně oddychuje, já se obracím z boku na bok a poškytávám. Úzkost se mi sápe po krku a stahuje ho tak, že nemohu chytit dech, do plic se nedostává ani kapka vzduchu. Co oplakávám? Sebe? Otce? Nás dva?

XXXX

Otec snědl s chutí talíř silné hovězí polévky a pak venku na sluníčku usnul. Letošní červenec se už vybouřil, obloha je bez mráčku, máme dobrých devětadvacet stupňů. Obávám se, aby nechytíl úžeh, ale takové starosti ho jenom rozčilují. Sněž tohle, spolkní tabletku, posad' se sem... Však už jde, copak je malý Jarda, aby musel mít nad sebou pořád dozor?

Obrysy postele jsou už na dohled, konečně! Teď ještě zvládnout to nezbytné, záchod je příliš malý a se spoustou potměšilostí, vzato kolem a kolem, nemusel by existovat. Přinejmenším teď v létě by bylo o tolik jednodušší vyřídít to rovnou na zahradě, ale tohle si Jozífek hlídá. Jako kdyby na tom záleželo. Nu což. Ještě je mladý. Však se dočká a pochopí.

Hlídej hlídají, ale neuhlídají. Někdy musí přece jen odejít z domu, a to si pak všechny zákazy vynahradí.

-Byla jsi někdy večer v pořádné hospodě? Ne? Stoupneš si mezi dveře a močíš rovnou na dlážky. Je to nejjednodušší a uklízečky mají pak méně práce, tohle mají ožralové dávno vykoumané...

Ožralové? Můj otec nikdy do hospod nechodil a na jeden ráz nedokázal vypít ani malé pivo. Odkdy se přirovnává k téhle vrstvě odporných, nechutných povalečů? Víím, že se Jozef v tomhle nedá zlomit, na zahradě se prostě nemočí a močit nebude, a honem řahtám nádobím.

XXXX

Bažanta?! Slyšel dobře? ...Podíval se úkosem skrz lupu. Teď viděl Irenu trochu zkresleně, nebyl si hned jistý, jak to myslí. Návrh v něm vzbudil představu opeřence na divoko, ale to byl jen mžik. Tak tohle si mu dovolí nabídnout jeho dcera?! Strnul, nahrbil záda a s despektem napřáhl hůl, ale pak mu bylo líto rány i slov.

Bažanta, podívejme, jako nějakému dědkovi! Nechce láhev jako nějaký prostatik, chce močit na zahradu, protože to je pohodlnější a hodné chlapa. Ostatně při své příslovečné šikovnosti, by jí ho nanejvýš vylil na kanape, bažanta! Možná by to měl udělat! Málem že nevrátil hlavou do zdi. Ještě by to vypadalo, že se rozčiluje! To by měl sakra slabé nervy! Přece se ho nebude dotýkat něčí strach o zahradu nebo pročůrané kanape?! Měli přece strach o kanape? Zlostně, chrčivě se zasmál.

XXXX

Pokoj má pro sebe a postel je pohodlná, ale dovedl by se vyspat i na zemi, tak je unavený. Cítí, jak do něj vstupuje těžká, sladká ospalost. Je to příjemné, té nebýt, co by celý den dělal?!

Ospalost a únava jako opona před světem. Jako hráz před nimi... před dcerou a těmi ostatními. Neboť i ona, ač by tomu docela rád zabránil, začíná pomalu splývat, řadit se k té šedivé, přinejmenším lhostejné, ale stále častěji nenávistné mase živých.

-Tomu nerozumíš, oduší temně... Únava jako ochrana dokonce i před sebou samotným, před vlastními myšlenkami, starostmi i potřebami: teple a dobře se najíst, v klidu se vyspat, odvézt k lékaři... odvézt k lékaři, dobře a teple se najíst...

Chtěli by se ho nějak zbavit, ale tu radost jim neudělá. Ještě tu nějaký čas vydrží. Má nárok na umírání. Tohle poslední právo si nedá upřít. I dlouhé umírání je život.

XXXX

Všeho do času, děvenko. Všechno, co potkalo mně, potká i tebe... Odkáže si, jako by spolkl něco hranatého. Nebo jako by se chtěl zbavit nějaké hořkosti, ale nejde to, v krku jí je stále plno a stále se tvoří nová. Z opuštěnosti. Žena zemřela náhle a v plné síle, pozdější známost s Madlou mu ji nikdy nemohla nahradit, ač byly okamžiky, kdy tomu věřil; syn žil daleko a z dcery, která se mu v mládí tolik podobala, byl jen slabý odvar. Kde zůstala její ctižádost? Znalosti dnešních mladých lidí byly tak povrchní, že by zaplakal! Od dětství jí vybíral jen to nejlepší - a skončila čím? Maturitou na komunistické jedenáctiletce! Aby se nezasmál! Irena nejenže nesplnila ani zlomek nadějí, které do ní vkládal, ani zlomek toho, co chtěl kdysi dokázat sám, ještě má tu drzost myslet si a tvrdit, že mu je podobná!

-Jestliže napodobenina, tak zkažená a nepovedená! V duchu počítá schody a vzteklá slina z koutku úst si zatím bezmocně klestí cestičku po bradě dolů.

Zkažená a nepovedená? Co je zas tohle? Nemluví se to náhodou o mně?

-Šest! vykřikne v té chvíli otec, a já úlekem instinktivně rozpažím ruce, ale není to potřeba, chválabohu, pro dnešek jsou schody za námi!

-A přines mi kapku toho čaje! Otec podrážděně potukává holí a pak ji klade pozorně k hlavě postele. Když zhasnu na schodišti, mám pocit, že jsem mu se světlem vzala všechno to málo, nač se mu scvrkl život.

Jedna noha v kostkované bačkoře je ještě venku, ale už spí, tak ho to všechno znavilo.

XXXX

S napodobeninou bych souhlasila. Ale že zkažená a nepovedená? To bolí. Kdo lépe by měl vědět, do jaké míry mojí vinou?

Člověk potřebuje paměť. A prostor. Aby moh dát myšlenkám rozmach. O obojí jsem přišla naráz a ze dne na den už kdysi dávno, ještě v dětství, ale vyrovnávám se s tím celý život. Vlastně si z téhle své etapy toho moc nepamatuju a jediný člověk, který by mi v tom mohl pomoci, ten mlčí.

Vím jen, že jsem se najednou probudila a všechno bylo jinak. Záclony v oknech zatažené a takové šero, že se stěží daly rozpoznat obrysy předmětů v pokoji. Šero mělo ulevit rozpálenému tělu na posteli a hlavně hlavě obložené ledem, ale příliš to nepomáhalo. Blesky bolesti a od nich záře jak z tavicích pecí provrtávaly pořád nanovo klouby, oči, uši i spánky.

Všichni kolem chodili po špičkách. Občas ke mně otec přivedl návštěvu v bílém plášti, nějakého slovnatného, fousatého profesora v brýlích. Naklonil se nad lůžkem, posvítil mi baterkou do očí a oklepal lehce měkkým kladívkem oteklé klouby a pokrčená kolena, zprava zleva. Nato pokýval moudře hlavou a zase odešel.

Někdy jsem slyšela samu sebe, jak volám matku. Křičela jsem ze všech sil, křičela jsem celou svou bytostí a tak úporně, dokud jsem se neprokřičela k vědomí. Proč matku, když výsadní postavení zastával otec?

Jak dlouho to trvalo, nemám zdání, ale když jsem se konečně probrala k životu, byla jsem o rok starší. Zdánlivě bylo všechno při starém, ale nic jako dřív. Všechno, co leželo předtím, než mě uložili na tu postel a zatahli záclony, zmizelo, nebo aspoň obrostlo zapomněním. Přestala jsem si být jistá, co se stalo doopravdy a co jen v mojí hlavě.

Všichni si dávali bedlivý pozor, aby mi dokázali, že je všechno, jak má být. Matka jindy veselá a sdílná, mlčela. Bratr dostal zákaz hulákat a brát mě na loupežné výpravy do Grébovky. Moji spolužáci a kamarádi chodili do vyšší třídy a když jsme se potkali, zvědavě mě okukovali. Stávalo se mi, že jsem nevěděla, zda se známe, nebo zda mi jen někoho připomínají.

Začala jsem chodit podruhé do 4. třídy a z premiantky se stala holka, která prolézala s odřenými zády. Vím, že jsem musela napnout všechny síly, abych to dotáhla k maturitě, ale na víc jsem neměla energii.

A přece jsem se časem vzepjala. Nestudovala jsem, zato v krátkosti zhlédla celou knihovnu. Co mi chybělo, byla paměť. A prostor! Všechno volné místo však stále zabírá ta postel a z paměti je tenké vlákénko, které se trhá samým vypětím, jak se snažím dohlédnout nazpět.

Noc co noc mě děsí noční můry a ještě dnes se občas probouzím vlastním křikem. Zdá se mi, že bloudím tunelem bez konce, v jehož trychtýři se postupně ztrácejí matka i otec. Že tčkám neznámým městem a neznámými ulicemi. Probouzím se steskem po dětství a po matce a zároveň mě děsí, že se mi vytrácí i tahle jediná... poslední vzpomínka.

Tunel, onen temný trychtýř bez konce, je moje vlastní paměť. Zatímco jiní se mohou utéct do vzpomínek, já sama jsem bez minulosti. Občas mi něco napovědí fotografie, vzkřísí ve mně jiskérku vzpomínky. Prožila jsem to? Nebo se mi zas jen něco zdá? Umanutě hledám a skládám střípky dětství, jsem tím posedlá. Všechno, co vypráví otec, je pro mne nové, protože zapomenuté, jenže ten o minulosti příliš nemluví.

Nemám paměť a tak jsem teoreticky mrvá. Ale mám Jozifka, který mě pokropil živou vodou a od té chvíle mě neúnavně znovu a znovu křísí, kdykoli nade mnou temné síly nabývají moc.

-Na nic nemysli, představ si, že máš křídla, zavři oči a leť...

Někdy to pomáhá, ale občas se ještě dnes probouzím hrůzou z temnoty, která se už chystá mě pohltnout a pozřít. Naštěstí Jozef bdí, hýčká mě a objímá tak dlouho, dokud znovu neusnu. Je to on, kdo mi trpělivě pomáhá zpátky do větví. Kdo znovu a znovu nastavuje náruč, když se zdá, že padám, a znovu a znovu mi pomáhá vzhůru, tam, odkud není pohled omezený stropem, ale jen šířkou obzoru a mraky, a i ty jsou stále jiné a nové. Tady mě napadají skvělé

myšlenky. Náměty, které žadoní o zpracování. Píše se mi tak samozřejmě a s takovou lehkostí, že lituju, že strom nemá klapičky. Pro tyhle řídké chvíle vím, že stojí za to žít... A dost možná i psát.

Tak o jaké napodobenině je vlastně řeč?

XXXX

Fediov zhluboka vzdychnul, ale vzápětí se napomenul, jen nebýt sentimentální. Díval se, jak si Hela ubohý, opelichaný kožešinkový límec vyhrnuje co nejvýš a omotává šálou. Dečka z králičích kožek, kterou mu dávala do postele na noc, přece hrála ažaž, a holka je mladá, tak co mi to tu předvádí?

Tak honem, kde zase nechal hůl? A už spěchal s ní Krásovkou dolů. Ze všeho nejdřív se však podíval za roh, jestli tam na ni nečeká nějaký žižkovský frajírek, který by mu ji zase chtěl odvést. Léta na vdávání měla Hela už chválabohu za sebou, ale že to zažehnal jednou, ještě neznamenal, že ho to nemohlo potrefit později. Naštěstí měla Evropa o patnáct milionů žen víc než mužů a jen v samotné Praze jich podle poslední statistiky bylo víc hned o několik desítek tisíc, aby nějakého ulovila, musela by s sebou setsakramentsky hodit! Neštěstí ovšem nechodí po horách a starým otcům se nevyhýbá. Vzdech, jako by valil ne jeden, ale hned balvanů několik, mu zalehl prsa vydutá a vychrtlá přestálou tuberkulózou, která se v jejich rodě dědila z pokolení na pokolení.

-Takhle to vypadá, když má člověk dceru, to aby stál pořád na stráži jako ostříž! Nikde živáčka, zaplatpámbu, zato Krásova rozkopaná skoro až dolů ke Karlově třídě. Tak vida, Hela mluvila pravdu. V bytě je nejen zima jako na Sibiři, ke všemu prasklé potrubí! Teď v zimě!

Fediov souhlasně kývl, když si v duchu představil, že jde tak, jak jí to vštípil, vzpřímeně a bez ohlédnutí, hlavu do výše, lopatky dozadu, prsa ven, jak se na Fediovou sluší. Jen na chvíli se zastavila v krámku vdovy Hubalové, a podívejme, snad ne nová šněrovačka? A když ne šněrovačka, tak nějaké ty ženské zbytečnosti, zachmuřil se, ale vzápětí už potěšeně luskl prsty. Hubalová prodávala nejlevnější sirky v okolí a nepřirazila si ani tehdy, když všude jinde podražila krabička o dva haléře! Pak že se ještě nenašly poctivé kramářky!

S námahou vstal, zapotácel se a v poslední chvíli se musel přidržet psacího stolu. Deska byla masivní, aristokratická, dotyk mu udělal dobře. Potěžkal stůl očima – spolu s knihovnou to byl nejdražší kus nábytku v bytě vůbec. Na vojně vzdor chatrnému zdraví nikdy nesloužil, ale pořádek na stole udržoval vpravdě až vojenský. Nenapadlo ho, jak jinak by to vyjádřil, z těch věcí sálala jistota a řád. Obálky na jedné straně, dopisní papíry na druhé, underwoodka vprostředku a váha na dopisy v čele, tak to má být. Jak byl prozíravý! Váha byla tak citlivá, že se hodila i k vážení léků od dvou gramů, zvykl si na ní převažovat i léky z lékárny, protože při lajdáckých poměrech, jaké v Čechách odjakživa panovaly, si nikdy nemohl být jistý.

Fediov bolestně sykl. Ta tam byla doba, kdy se mohl pyšnit tím, že jeho domácnost je v prvotřídním stavu. Od té doby, co ji spravovala Hela... Nevolí stáhl úzké pedantské rty a rukávem setřel prach na dubové desce, ale hned se zamrzl. Žaket byl zánovní, a jestliže mu měl ještě nějaký čas vydržet, potřeboval dobré zacházení.

Znovu se pevněji chytil hole. Rozčílil se, už zase se rozčílil! To znamenalo, že si tu kapičku setsakramentsky zasloužil! Tou kapičkou byla troška alpy, kterou si občas dopřál na kostku cukru, to mu vždy zahánělo rozhořčení. Stoupalo ze žaludku do krku, a když se s ním nevypořádal včas, trápila ho pak žáha celý večer. Vztekem div neukápl, ale kde nechal Helu?

V Krásovce nebyla, co by taky pořád dělala v tmavé a věčně rozkopané Krásově ulici, mrzel se. Brilantinu ještě měl a nic jiného tu z drogerie nepotřebovali. Fediov sáhl do kapsičky pro hřebínek a pročísl si vlasy. Hela mu je stříhala pěkně nakrátko, tedy na délku tří centimetrů, pak byl spokojený. Když ještě chodil do kanceláře, prováděl vedle sugescí úspěchu i denní autosugesci na zhoustnutí a zesílení vlasů. Vyžadovalo to disciplínu, a když se ani po půl roce nedostavily výsledky, nechal toho. Ob den bylo také třeba vlasy umýt speciálním mýdlem a vytrít lihem, to dělala Hela, jen tak se dařilo udržet lupénku v poslušnosti...

Fediov nasadil cvikr a přimhouřil oči. Aha, už to měl! Pak že ji neměl prokouknoutou! Pak že neviděl ženským až do žaludku! Ted' když zahнала veškeré pokušení kramářky Hubalové a drogisty Vorla, šla už rovnou cestou vzhůru k farnímu kostelu sv. Prokopa. To bylo dalších zbytečných deset minut tam a deset zpátky, jestli se ovšem nezdrží na mši... Ale proč na mši, nanejvýš se půjde vyzpovídat, a to by potřebovala! To by jí rozhodně na škodu nebylo! Jak ji zná, využije příležitosti a přispěje kostelu nějakým tím grošíkem, ale tohle jí neměl za zlé. On sám věřící nebyl. Prostě nemohl. Napomenutí „Každému se dostane podle jeho víry...“ ho přesto lekalo, když si na ně vzpomněl, rozbušilo se mu srdce. Kdyby to byla pravda, co by na něj čekalo? Prázdnota? Bulgakova četl v mateřštině a neměl ho rád, možná právě pro tohle! Až se Hela vrátí, tak si ji podá!

A ted' kam? Nezapomeň, že tě vidím, děvůška, tak honem zpátky dolů na Karlovu třídu, pro grahamův chlebiček proti zácpě, a pak už jen do lékárny pro Baldrianovy kapky, jak jsem nařídil. Na kroužek na kuří oko si Fediov v samém rozrušení nevzpomněl. Dělávala se Hele od dětství, ale vzhledem k tomu, že ji ven příliš často nepouštěl, mnoho toho nenachodila a náplast vydržela dlouho.

Vyčítala mu, že se málokdy usmívá, vlastně nikdy, ale ted' se usmát musel. To je Fediovová, dcera vrchního účetního rady ze zemského finančního ředitelství, pošeptal majitel ovoce a zeleniny Hubáček svému učedníkovi, a Fediov si představil, že se při tom pro všechny případy hluboce uklonil. Inu, jestliže ne hluboce, mírně určitě, opravil se... Hela chodila pro zeleninu ke konkurenci, ale správný obchodník počítá a myslí dopředu.

Šla ráznými kroky, s hlavou do země a hučkou naraženou přes šátek až k očím, ale ted' byla v pokušení zavolat na celou ulici, že by to slyšel otec až nahoře v Husinecké: Blázne! Kdo by se mi ukláněl! Ani hluboce, ani mírně! Tomuhle věřit, můžeš už jedině ty!

Že je dcerou toho suchara a podivína Fediova, věděli v téhle čtvrti ovšem všichni, její historii znali. Tím to končilo! Sama nevnímala, neviděla a nezdravila nikoho, a nikdo nevnímal a nezdravil ji, a to bylo dobře! Nestála o lidi a o jejich soucit jakbysmet! Ted' už ne! Otec se domníval, že si zajde občas k sv. Prokopovi. Nevymlouvala mu to, tohle bylo zas její tajemství. Absolvo te in nomine patris et filii et spiritus sancti...

Nepotřebovala odpuštění, potřebovala útěchu. Poté, co se jí dostalo pomoci pouze ve formě rady, kolik Zdravasů ráno a kolik večer, tuhle cestu vzdala. To se raději občas zastavila na rohu v bývalém hostinci Na Sklenářce. Bylo to jednodušší a zapomnění se dostavovalo rychleji. Vůbec nejraději měla procházku nahoře na Žižkovských pecích, ale utrhnout se tak daleko, to se jí podařilo málokdy.

Hela přidala do kroku, musela si pospíšet. Jak zůstal Fediov delší dobu sám, chytaly ho deprese. Otec byl odjakživa jedničkou. Neomylný a nekritizovatelný. Vtloukal jí to do hlavy celá léta. Co já činím, dobře činím...

jako pámbu, říkával, a Hela už jako malá holka, dnes stejně jako tehdy, věřila, že má pravdu. Že přesně jak Všemohoucí nad jejich hlavami vidí všechno do nejzazší skulinky její duše. Oslňovalo ji to, levalo i vztekalo... Copak nebude nikdy svobodná?

Už viděla dveře hospody, už sahala po klice, ale myšlenka ji znovu vylekala.

-Vypil jsi mou vůli, otče...

Hned vedle Sklenářky byla prodejna razítkáře Hřivnáče, k tomu teď vtrhla, jako by ji honil. Ruka ji ještě páčila, ale už vybírala ozdobné pečítiko, raději nápadnější a větší, a hlavně rychle, aby si tu pošetilost náhodou nerozmyslela. Staré kaučukové razítko dávno dosloužilo, nové stálo třicet korun a polštářek dalších sedm, objednala je a spokojeně potřásla hlavou, nějak to už ušetří. Otec se bude arcit' upejpat, nač já, vrchní účetní rada v.v. potřebuju nové razítko, ale potěší ho to! Teprve teď si zhluboka oddychla a zamířila už neprodleně a bez ohlédnutí rychlými kroky k domovu.

Fediov se zatím znovu pohodlně uvelebil v křesle, spokojeně zívá a „v bázni boží na rohoži“ konečně usnul...

xxxx

-Krásovu znám! Ta pitomá ulice je tam ještě dneska. Ostatně Husinecká myslím taky... Kdysi jsem tam měl jednu pacientku...

Když otec řekl pacientku, stála za tím vždycky nějaká pikantnost. Na ženy měl svérázný názor, podle toho, v jakém se právě nacházel rozpoložení. Byly to hysterky, což mu nebránilo v tom, aby je až do vysokého stáří nemiloval a neobdivoval. Horlivému zastánci volné lásky stejně jako emancipace, osamostatnění a zrovnoprávnění žen ve společnosti, stála v cestě potřeba vlastního pohodlí, můj otec ženy prostě potřeboval, nedokázal bez nich žít. Nešel tak daleko, že by si představoval, že jsou stvořené pro mužovo blaho a pohodlí. Chtěl jen, aby se ze vzorné hospodyně švihnutím proutku měnily ve skvělou a okouzující společnici, aby ho bavily a přijímaly jeho drobné dvornosti, když měl náladu. Té ubývalo úměrně s věkem a v poslední době chtěl už jenom klid. Kdybych včas pochopila, co vlastně očekává ode mne, ušetřili bychom si oba mnohou trpkost a zklamání.

-Ty nechceš poslouchat! Ty jseš jen zvědavá! Odbývá mě, když si stěžuju, že se mnou málo hovoří. A vůbec, myslí si co chceš, stejně tě nevidím..., oznamují mi shrbená záda a odrážejí tak moji námitku, že tady to skřípe, emancipovaná manželka že nikdy nebude zároveň i dost poslušná, a služebnou a kuchařkou, to už vůbec ne!

Neříkala jsi, že jsem nekritizovatelný? Tak mlč! A sedí dál, zježený a nahrbený už ne pouze věkem, ale vzdorem. Vzdorem jako takovým. Vzdorem jako programem posledních měsíců.

-Typická Žižkovanda, bručí, ale v tichosti se usmívá, pacientka ho přivedla do sdílnější nálady. Nechci nic vědět, ale do té Krásovky se hned zítra podívám. Vlastně jsem to měla udělat už dávno! Fediov tvrdí, že z ní je to k jeho domu v Husinecké čp.661 jen asi osmdesát metrů...

-Může být. Víš, že tam byly ještě v padesátých letech byty bez parket a záchod na chodbě? Bydlel v pěkné čtvrti, jen co je pravda! To tak škudlil, nebo neměl? Vždyť jsem si to hned myslel, tvůj Fediov je nejen despota a choleric, ale i škrob! Nemá v sobě špetku velkorysosti. Krom toho neurastenii jako chorobu věda neuznává a na většinu jeho potíží jsem s úspěchem předepisoval obyčejný aspirin... S pořádkem to taky trochu přehání, ale v něčem by sis od něj mohla vzít příklad... Otec se krátce odmlčí, nabere dech, a pak přijde to hlavní:

-Vždyť ty nemáš v celé domácnosti ani čaj! Nato zavře oči, otočí se a ukáže nahrbená záda. Škvírkou nepřestává znechuceně pozorovat koflík. Nač černý čaj, když přece ví, že způsobuje zácpu?! Krom toho ho neumí servírovat! Čaj se musel slévat vroucí, ale podávat, až když klesl na poživatelnou teplotu! To že má být jeho jediná dcera? Aby se nezasmál, to je nanejvýš jeho imitace, ale jak nepovedená!

Bývaly doby, a není to tak dávno, kdy pil pořádného neslazeného turka, to musí rvát srdce z těla ven, říkával tenhle odborník na srdce a nemoci vnitřní... Ta změna v návycích přišla se změnou života, návyků a chuti obecně a měla mě varovat. Můj otec prudce zestárl skoro ze dne na den. Zabolelo to. Co proti tomu můžu udělat? Jak je možné obelstít čas?

-Zítra ti koupím heřmánkový, slibuju... Záda není jednoduché hned tak usmířit a tváří se dál naježeně. Zítra! Ale co bude pít dneska?! Nesnáší černé čaje, ceylonský obzvlášť! A taky žádné imitace!

Kde zůstala spravedlnost? přenese se rázem k problému, který ho sužoval už mnoho let. Co zanedbal, kde udělal chybu? Copak sám už na gymnáziu nepřečet celého Shakespeara v angličtině, Homéra, slušný kus Virgilia a Horatia a taky Voltaira, a –

-A Nietzscheho, škorpím ho. Můj hrdina ho měl až na malé výjimky taky rád. Je to přece ten, co věřil v nadčlověka?

-To máš výjimečně pravdu. Tvůj cholerik v příchod nadčlověka zřejmě taky věřil, a víš proč? Protože byl přesvědčený, že kdyby žil, byl by mezi vyvolenými! Otec se krátce zasměje, vzdychne a sevře bílou sukovici, té nebýt, byl by tu už jen pro smích.

Fediův sedí v křesle, něco ho už zase rozčílilo, a mává holí, už ho dokonce i slyším: Nastoupí nová morálka. Panská. Bude to tvrdé, protože musí lidstvo připravit na příchod nového člověka, ale je to nutné. Jsem jeden z prvních, který chápe, že je načase v sobě překročit omezující lidskou poslušnost... Ano, slyším ho. Tak nějak to řekne. Zda měla tato nová morálka volnosti a nespoutanosti platit i pro ženy, se už těžko dovím.

xxxx

-Proč ti právě Nietzsche leží tolik v žaludku? Jednak mu nerozumíš, a pak... občas se samozřejmě i mýlil! Především zapomínal, že rozhodujícím zdrojem poznání není intuice, ale rozum!

A co když není?! vzpírám se v duchu. Co když měl filozof pravdu a Fediův suchý rozum, ve snaze zůstat vždy a vždycky nad věcí, přestal být v rovnováze s láskou?

Chceš, aby u mne zvítězil rozum? Aby převážil jazýček váhy na svou stranu? Pak by to ovšem znamenalo, že bych tě už před Jozífkem nebránila a dali bychom tě do ústavu, otče. Obličej mi zkřivil ošklivý, škodolibý úsměv. Okamžitě ho vystřídal úlek, ale stalo se.

xxxx

Říká se tomu Domov a dnes je to zcela normální, běžná věc. Východisko z odpovědnosti. Způsob, jak se vyhnout pohledu do tváře smrti. Co bych zapírala, byli jsme se tam podívat. Maličké pokoje pro dva byly zařízené úsporně, ale bylo v nich všechno, co člověk v této životní etapě potřeboval, tedy skoro nic. Nebylo divu, že si pokoje chovanci pletli, a to i přesto, že jim ošetřovatelé pod čísla na dveřích věšeli zvířátka, stromečky a muchomůrky.

Postel vpravo, postel vlevo. Na polštáři nepředstavitelně tlusté a nepředstavitelně ukoptěné brýle bez nožiček, používané pravděpodobně jako lupa. Uprostřed dva noční stolky přečpané prášky, mastmi a kapkami. Léků bylo neustále víc a bolesti neubývalo... Na zdi nad postelemi jakási neobyčejně depresivní, abstraktní mazanice. Při stěně umyvadlo a dvě sklínky, v té jedné rozevřený chrup, jako by se mě chystal za mou indiskrétnost užuž chňapnout. Dveře do společné skříně nešly otevřít současně s dveřmi do místnostmi. Když chtěl jeden vyjít z pokoje a druhý se podívat do šatníku, aby skontroloval, co mu zas přes noc záhadně zmizelo, nešlo to. Co bych si namlouvala, kdo sem jednou zapad, musel provždy odložit intimitu, zapomenout, že existovaly věci, které dělal jen osamotě či po tmě.

Ve druhém pokojíku to vypadalo stejně, až na to, že na posteli vlevo ležely pohozené něčí holé, vyzábělé nohy u kotníků barvy psích fialek. Nohy jak vystřižené z balady K.J.Erbena.

„... jděte, mamičko, do komory/ jsou tam ty nohy naší Dory...“ Nad nohama dlouho nic, pak deka a konečně hlava jako vydlabaný tuřín. Ani z hlavy, ani z nohou se nedalo určit jejich pohlaví.

-Můžeš být klidná. Je tu všechno, co tvůj otec potřebuje, prohlásil v té chvíli Jozífek spokojeně. A když viděl, jak se chvěju, rychle doplnil:

-Jiné rasy nakládají se stářím podobně. Eskymáci vyvezou staré rodiče na ledovec a lední medvědi se o ně postarají. Je to součást života, tak nevím, co pořád máš... Ucítila jsem, jak se i po mně natahuje baba zimice, jak si mě nakládá na záda a přihazuje na haldu lebek a koster.

-Ukradli mi hodinky, zaskuhral v té chvíli tuřín.

-Tvrdí mi, že se našly v pokoji o patro výš, ale přece vím, kde bydlím... Hlas se chvěl přestálou křivdou, dosud živou. Otočila jsem se a s Jozefem v patách vypadla na chodbu, ale i tady jsem v zádech cítila vyhaslý pohled této nenáročné brukvovité plodiny.

Ještě hůř to vypadalo v jídelně. Okolo přeplněných stolů se hrbili starci a stařeny, lžice bily o dna talířů jako polnice po prohrané bitvě.

Tak takhle by to vypadalo, kdyby u mne zvítězil rozum, otče. Tohle bys rád? Skutečně?

xxxx

Opírá se o hůl, zatíná prsty do dřeva a jejich tupé paličky zbělí úzkostí a vypětím. Jde krok co krok jako na chůdách, nebo jako by měl ty hole tři, šedivou hlavu mírně vtaženou mezi kulatá, ohnutá ramena. To, co otce na první pohled vyvyšuje nad všechny ostatní, není ani tak postava, ostatně spíš pomenší a nenápadná, jako to, co z ní vyzařuje, totiž směs jakési vznešené, tiché nadřazenosti: Podívejte se na mě, tady kráčí minulé století, poslední žijící intelektuál...

Otec je prostě jednička. Výjimečný. A taky daleký a nedosažitelný. Prsa se mi nadmula pýchou. A bolestí. Výčitkou, že jsem to nechala tak daleko dojít. Že jsem včas nezakročila. Proti konečnosti, proti ubíhání, proti času, který všechno ničí, rozměšňuje a drobí... Proti vzdálenosti mezi námi, která narůstá den ze dne, jak se otec den ze dne ode mne a od života vzdaluje.

Konečně schody dolů. I ve dne jsou stále tmavé, tak tedy rozsvítit, jinak to nejde, holčičko, a dole zase nezapomenout zhasnout, aby toho tvého Jozefa netrefil šlak z účtu za elektřinu. Jako by na tomhle záleželo! Hůl jde o něco napřed a testuje terén, druhá ruka opatrně klouže po zábradlí, teprve pak se šinou nohy v papučích, příliš velkých na tak úzké schody, pravá a levá. Schodů je dvanáct, tohle má dávno spočítané, po prvních šesti se navíc prudce točí, a aby nebylo dost všech potměšilostí, končí zábradlí příliš brzy. Který chytrák to mohl takhle zvrátat? Hůlka podezřívavě zkouší, zda přes noc nepřibyl nějaký schod navíc.

Plížím se za otcem při zdi neslyšně jako stín, pro případ, že by snad náhodou přece jen potřeboval pomoc. Cítím, jak je všechno na něm zemdlené a zpuchřelé, všechno jako by přímo na něm práchnivělo. Rozsudek, proti kterému není odvolání, jako by už byl vepsán do každého jeho pohybu, a dokonce i do věcí, které ho obklopují.

Nespěchá. Nemá kam a nemá proč. Věčný stres a shon lidského mraveniště je už za ním a teď se vleče kupředu už jen setrvačností, aniž by se vůbec někam dovléct chtěl. Spíš to vypadá, že právě naopak: Že by nejráději už nikam nedošel, a tam, kam vede jeho kolejnice, tam už vůbec ne. Ta se totiž proti všem pravidlům geometrie nespěchala, ale docela bez perspektivy, prostě a jednoduše, zákeřně a takřka bez varování, končila jako sežehnutá bleskem...

Teď se pod očima něco zalesklo. Co je to? Slzy? Usmál se, nebo se mi to jenom zdálo?

XXXX

Je ticho. Čeho jsem dosáhl? Chtělo se mu vykřiknout, už otevřel pusku a při tom zůstalo, brada mu spadla a obnažila rty odulé a rozpukané věkem, nemocí, opary a horečkou. Sevřelo se mi srdce. Takhle mezi námi živořil už celé dlouhé měsíce. Jako by ze života už jen usrkával a nápoj byl stále trpčí a trpčí.

-A divíš se? ušklíbl se. Dál mluvit nemělo cenu. Jeho jediná dcera byla příliš konzervativní a slabá, i vůči muži povolná jako beránek, svázaná předsudky a konvencemi na rukou i na nohou. Snažil se o to, ale málokdy se mu podařilo ji vyprovokovat k odporu proti vrchnosti, jak říkával jejímu Jozefovi. Skoro vyprskl při pomyslení, že se cítila šťastná ve své pozici obletované ženy, že jí stačilo posluhovat a rodit děti! Odpouštěl jí, jenže mohla dokázat víc. Už kvůli němu! Zasloužil si to! Vskrytu se domnívala, že na zetě žárlil. Na takového...? Hloupost! Přál si jí pouze zemancipovat, osvobodit od koulí na nohou!

Proč? Abys je vyměnil za pouta k sobě? ...Zdvihne hlavu, jako by mě slyšel a oči měl zavřené jen proto, aby mohl lépe a nerušeněji sledovat mé myšlenky.

-Já nespím, já jsem jen unavený..., vzdychne, zatímco se mu chtělo křičet, a málem že to udělal: Podívej se na mě, už jsi někdy viděla, že bych se podvolil? Šel jsem ti snad málo příkladem?

Visela na něm očima, cítil je v zádech, byly to pořád ještě tak trochu i jeho oči, dělalo mu to dobře, třebaže to nikdy nepřiznal. Manželství ti nepřineslo nic než zabydlenou spokojenost, zavyčítal a v duchu sám sebe zlobně utvrzoval: Co spolu nestihli dřív, teď už nedoženou, tak jaképak hovory! Ženská je ženská, musí posluhovat, vařit a uklízet, má to v krvi, tak co by říkal? Už samotné to slovo – slovenským *upratovat* počínaje a německým *putzen* konče – o zvuku vysavače nemluvě, mu bylo protivné. Zavřel pokaždé oči a předstíral, že nevidí neslyší, že ho její úklid zajímá méně než bzučení komára.

Za všechna ta léta už byste mohli mít uklízečku, já bych si to zasloužil, poznamenal nanejvýš, když ji tak viděl šmejdit pod stolem. Látat muži ponožky jí rozmluvil hned po svatbě, to byla jeho zásluha, ale to pořád nebylo dost.

Otec se dívá, zda ho beru dost vážně, zda si zasloužím, aby se mnou ztrácel svůj drahocenný zbytek času. Zhlobí vzdychne a předstírá, že usnul...

XXXX

To jen do chvíle, než se posadím k němu a rozevřu noviny. Tady je opět na známé půdě, malá roztržka je taky zábava a nemůže škodit.

-Co to čteš, PRÁVO? Od kdy čte moje dcera Rud'asa? To nemáte pořádné noviny? ...Hlas zní nakvašeně. Jako bych urazila všechno, k čemu mě kdy vedl.

-To je jiné Právo, než si myslíš... Nezávislé...

-Jiné? Jak jiné? Co je na bolševikovi jiného? A jestliže jiné, tak proč mu dali takový název?

-Počkej, kousek ti přečtu...

-Nepotřebuju! Nechci nic slyšet! Stokrát opakovaná lež se nestává pravdou!

Noviny patřily odjakživa k denním potřebám, četl je od chvíle, co ho jeho otec začal s sebou brát do kavárny. Zůstali v ní obyčejně až do oběda a domů se vraceli s náručí cizojazyčných novin a časopisů. Tehdy se také začal zajímat o myšlenku Pan-Evropy, hovořil o ní hodně a rád.

-Pamatuj si, že naše budoucnost bude evropská. To je proces, který už nejde zastavit. Vzpomeň si na to, až já tu nebudu. Celá Evropa bude jednou jediným volným společenstvím rovnoprávných států evropských. Bude se volně obchodovat i cestovat a myšlenky budou proudit ze země do země volně a bez hranic. Až budou všechny státy Evropy zastřešené pod jedinou obrovskou střechou, já už tady nebudu...

- Kde bys byl? Hlas se mi zlomil úlekem, dívám se, jak si otec omládlý o čtyřicet let před zrcadlem mydlí tváře... Pěny nebylo nikdy dost, štětka lítala kruhovitými pohyby po holicím mýdle a pak po lících, úzké rty se ještě víc napnuly a semkly, když strojek vyřezával do pěny hlubokou brázdou... Je možné, že by obraz v zrcadle omývaném párou, byl skutečnější než zarudlá tvář devadesátníka?

xxxx

O Evropě bez hranic snil otec od doby, kam sahá moje paměť. Od dětství mi vštěpoval, že všichni lidé si jsou od přírody rovni a všichni jsou určeni k pospolitému životu ve společné vlasti. Myslel tím celý vesmír, a jestliže to nebylo prakticky možné, tedy alespoň celou Evropu. Rád o sobě říkal, že je občanem planety Země.

Tehdy jsem ho také slyšela horovat o svobodě. Rozebíral ji ze všech možných úhlů, a jak jsem nabírala rozum, neustále pojem svobody rozšiřoval. Svobodu osvobození se od strachu z pohádkových a nadpřirozených mocností a později z náboženských dogmat, doplnila svoboda nezávislosti na druhých, a především vyvázání se ze strachu z hříchu a smrti. Poslední léta byla nahrazena svobodou stoika zbaveného všech potřeb a vášní a žijícího úsporně ze dne na den v souladu s během času. Největší důraz však v každé době kladl na svobodu politickou.

-S plnou kapsou se to o svobodě hezky mluví, odbýval to Jozífek. Pravdou bylo, že otec měl štěstí, narodil se na správné straně, do domácnosti, ve které se vedle šoféra pohybovaly neustále i dvě tři služebné. Z počátku neuvažoval, proč jedni mají všechno a druzí nic, za tohle nenesl odpovědnost. Léty se však jeho obraz o světě měnil. Sociální rozdíly první republiky ho naučily snít o jakési naivní, čisté filozofii, všichni lidé by na světě žili v míru a pokoji a vzájemné úctě. Jeden na druhém by se nepřizívoval, ale svou práci živil druhého. Sociální spravedlnost a rovnostářství by vymýtilo tmářství a náboženskou a rasistickou slepotu. Manželské konvence plné přetvářky a

drobných zrad by byly zbytečné, protože by je nahradila volná láska. Předsudky by zmizely. Jeho ideály se stala hesla Velké francouzské revoluce...

-...A děd František, ucedil otec bez souvislosti a zdánlivě ze spaní, když jsem mu k nohám dávala láhev zabalenou do flanelu.

XXXX

Děda František vystudoval na gymnáziu v Rychnově a už jako student měl tak vyhraněný protimonarchistický a protiklerikální postoj, že na něj na komisařství bývalého Rakousko-Uherska vedli samostatný svazek, ale radši se dal vyhodit ze školy, než by se zpronevěřil svému krédu...

-Už jsem ti to vyprávěl? Miluj pravdu, mluv vždy pravdu, braň pravdu až do smrti? Ne...?

Slyšela jsem příběh ovšem mnohokrát, ale není vyhnutí, vím, že si ho musím vyslechnout znovu od začátku do konce, ať chci, nebo ne. Jisté je, že děda František měl podstatný vliv na vytváření otcova charakteru. Protistátní demonstrace zakončená písní Kde domov můj se stala i jeho písní labutí. Vzápětí mu byly definitivně zavřeny nejen dveře gymnázia, ale i všech středních škol celé tehdejší monarchie... Bylo tohle to, po čem otec od mládí toužil? Žít v pravdě a bez kompromisů, spravedlivě, a hlavně svobodně vždy a ve všem svém konání? Odkud pramenila duchovní síla, inteligence a odvaha syna prostého vesnického pláteníka?

Děda odešel do Prahy vyzbrojený jen tím, co mohl nabídnout, píli a vlastní inteligencí. Zkrachovalým studentům se tehdy nabízely jen menší práce od pera, hlavně v novinách. Tady se uchytil i mladý František, který měl neobyčejný jazykový talent a již jako student ovládal oba světové jazyky, angličtinu i francouzštinu. Časem se zdokonalil v italštině i v ostatních jazycích, hlavně slovanských, a stal se vyhledávaným překladatelem zahraničních zpráv. Jeho práce v redakci Národních listů se posléze stala jeho údělem celoživotním. Že jeho znalosti jazyků nebyly jen povrchní, dosvědčuje i to, že i ve stáří mému otci pomáhal v překladech latinských a řeckých klasiků.

Jak došla řeč na dědu Františka, vždycky mě to zabolalo. Vždyť ani mě nepustili na vysokou školu, tak co po mně ještě chceš, otče? Jestlipak tě někdy napadlo, že se už od dětství nesnažím o nic jiného, než se ti podobat, a hlavně – splnit tvoje očekávání?

XXXX

Miluj pravdu, mluv vždy pravdu, braň pravdu až do smrti... Ale jak ji poznám? Co je pravda? Copak jsem jich od školy neslyšela už několik? Polopravd opředených a podepřených ze všech stran moudrými argumenty, a přece se tím nepřiblížily k pravdě ani o krok. Spíš mi připadalo, že k jakékoli pravdě se jde prolhat, to aby se v tom pak prase vyznalo.

-Musíš chtít osobní záruku. Argumenty jsou vždy sporné, pokud za ně nedokážeš ručit. Tak nějak to tvrdil Šalda i Šafařík. Pravda bez síly osobního přesvědčení není nic...

Po špičkách odcházím, v tomhle pokoji na mě všechno padá. Tady má otec svůj pracovní stůl, který před lety vévodil jeho ordinaci. Dole v zásuvce chová svůj lékařský diplom a také spoustu dopisů, dokladů a fotografií. Nikdy ji neotvírá, minulost není radno budít. Zásuvku také nikdy nezamyká, ale neodvažuju se ji otevřít. Mám pocit, že v ní leží klíč k nějakému tajemství.

-Žádné tajemství není. Něco si namýšlíš...

Tajně doufal, že se do stolu přece podívá, ale proč i jí zatěžovat hlavu něčím, na čem nešlo nic změnit?

-Čas je třeba využít racionálně, nikdy nevíš, kolik ti ho zbývá, zamumlá z polospánku a zívne. Co nepochopila dřív, na to dnes bylo pozdě. Propast mezi nimi číhala s chřtánem dokořán, zdála se tak nesmírná, že se oba naráz otřásli chladem. Že by přece jen nějaká spojitost?

Co bylo, bylo, teď měl jiné starosti. *Pekla vdolky z bílé mouky*... ten nápěv se mu stále vracel, proč? Kde k němu přišel? A pak ještě tajemné *mutábor*... jako ze záhrobí. Volá ho někdo? Co je to?

XXXX

Na knihovnu mohl být hrdý, a taky že byl! Prostřední police, ty nejlépe dostupné, vyhradil Fediov klasikům, sem oko návštěvníka pohlédlo nejdříve. Preferoval klasiky ruské, ale našli se tu čeští i cizí, v latině i řečtině, do těch se už díval zřídka, o trochu výš v němčině a francouzštině. Jakmile se v novinách před lety objevila zpráva, že Pražská městská knihovna zřídí nové francouzské oddělení, byl mezi prvními zájemci a rozšířil svou sbírku o francouzský překlad talmudských zákonů. V přímém sousedství, tak aby byly dobře po ruce, se kupily rozličné příručky, naučné slovníky a encyklopedie, dokonce i kapesní partitura Smetanovy Mé vlasti. Celé pravé křídlo knihovny Fediov vyhradil novinkám z medicíny a psychologie, jen o revmatismu vlastnil téměř všechna dostupná vydání. Na to, aby jeho knihovna byla vůbec něčím omezená, byl však příliš velkým sběratelem, našly se v ní kuriozity snad ze všech oblastí a oborů.

-To je slávy, že Heyrovský objevil nový prvek! Přečti si tohle! Zatloukají, že ho už předtím objevil Mendělejev! Kampak na Rusy! Tady v té knihovně najdeš všechno! Není to krása? dožadoval se Fediov uznání. A když Hela mlčela, hned se utvrzoval: Není tohle majetek, na který mohl být právem pyšný? A není smutné, že jeho jediná dcera má ke knihám tak pranepatrný vztah? Zpráva, že část Klementina byla vykoupena státem pro účely Národní knihovny, ji na rozdíl od něj nechala chladnou, padala do mdlob, až když slyšela onu závratnou kupní cenu sedmi milionů.

-Pravá ženská, omdlévají, dokonce i když nemají periodu! zabručel Fediov... Jemu otec předal do života jen svoje vzpomínky a nenávisť k bolševikům. Když přišel coby chudý emigrant ze Lvova, neměl nic, zato Hela... Hela to bude mít lepší. Nezaslouží si to, ale odkdy vítězí spravedlnost? Hlavně že se mu podařilo zbavit ji toho mameluka. Jen si na nezvaného nápadníka vzpomněl, přeletěl mu přes tvář stín žárlivosti a vzteku. Jak jen se ten budižkničemu jmenoval? Piť-ha? Fediov udělal ve slově kratičkou pauzu a pak druhou slabiku s posměchem vyrazil. To ho pobavilo skoro jako tenkrát.

-Piť-ha! Ha! Mohl brát nápadníka s takovým jménem vážně? Laskominy si ovšem dělal předčasně, hrozny visely příliš vysoko! Jak tak Fediov o mladíkovi uvažoval a házel na jednu hromadu všechny jeho záporné vlastnosti, aby se řádně nažhavl, došel k rozhodnutí, že kluk byl vlastně obyčejný puberták. Od toho byl už jen krok k závěru, že nemiloval Helu – vždyť co by na ní viděl? Holka samá žebra, prsa žádná. Kluk se prostě zamiloval do svých mladistvých erotických snů, tak to bylo! Tohle byla poslední kapka, pak už Fediov celý románek s klidem odbyl Turgeněvovým „etakoj čelovek ně mužčina, no sáмец!“

Samozřejmě mu to zatrhnul, jak jinak, od čeho byl otec. Na tom, co se stalo pak, vinu nenesl! Kluk prostě přišel na svůj omyl, a když zjistil, že celý čas trpěl halucinacemi, stejně jako Turgeněvův hrdina z toho vyvodil důsledky. Vida, k čemu je dobré znát klasiky!

Hela, místo aby byla otci vděčná, že ji uchránil od takového padavky, mu to ovšem zazlívá ještě dneska! Copak mohl vědět, že kluk nic nevydrží? Jednal v jejím zájmu! A konečně - přechodila tuberkulózu Hela, nebo ten kluk? No prosím! Byla to blednička na čapích nohách, tváře průsvitné a jako pergamen, ze samé starosti, že ji to udusí, jí nedovolil nosit ani šněrovačku! Máša s ní chodila dvakrát týdně do Jeseniovy ulice, do zdravotního ústavu Masarykovy ligy proti tuberkulóze na ozařování horským sluncem, ale tohle

bylo k ničemu. Těch ponižujících potvrzení, od domácího, od soudu, od berní zprávy a z úřadu o výši jeho platu, než se mu podařilo, aby ji zdarma poslali nejdřív do Luže a později ještě do sanatoria pro tuberkulózní dívky do Žamberka! Ale i všechna potvrzení byla málo, ještě přišla slovná komise čuchat až do bytu a vyšetřovat, v jakých žije poměrech! Když Helu posílal do sanatoria podruhé, nevěděl, jestli ji živou ještě někdy uvidí. Ale zdolal nemoc on, zdolala ji i Hela Fediovová! Ze samé radosti jí pak nechal u Dítěte na Vinohradech udělat fotografii. Později si vyčítal, že příliš podlehl citům a někam ji odklidil, ale někde by tu ještě měla být...

Kdybych nebyla pitomá a nezačala se strojit, a hlavně kdybych nepřišla domů v moderním mikádu, nikdy bys mi na zálety tak brzy nepřišel! chtělo se jí vykřiknout, ale tváří v tvář otci neměla odvahu. Byla první holka v mikádu na celém Žižkově a Fediova mohl trefit šlak. Byl přesvědčený, že se jen touží podobat mužům a hodiny jí držel přednášku o tom, jak se má snažit povznést na jejich úroveň duševní!

-Řádil jsi tak, že jsem strachy potratila, špitla Hela, vzala činku a pomáhala jí otci vzpírat nahoru a dolů. Nikdy se to nedověděl. Je to Fediovová, ví, co se sluší a patří. Krom toho ochrana početí leží na matce, odbyl ženu, když ho chtěla zasvětit, a při tom zůstalo.

Piřha by si sám život nikdy nevzal, taková pitomost! pomyslela si tak jako mnohokrát předtím. Jistotu nebude mít nikdy. Řeku v těch místech zdolával přece tolikrát, byl to jeho parádní kousek. Nikdy se už nedoví, jak k neštěstí došlo... Nedala pozor a činka Fediovi vyklouzla z ruky. Úlekem nebyli ani jeden schopní slova.

Dobře to dopadlo, oddychl si, když úlek přešel, činka se nohy sotva dotkla. V první chvíli dokonce necítil ani bolest.

-Viš, že jsi mě mohla zranit? Uvědomuješ si, co by to při mém zdravotním stavu mohlo znamenat? hlesl konečně a netrpělivě ji odehnal. Tenhle pohyb ruky doprovázený jakýmsi –ts-tss, jakým se odhánějí dotěrné mouchy, ji zraňoval. Ale od čeho byla Fediovová?

Otec jí vyprávěl, že jeho matka zemřela na pochodu cestou ze Lvova. Nebyla pravá Fediovová, okomentoval to pokaždé. To Hela ano. Zvedla hlavu a bez mrknutí oka začala odklízet svědky jeho nočních bolestí. Lahvičku s léky, obklady a lavórek s vlažnou vodou, hrnek se zbytkem ibiškového koření...

Dneska nebyl její den. Zavadila o šachovou figuru a urazila korunu králi z bílého mramoru. Vlastně jen odštípla, ale to byla stejná pohroma. Šachy nikdy neuklízeli, pěšáci tu stáli pořád na stráž jako za dob, kdy žil ještě věrný Theo.

Věrný? Až dlouho po Mášině smrti Fediova napadlo, zda jí Theo nebyl něčím víc než pouhým přítelem, ale rychle myšlenku zavrhl. Jeho žena s modrýma telecíma očima a milenec, to bylo příliš absurdní!

-Zahrál bych si partii, vzdychl, když se dost vybouřil. Hra s Helou sice za mnoho nestála, hrála ještě hůř než doktor Šimsa, ale žádná výhra nebyla docela k zahazení.

-Viš, proč ti to nejde? Protože ženské nemají paměť a nedovedou myslet víc jak jeden tah dopředu! mrzel se.

Bolesti v noze začaly až v noci.

XXXX

Jak otec stárl, stávaly se velké věci menší a menší, důležité ztrácelo váhu a naopak to jednoduché se stávalo den ze dne komplikovanější. Ke zralému skeptikovi se tak přidaly ještě cynismus a kacířství, byly to rebelanství, kacířství a cynismus věku. Existovaly ještě ideály? Existovaly vůbec ještě nějaké takzvané velké věci? A kdo na tom nesl vinu? Život?

Teď je bez ideálů, neuznává pořádek starý, ani nový, národní, ani celoevropský, a v poslední době v sobě skoro s uspokojením objevil anarchistické sklony, aspoň to rád tvrdí. Odpovídá to rodinné tradici, i jeho děd byl takový, a podobně povýšil anarchii na životní program i můj bratr Jára v Americe. Jestliže byl kdysi otec vzorem synovi, teď je tomu naopak. Bratrovo chvástání o tom, jak kašle na společenská pravidla a zákony, se u otce setkává s nadšenou odezvou. Jára je protipól Jozefa a otec za to syna obdivuje.

-Na nic se mě neptejte. Nic neplánuju. Žiju bez řádu, jak mě právě napadne, prohlašuje teď s uspokojením stále častěji.

-Žijete zmateně a jednou se vám to vymstí, oponuje Jozef.

-Nejkrásnější stav je stav bezvládní a bez řádu, bez autority a bez disciplíny, blouzní dál ten, který vyžaduje, abychom ho maximálně respektovali. Tajně otce podezírám, že je to póza, že to nemyslí vážně. V každém případě to je možnost, jak Jozefa pěkně vytočit, poslední způsob zábavy, který mu zůstal.

No vidíš, aspoň něco jsi pochopila! Docela rád zetě dráždil a pohoršoval, a pokud měl na své straně Irenu, byl si sebou jistý. Jenže ho opouštěly síly a byly chvíle, kdy se prostě bál. Bál, aby míra nepřetekla, aby nešel Jozefovi na nervy tak, že už to vedle sebe jednou nebudou moct vydržet. Bál se věci příštích. Strach zábl. K čertu s ním!

-Jsem a chci žít jako vandrák...

-Jozef tu není, otče... Vzpouora se prodnešek mívá cílem.

XXXX

Jára jezdil do Evropy nerad, ale v posledních letech se přemohl. Přijíždí obtěžkán exotickými dárky, kameny, mušlemi, neplatnými šeky a certifikáty na vesmírné parcely na Marsu a na Měsíci, vycpanými zvířaty, indiánskými totemy, svatojánským dřevem... Když odjede, je toho plná popelnice.

Vypráví o zemích, do kterých by se s ním otec ještě rád podíval, a o ženách, které jsou muži oddané až za hrob. Jára dokáže poutavě hovořit úplně o všem a otec je vděčným posluchačem. Povídají si dlouho do noci a pak se spolu bláznivě smějí. Smějí!

Když byl otec ještě s Madlou, přivezl mu Jára i vatované, nevhledné rukavice, jaké používají dělníci na stavbách. Otec si je nemohl vynachválit, tak teplo mu ještě nebylo, ale Madla byla silnější.

-Děláš z otce zvíře, ječela na bratra tak silně, až se otec roztřásl a rukavice raději vydal. I této příhodě se teď smějí jako dva kluci.

Žárlivě poslouchám tenhle otcův smích, o němž jsem si namýšlela, že ho navždy vpila řeka, hluboký, bublavý a bezstarostný. Je projevem nevázané, skoro dětské radosti. Ať mi je to sebevíc nepochopitelné, ti dva si spolu prostě rozumějí. Jsou potutelnými spiklenci a utíkají mi do míst, kam za nimi nemohu a nedohlédnu. Znají se. Dokonce nejintimněji. Copak Jára otci nepřivedl

dokonce i slečnu? Došlo k tomu před lety, ale v narážkách hovoří o svých chlapeckých dobrodružstvích ještě dnes.

Můj vždy elegantní, vážný, úctyhodný otec se směje drsným vtípům mého bratra, povolí si uzdu a mám pocit, že si dopřává vše, po čem léta vskrytu toužil. Že zahodil zábrany a povolil uzdu fantazii.

Sotvaže Jára odjede, vše se obratem vrací do vyjetých kolejí. Otec je skleslý a bez života, zestárlý o řadu let.

xxxx

Přicházejí všední dny a s nimi účty. Jejich hromádka povážlivě roste. Do jedné obálky ukládá otec účty od kolegů, ty mají prioritu. Ukládá, ale neplatí. Do druhé přijdou všechny ostatní... Ty také neplatí.

-Já to vyřídím. Nestarejte se. Mám přece čas... Na zaplacení čeká i nová zubní protéza.

-Třeba dřív umřu a ani ji neužiju, tak proč spěchat?

Snažím se přesvědčit Jozífka, že otec má vlastně pravdu, ale marná sláva. Ti dva si nikdy nebudou rozumět.

Chodí upomínky, první, druhá, třetí... Někdy se mi podaří účet zabavit a odeslat pojišťovně. Občas ho pojišťovna dokonce proplatí, ale otec peníze okamžitě utratí do posledního haléře právě tak jako penzi. Je záhadou kdy a zač, když kromě toho, že ho Jozef denně odveze na poštu, k lékaři a do lékárny, už sám nevychází. Že by přece jen potajmu podporoval Madlu?

xxxx

Svítá. Ještě nespím. Pozoruju Jozífkův mírný, uvolněný obličej. Ty kudrny nad čelem, co se tak chlapecky vzpínaly a kroutily tak vzpurně, že je žádný hřeben nemohl zkrotit, kde jsou? A ty vějířky kolem očí, odkud se vzaly? Proč? Copak jsem mu nekoupila ten nový krém, ten olivový?

Jozef přes sebe moudře nechává přejít všechny mé vzpoury proti řece času, trpně na sobě nechá vyzkoušet kosmetické přípravky pro zralé muže, a jednoho dne zmizí kudrny úplně. Vrásky se také nevytratily, přestože to krém za nekřesťanské peníze sliboval.

-Bude mi sedmdesát, usměje se z polospánku. Bum. Odbyto.

Potlačím chuť běžet se podívat do zrcadla. I bez toho vím, že si léta na mé pleti dala dostaveníčko, cítím jejich lehounké doteky. Není to ještě tak dávno, co si přede mnou žádný mužský nebyl dost jistý. Jen pro ten pocit dobývání, pak přišel na řadu jiný. Ztrácela jsem zájem ve chvíli, kdy jeho dlaně hrozily, že to nevydrží.

Můj první muž byl ještě chlapec, ale pak jsem poznala Jozefa a drobné zrady se staly zbytečné. Chtěla bych o tobě všechno vědět, milý. Třeba jak jsi zařval, když jsi přišel na svět? Křičel jsi jako tur, nebo jsi už tehdy ržál jako hřebec?

Láska... jistota, že žrout čas nikdy nestačí náš vztah pozřít, třebaže jsem přibrala v bocích, a dokonce i přes prsa, z nás dělá téměř ideální pár. Usměju se při vzpomínce, jak jsme šli vybírat novou podprsenku. Neznám své číslo, ale Jozífek se podívá, nechá si předvést pár modelů, ten ne a tenhle také ne, ale tyhle košíčky v lila jsou přesně takové, jaké potřebujeme... Fialová je prý barvou depresivního melancholika, může být. Kdybych tě neměla, dávno už bych byla v Kateřinkách, milý...

XXXX

Snad kromě chvilky po ránu, kdy bychom si s Jozífkem chtěli ještě chvilku zalenošit a kdy nás táhne z postele štrachání na schodišti a štrachání v kuchyni, má otec oči zavřené. Hlava mu těžkne hned po snídani a po otázce, co bude k obědu, končí všechna debata.

-My vám pošleme fotografii, rozčiluje se Jozífek, jako by jen na tohle čekal.

-Když jdu do restaurace, taky si vyberu, chytá se otec vděčně udičky, ale Jozefova odpověď, že tady nejsme v restauraci, zůstane už bez odpovědi.

Ačkoli otec téměř nejí, je jídlo jedním z věčných důvodů k hašteření. Můj bratr Jára tvrdí, že nebýt jídla, našlo by se něco jiného, že drobnými spory se náš otec udržoval v kondici odjakživa. Jára je starší a musí to vědět. Já vím jen to, že takhle se zabavoval už se svým otcem, mým dědou venerologem. Tehdy se ti dva dohadovali hlavně o politice, zda a kdy přijedou Američané a jestli dojde k měnové reformě ještě letos nebo až napřesrok.... Přestože uhodli oba včas, přišli oba o všechny úspory do poslední koruny.

Jozef si na moje způsoby sestavování jídelníčku podle hesla, co dům dal, dávno zvykl. Ví, jak často se přihrnu na poslední chvilku do kuchyně, otevřu ledničku a házím na pánev, co mi právě přijde pod ruku.

-Víš, co je nejsmutnější? Tvůj otec nevyžaduje, aby se dobře a rozmanitě vyvářelo pro nás všechny, jemu stačí pestřejší strava pro jednu osobu a my dva se můžeme podělit o to, na co nemá chuť, durdí se, ale tak lehko mu nemíním ustoupit.

-Je nemocný. Žil příliš dlouho bez nás, je jen přirozené, že si zvykl starat se jen o sebe, bráním otce stejnými slovy, jako když se zásoboval různými laskominy, které pak mlsal někde po tmě s tím, že nám by to nechutnalo. Bylo to dojemné a možná tomu i sám věřil, ale dnes ho i takové ohledy příliš unavují.

-Je starý a nemocný, slyším se opakovat nahlas.

-Starý a nemocný? Takový byl odjakživa! Ale tobě stačí, když ti pak dovolí smést a odklidit drobký..., vyletí Jozef, jako by ho žahnul.

-Víš, co po mně chceš? Ty nevyžaduješ, abych byl k němu ohleduplný, ale abych se ve svém domě stoprocentně podvolil!

Mlčím, abych Jozefa ještě víc nepohněvala a hledím si svého.

-Utáhne tě na vařené nudli, ucedí ještě a zmizí v domě. Co bych zapírala, cítím úlevu.

XXXX

-Nevím, kde k těm způsobům přišel, ale je tak líný, že nechce chodit ani na záchod... Tvůj otec je prase, Ireko... Jozífkův hlas je jako šleh bičem.

-Co si to dovoluješ? Co si to vůbec o sobě myslíš? Můj otec je estét! ... Cítím, jak se chvěju. Takový přece nebyl vždycky! Copak není naším úkolem chápat a odpouštět? Co by to bylo za šlechtnost, milovat jen člověka bez chyby?

Můj muž je estét, náplní jeho duše je krásno, nezaslouží si, aby byl zatěžován starostmi, říkávala kdysi i moje matka, a byla to pravda. Dobře si pamatuju, jaký měl smysl pro všechno krásné, jak rád se obklopoval krásnými ženami a krásnými věcmi! Zakladatel první protikuřácké poradny v Praze,

dodávala jsem o něm kdysi ve společnosti, zrůžovělá pýchou, a dívala se po lidech s ohničky cigaret u úst, co to s nimi udělá. Otec byl prostě průkopník ve svém oboru v době, kdy ještě o stošest běžely reklamy na cigarety a u každého kiosku visel plakát na tabáček Tarase Bulby.

Otec předstírá spánek, na kamenné tváři se nepohne ani sval. Tak vida, co všechno se člověk o sobě nedoví! Divíte se, kde jsem k těm manýrům přišel? Ale ty jsem si nevymyslel já, ty mi diktuje nutnost, holenkové! To vás ještě nenapadlo, že i mně tahle změna nahání hrůzu? Život je ale nutné brát tak, jak přichází. Můžu snad za to, že jste si všude postavili schody? To se mám na nich zabít?

A dál mlčí. Ne že by to chtěl dělat horší, než to je, ale co by říkal? Je přece realista, nelituje se, jenom se pokouší co možná bez bolesti přizpůsobit novým podmínkám. To znamenalo zůstat důsledný a klidný, nevyklidit zbaběle pozice. Nekapitulovat! ...A co se týče vás dvou, porvěte se mezi sebou. Ještě mě nemáte na lopatkách, ještě ne!

-Můj otec je estét! Vrhnu se na Jozefa a buším do něj tak dlouho, dokud mě neopustí síly a nerozpláču se mu na ramenou.

xxxx

Estét... Otec chrchlá, jako by spolkl těžké sousto, nejde tam ani ven. Celou takzvanou estetiku teď chápal jako vyčpělou okázalost, přebytečnost, která zatěžuje. Už samotný výraz *smysl pro krásno*, jak to nazývala, mu byl odporný! Vždyť jakápak estetika, jakápak krása, když ji člověk nevidí?

Ne, nestěžuje si. Nemohla mu rozumět, byla mladá! Dnes i sedmdesátníci byli mladí! Rozuměl snad on svému otci? Miloval ho nade vše, to ano, ale rozuměl? Možná Jára, jednoduchý, jadrný a zemitý, to bylo něco jiného. Ale Irena, neschopná se přehoupnout přes něco, co jí kdysi sám vštípil, zatížená básníky a klasiky a všemožným balastem? Ne, nikdy!

Copak mohla pochopit, jak sebezničující, úmorná cesta vedla z konce jednoho tisíciletí do druhého? Kdo ji ušel, měl už na něco právo. Za tu dobu vyživil, vyhořel na troud. S trochou nadsázky mohl říct, že poznal celé dvacáté století. Jak by popsal tu odtazitost, tu strašlivou, strašidelnou samotu a šed', která mu byla příbytkem i mezi lidmi, dokonce i mezi svými, mezi těmi nejvíc, a do které se paradoxně sám s hrůzou utíkal?

Jiný by naříkal, ale takový je život. Nemluví ani o týdnech utracených v nemocnici! Jen během posledního půldruhého roku ho do ní - proti jeho vůli - ale kdo by se ohlížel na jeho vůli? - odvezli narychlo sedmkrát sanitkou.

Sedmkrát? A kdyby jenom pětkrát, snad mu nebudou vyčítat tu kapičku přehánění?! Také do stovky mu samozřejmě ještě nějaký růček scházel, ale co na tom! I kdyby si sebevíc přál, aby mu porozuměli, i kdyby si hubu vymluvil, hory a skály, které musel přešplhat, byly špičatější a potoky a řeky ledovější, než by si kdo mohl představit! Zvládl a přebrodil je víc mrtvý než živý, a ten poslední týden v nemocnici, ten byl nejstrašnější. Už nikdy do nemocnice!

Kdyby mu vůbec někdo naslouchat chtěl, jak by vylíčil to mrtvé pokojové ticho, tu zahanbující holou nahotu, když ho zradilo tělo? Tu hrůzu z doteků cizích osob, tu deprimující, děsivou rutinu lékařů i sester, tu odtazitost, sterilní nepřítomnost lidskosti a sympatií, a dokonce i řeči, jako by si nemocniční personál současně s bílým pláštěm navlékal i jakousi masku? Lékaři vstupovali do jeho pokoje uspěchaně, a právě tak uspěchaně odcházeli. Byl starší kolega, ale neměli si co říct.

Ztráta sil byla ponižující, ruku v ruce s ní šlo podceňování intelektu a pohrdání stářím, nejdřív je vycítil od cizích, pak i od vlastních. Nemuset tohle zažít! Zbývalo vůbec ještě něco dodat? Nebo mohl už jen do konce života mlčet?!

Držel se ho zuby nehty, vydřidušského, prokletého... nádherného života, který mu jako upír vysával sílu. Poslední dobou se už jen díval, jak léta utíkají, a o každém jaru se domníval, že je poslední.

-Estét! Prosím tě, jen žádné vzpomínky!

xxxx

Neláska nebo jen okázalý nezáměr? Jestliže jsem donedávna vycházela z přesvědčení dítěte, že jsem v otcově životě stejně důležitá jako on v mém, nyní jsem rázem spadla z piedestalu. Vidím, jak nic neznamenanám, jak malý, a den ode dne menší kousíček zabírám v jeho životě, jak mě z něj víc a víc vytěsňuje. Jako by z dříve plného koláče někdo neustále ukrajoval. Otcova věčná podrážděnost, lhostejnost a chlad... zarputilost a odtažitost, zdrženlivost v gestech i slovech, rezervovanost k cizím a k bližním dvojnásob... pocit, že se dívá skrze mě, že mě drží od sebe na řetězu na bezpečnou vzdálenost, mě drtí. Mám hrůzu, že už to nebude jiné. Možná by stačilo jedno slovo, potřebuju tě... Má prý nad ženou zázračnou moc, ale nikdy je nevysloví.

Většina lidí potřebuje domov nebo aspoň jeden záchytný bod, ke kterému se občas vrací. U otce jako by to neplatilo. Co potřeboval, byla postel, a tu si vypůjčil. Doufal, že nadoživotí.

Nevím, zda je tohle osud jednoho typického člověka na prahu smrti, člověka minulé generace, anebo osud starých lidí obecně. Mám pocit, že dnes jsou muži jiní, méně zhýčkaní či co. Snažím se s otcem o tom promluvit, ale na slova se vždy nabalí spousta balastu, předstírá, že nechápe, o čem je řeč. Většinu dne však mlčí. Vzdozem? Pýchou? Neláskou? Nebo láskou zklamanou?

xxxx

Slíbila jsem si, že se o otce postarám, ale je to vůbec ještě můj otec? Má to smysl, starat se o člověka, který ke mně ztratil vztah?

Tohle je nebezpečná myšlenka. Jozef mi ji syčí do ucha ráno a večer zas. Můj dobrý Jozef, který by kuřeti neublížil... Ne, nemá pravdu. Je prostě zaujatý. Nechápe. Nikdo už otce nechápeme... a ten se nesnaží. Ti dva spolu odmítají vyjít a odmítají se vystát. Tohle není k vydržení.

xxxx

Ráda bys do mne nahlédla, holčičko, ale to nepřipustím! Do posledního dechu se budu bránit! Nikdy jsem se nestal objektem, a nestanu se jím ani tentokrát! Jestli se ti to zdá nezbytné, najdi si jiný předmět své zatracené starostlivosti a péče! Ubránil jsem se jiným, ubráním se i tobě! Copak to nevíš? Odjakživa jsem byl nezařaditelný, neorazítkovaný subjekt, odjakživa jsem vyčníval, reptal a hrabal nohama. Co musím ještě udělat, abys pochopila, že jsem ignorant veškerých vašich zvyků a konvencí? Nic nemám a jsem tudíž duchovně neohrožitelný. Tady tu postel mi už nevezmete, a víc nepotřebuju...

Tvůj Jozef si mě může pacifikovat a vést, jak mu libo, nakonec se vždy zařídím podle svého. Bez ohledu na vás dva, chápeš? Ústupky nedělám, ani pro své takzvané dobro. Nepodvolím se nikomu a ničemu, co bych si nemohl obhájit a s čím nesouhlasím. Ničemu!

Chtěla bys, abych ti ukázal, jak moc tě potřebuju? Co by se mnou bylo, kdybych si to přiznal a začal být sentimentální, přecitlivělý dědek? Kdybych se teď, krok před smrtí, začal vázat? Žiju v provizoriu, chceš-li, v provizoriu definitivním, sám pro sebe, a teď už svůj zvyk nepotřebuju měnit. Necítím se být vázán ani k zemi, ani k nebi, a tím méně k nějaké osobě. Vždyť co by se mnou bylo, holčičko? ...

Otec z polospánku naříká.

-Probud' se, něco se ti zdá...

Lekne se a natáhne se po holi, ale nedosáhne a ruka mu klesne.

-Nezdá. Tohle je realita, holčičko...

xxxx

První, co si uvědomil, že je pod prostěradlem nahý. Kdo ho svlékal? Bylo mu nepříjemně a trapně. Prostor, kde ležel, byl velice stísněný a ohražený plentou. Fediov se chtěl poškrábat ve vlasech a zjistil, že má připoutané ruce. Nejdřív se chtěl rozkřiknout na Helu, ale došlo mu, že leží v nemocnici. Řekli mu, že měl vysoké horečky a fantazíroval. Když ho odpoutali, uvědomil si, že má ovázanou nohu i hlavu, a později mu Hela prozradila, že spadl z postele. To ho rozčílilo ještě víc.

-Prosím o ránu z milosti. Dal jsem ti život a jsi mi něco dlužná, hořekoval.

Tvrdili mu, že to s ním není tak zlé, ale nevěřil. Cítil se velmi vysláblý a u konce sil. Doháněla ho samota a deprese hrozily, že ho udusí, že ho rozdrtí. V noci ho pronásledovaly myšlenky na útěk. Jak daleko bylo ke stanici tramvaje? Ujde to? A jezdí ještě vůbec?

Sestry mu nabízely modlitby a snažily se mu pomoci, i to ročilovalo. Nebyl schopný se jim přiznat ke svému zoufalství a přijmout jejich útěchu. Byl přesvědčený, že se už na nohu nikdy nepostaví, přestože ho lékaři ujišťovali o opaku, ale tohle znal. Jeho přítel Theo ležel na smrtelné posteli a ještě měli tu drzost tvrdit, že druhý den bude lépe... Stálo za to žít – bez nohou? Ve svém zoufalství odepsal hned obě, ležel a díval se do stropu.

Nebe za okny polehávalo jako žluklé máslo, těžké, odporné a bez formy. Blízko i daleko. Hlavě nebylo nic, ale nohou, která se po nehodě s činkou nebezpečně zanítila, projížděly nesnesitelné bodavé, pálivé bolesti. Měl těžké sny, vysoké horečky mu zatemňovaly mysl, sotva se je podařilo srazit, hned se zase vracely.

A přece se ze všech sil držel života. Ležel na bílé posteli, hůl na dosah. To bylo jediné, co si vymohl. A co také neváhal použít, i když doposud jen jako výstrahu. Nemohl za to, ale jak viděl ty upjaté ženské v kokrheli s hrudí jako prkno, neplodnou a zbytečnou, hůl mu sama skákala do ruky.

Hela mu tvrdila, že leží v nemocnici s nejlepší pověstí a řádové sestry Panny Marie Jeruzalémské že jsou ty nejmilosrdnější a netrpělivější ošetřovatelky. Tohle neměnilo nic na tom, že mu lezly pořádně na nervy. Neustále převazovaly jeho bolavou nohu, neustále ho balily do obkladů a chodily kontrolovat jeho teplotu, neustále větraly a otevíraly okna, podezíral je, že to dělají naschvál. Kolikrát jim říkal, že je venku chladno? Jeho oteklá bolavá noha doslova mrzla, a to i přesto, že tělo hořelo a že se celý život otužoval. Vymohl si přikrývku navíc, ale to stále nebylo dost. Co tohle bylo za spravedlnost? Rozčílovaly ho už samotné jejich kříže na prsou a modlitební knížky. Sám nevěřil žádnému náboženskému směru a každý „ověřený“ zázrak pokládal za humbuk. Nyní nejen náboženství, ale dokonce i věda a medicína, na které odjakživa spoléhal, ztratily zvuk.

Uběhly týdny a čím víc se jeho stav zlepšil, tím víc ho každý úkon obtěžoval. Ty věčné vizity, věčné převlékání postelí, copak to nebyl zásah do jeho svobody? Nejdřív bylo nutné překulit se na matraci na všech čtyřech na jednu stranu, pak na druhou, pravou nohu s dlahou a bandáží od kolena až po kotník vyzdvíženou vzhůru. Jak to bylo trapné, jak ponižující! To všechno jenom proto, aby se lékaři líbilo jeho prostěradlo! A navrch ta nechutná dieta... Tvrdili mu, že si sám vyžádal jídla neslaná. To byla pravda. Nic nepochopili. Žádal dietní stravu, protože chtěl jíst zdravěji. Že to bude strava nechutná,

s tím počítal. Že však bude i přesolená, to bylo přespříliš. Navíc do ní přikapávala hořkost z násilí, které musel dennodenně trpně polykat. Sestry mu doporučovaly pokoru, brebtaly o ní ráno a večer zas, až míra přetekla.

Milosrdná sestra nevykřikla, ale padla pod jeho ranou na kolena. Jako při modlitbách. Kde se v něm vzalo tolik síly, sám nevěděl. Lekl se, ale vskrytu duše se radoval a jen stěží potlačil úškleb. Vzápětí mu představená kláštera přišla oznámit, že se o něj sestry odmítají starat. Ne snad jen novicka Celestina, to by ještě pochopil. Vždyť co se dalo očekávat od osoby s papežskými předky? Později sesterský sbor od ukvapeného rozhodnutí ustoupil, ale vyžadoval omluvu. Tak takhle vypadá služba bližnímu, říkal si ukřivděně.

Přivezli ho do pracovny šéflékaře v kolečkovém křesle a Fediov se pokoušel bránit tím, že mu sestra manipulovala s nohou nešetrně, to aby byl svatý, aby tohle vydržel. Seděl v křesle zkroušeně a s hlavou sklopenou, věděl, co se patří. Pravda byla taková, že od samého začátku tušil, že k něčemu takovému jednou musí dojít. Ano, přetáhl ctihodnou sestru Celestinu holí, ale odmítal, že by tak učinil zákeřně a se zlým úmyslem.

-Jen málokdo se zločinu dopouští úkladně a ze zlého, tvrdil.

-Většinou chceme udělat dobro a vymkne se to... ano, tak nějak. Tak to bylo, opakoval umíněně.

-Co to bylo za dobrý úmysl, chtít přetáhnout sestru přes hřbet?

Ale Fediov trval na svém. Chceme udělat dobro a dopouštíme se zločinů... A kdo jiný by to měl chápat, než milosrdná sestra?

K sezení předvolali i Helu, a to ho uráželo nejvíc. Jako by nad ním dcera měla nějaký patronát! Podezíral ji, že má z incidentu a jeho ponížení tajnou radost a že se jí jeho pobytem v nemocnici ulevilo. Přesto když ji viděl stát mezi dveřmi, v šátku na babku a v opelichaném kabátku s králičím límcem, musel si doznat, že mu spadl kámen ze srdce. Už dlouho se vskrytu bál, aby mu neutekla zase na venkov. Co by si bez ní počal, s nohama, které nechtěly sloužit?

Nějak to zase urovnala, jak jinak. Stálo jí to malou sumičku do pokladny řádových sester, té mu bylo líto nejvíc. Prchlivost omluvila horečkou a bolestmi, které se ani po dvou týdnech lékařům nepodařilo docela ztlumit, tvrdila s výčitkou. Musel doznat, že to nenavlékla špatně, ale připadal si jako školák. I to jí měl za zlé.

Začala mu přinášet noviny. Nikdy nesedala na židli, ale vždy rovnou na kraj postele jako tajný spojenec. Vdechovala s ním zvláštní, nasládlý pach nemocnice, moče, staroby a nemoci. Nedal to znát, ale tahle blízkost mu byla příjemná. Krom toho byly noviny a politika to jediné, co mu vedle jeho vlastní osoby leželo skutečně na srdci. Co se stalo? Jaký převrat, bankrot, politická zápletky mu unikla? Jaká byla mezinárodní situace? Co Rusko? Toužil dohnat všechno, co mu uniklo za dny apatie a bolesti.

Přivezli k němu na pokoj další dva pacienty, ale kromě nejnnutnějšího s nimi nepromluvil. Nezajímali ho. Ještě tak kdyby jim mohl vyprávět svůj příběh. Ale ten zas nezajímá je. Fediovi připadalo, že tu dožívá a trouchniví, sám a sám zalezlý a zapomenutý jako bubák, jako červotoč v pařezu. Bylo mu tak hořko, že by se nejraději kousl do ruky. Prázdnota po něm čím dál víc a čím dál hrabivěji natahovala prsty.

Naštěstí tolik času, aby se mohl litovat, zas neměl. Zánět se zacelil, horečky povolily. Nutili ho chodit a tak se ploužil po chodbě, kterou odtikával čas. Cítil, jak na vyhublých hýždích visí kusy masa bez tvaru a bez vlády

v místech, kde ještě nedávno míval svaly. Trénoval s železnou vůlí o třech nohách, a nejvíc ho poslouchala ta dřevěná. Tu pravou, těžkou a neohrabenou jako kopyto, potahoval za sebou. Občas mu v ní zatrnula myšlenka na smrt.

-Vy jste moje nohy. Sice se tak nechováte, ale ještě pořád patříte ke mně. Tak už se koukejte odlepit od země, domlouval jim.

Dvakrát do týdne za ním přišla Hela, ale býval tak nerudný, že to s návštěvami nepřeháněla. Většinu času vrávoral sám na té zbylé třetí noze a nevěděl – odchází mu duše, nebo tělo? Srdce dávno zahodil spolu s nohama. Nabodlo se na nějakou jedovatost, kterou si cestou po chodbě vyměnil s milosrdnou sestrou, už se po něm ani neotočil. Nač srdce? A nač nohy? Jen proto, aby se nechtěly odlepit?

-Nikoho nechci! Nikoho nepotřebuju! vykřikoval, když se konečně objevila ta, na kterou čekal. Když o svých citech uvažoval na posteli, neschopný pořádného pohybu, uvědomoval si, jak je své dceři vydaný na milost a nemilost. Tehdy poprvé k ní pocítil nenávist. Zprvu se lekl, ale ozvala se v něm znovu, a pak hlasitěji a hlasitěji. Ve své opuštěnosti jí vmetal do tváře svoji ubohost. Copak i noha, na kterou se nepostavil, nebyla jejím dílem? Upustila činku ona, nebo kdo? Proč ho nepřemluvila, aby vytáhl doktora Šimsu z postele, hned jak začaly bolesti? Proč to nechala dojít tak daleko? ...A proč mu vůbec chodí na oči?

-Přinesla jsem ti šachy...

-A proč ještě? ...Fediov se přísně zabodl dceři do tváře.

-Zavolali mi, že jsi sprostý na sestry... To ho konečně rozveselilo.

-Ještě si houkaj! Ještě nevědí, že je co nevidět bolševici zrušej a jejich kláštery zplundrujou!

-Takhle jsi jim to řekl?

-Právě tak...

-A sestry?

-Změřily mi teplotu a daly acylpyrin! Fediov s Helou si vyměnili spiklenecké pohledy.

-Nedopadne to tu jinak než v Rusku, ale to tu já už nebudu... Čekal, ale nerozmlouvala mu to. Otec by mohl povídat, pomyslel si hořce.

-Mám ti vyprávět, jak utíkal ze Lvova? ...

Zůstala u něj až do konce návštěvních hodin a když odcházela, vytáhla z kabely jeho šachy z ebenového dřeva. Nebyly tak okázalé jako ty z mramoru, ale král byl celý. Táhl po dece pěšcem proti pěšci, sám proti všem... Jako v životě.

XXXX

Země už je rozpukaná žářem a květiny, sotva rozkvetly, už zase vadnou, ale déšť ne a ne přijít. Chřtán nudy a mrtvičné únavy se přenáší z přírody na člověka a roztahuje se po domě jako líný netvor. Rozhovor ujíždí podle téhož scénáře dnes jako včera, se železnou pravidelností se opakují úvahy o tom, co bude k obědu a co k večeři a kdy se pojedje k lékaři... Starosti, aby otec před jídlem spolkl nejdřív růžovou tabletku a pak tu bled'ounce modrou, a hlavně, aby nezapomněl vykapat oči... Kapky nepomáhají, oči slepnou dál, ale co kdyby...

Mezi pospáváním otec poslouchá rozhlasový soutěžní pořad. Za mnoho nestojí, nelze přeslechnout, jak moc ustoupily znalosti z humanitních oborů. Soutěžící si bezpečně poradí s otázkami týkajícími se managementu a internetu, ale jsou vedle, mají-li vyjmenovat osoby Shakespearových dramát, tohle otce jen rozčiluje. Jak mu závidím jeho vzdělání a jak proklínám režim za generaci polovzdělců, které z nás vychoval!

-Není to k poslouchání, vypni to!

Tolik vynalézavé jednadvacáté století je náhle neschopné nabídnout vhodné rozptýlení intelektuálně založenému, slepému a přestárlému člověku. Pokusila jsem se o to a mohu přísahat, že to jsou podmínky prokazatelně neslučitelné.

XXXX

Až donedávna otec rád poslouchal kazety s Járovými dopisy. Můj bratr psal dopisy hodně a rád, za léta je skříň plná audiozáznamů z cest i úvah o životě jako takovém. Jak otci vyprávění kdysi připadalo zábavné a zajímavé, teď je nesnášel, obsahovalo příliš mnoho zmínek o ženách, to už ho jenom přivádělo do rozpaků... Kdyby tak večer dávali western, Johna Wayna, to by se podíval rád...

Podíval, to znamenalo nanejvýš obrysově, zbytek si bylo nutné domyslet. Westerny miloval, hrálo se fair play, tak kdyby tomu bylo v životě! Jenže večer je daleko, zatím chřtán únavy, nudy a nezájmu dál požívá návrhy jeden po druhém. Tohle zná a tamto ovšem také, to slyšel, poslouchal či četl, když ne ještě na škole, tak za první republiky, a jestli se nepletl, tak po válce už docela jistě...

Jozef nade mnou už dávno zlomil hůl a aby se odreagoval, pustil se s vervou do štípání pařezů a polen do krbu na zimu. Zkousím to znovu s hudbou a chvilku se skutečně zdá, že návrh zabere... ale ne, klasiku ne, všechnu zná nazpaměť, spíš něco nového...

Nového? Slyšíš, Jozefe? Ty si jen bušíš do pařezů, ale můj otec má stále ještě jiskru, vždycky to byl moderní člověk, vždycky fandil pokroku a mládí...

Don't cry for me, Argentina...

Možná na to jdu trochu zhurta, ale tohle se přece Madoně povedlo... Otec je jiného názoru a tak se Evitě nedaří dojít ani k hlavnímu recitativu. Málo platné, mládí je jedna věc a hudba druhá, posledním dobrým muzikálem byla West side story, po ní se čas zastavil a tak tomu asi už zůstane. Ke všemu si dnešní interpretky navykly strašlivě vřeštět, jak je možné, že to neslyším?

XXXX

Pokládám na stůl knížku. Jako lákadlo. V zástavě mám samozřejmě vždycky titulů raději víc, vlastně je to jako s tím jídelníčkem, připadám si jako vrchní ochutnavač v době, kdy se vladařům podávaly otrávené pokrmy. Úspěch je vždycky stejný, na tématické a autorovi záleží právě tak málo jako na tom, zda je kniha veselá či vážná, tlustá či tenká, stará, anebo vonící novotou. Skoro s výčitkou myslím na to, že ještě docela nedávno, možná před měsícem, vydržel otec s lupou nad Třemi mušketýry třeba celý den a pak dlouho do noci. Za denního světla, při správné konstelaci slunce, dokázal bílé holi navzdory přečíst noviny od titulků po poslední kurzivky. Zrak nezrak, neznala jsem vášnivějšího čtenáře! Co se s ním stalo? Však taky bylo možné zeptat se na cokoli – otec věděl!

-Co je to? zeptá se konečně a otestuje hřbet knížky, jako by se chtěl přesvědčit, zda je dobře vázaná. Kdysi tohle přece ovládal... Potlačí chuť běžet se podívat do knihovny, pohladí znovu hřbet a prodlí prsty na deskách, jako by zkoumal, jak moc jsou odřené a ohmatané, už se zdá, že je otevře, ale něco mu zbraňuje...

-Jestli je to román, tak přece víš, že romány nečtu... Výjimkou jsou ti Tři mušketýři, ale dnes už ani ti...

Napadá mě, zda to není druh obrany. Co kdyby ho přece zaujala? Síly přece ubývá téměř viditelně den ze dne, ne, takovou únavu – s lupou, písmenko po písmenku - to bylo možné včera, dnes by to už nevydržel!

-Zhasni, štípe mě to do očí... Ostatně kniha je příliš tlustá, to věděl hned. To by dřív umřel, než by takovou přelouskal!

-Určitě to bude nějaká pitomost, uzavírá stručně a sklopí hlavu na prsa, debata je definitivně u konce.

XXXX

Jozef je přesvědčený, že to otec dělá naschvál. Vždyť donedávna ještě četl. Teď však i písmenka bodala. Nesnesitelně. Přesto se snažil. Četl až do naprosté slepoty. Teď viděl sotva na pár metrů, když se zešeřilo, neviděl vůbec. S ušima to bylo o něco lepší. Krom toho slyšet nepotřeboval. Cítil, že se Irena snaží, ale nikdy nevěděl, co odpovědět. Že mu je těžko? Že mu nemůže rozumět? Že je staroba nevléčitelná choroba? A tak mlčel. Mlčel tak dlouho, až se z toho stal zvyk. Bolelo je to oba, ale co dělat?

XXXX

Z dětství jsem si pamatovala otce jinak. V duchu se dívám, s jakou něhou se dotýká knih a také obrazů v pozlacených rámech. To byl totiž jeho svět.

Obrazy staré Prahy, krajinky, zátiší s květinami a ovocem a portréty strýců, dědů a pradědů se v rodě dědily z generace na generaci... Tehdy bral výjimečně do ruky i prachovku. Knihovna měla na osm set svazků, některé byly uvnitř opatřené vlastním ex libris s máchovskou krajinou a právě tak snilkovským, máchovským povzdechem „*Daleká cesta má, marné volání*“, to byly ty, které sám vázal. Nad těmito Zeyerovými svazky jsem vysedávala o léta

později v době dospívání, snad právě ony byly tím prvním impulzem k tomu, abych se sama pustila do psaní.

xxxx

Otec sbírá síly. Rozmluva ho vyčerpala. Naznačí, že prodnešek bylo řečí až dost a požádá o horkou gumovou láhev. Kloubnaté, jakoby ztuhlé prsty úporně obtočí kolem hole. Vstává a netrpělivě mává rukou na znamení, že na tom ještě není tak zle, a vyprošuje si jakoukoli pomoc. Dobře vím, že teď ho za žádnou cenu nesmím urazit soucitem, a předstírám, že nevidím, jak se zakymácel. Jako by ho každou chvíli měla smést a rozprášit vichřice...

Možná za chvíli, děvenko, dnes tu radost ještě nikomu neudělám, dnes ještě ne! Tak nefňukat, a pěkně pomalu, nejdřív jedna noha, pak druhá... Soupe nohy opatrně před sebe, se strachem, aby to nepopletly a nezamotaly se do sebe... Jde mu to neskonale pomalu, teď si přišlápl župan a nejde to vůbec.

Tak, to bysme měli! Nejdřív jídelnou okolo stolu, je kulatý s jednou nohou uprostřed, zaplaťpánbůh za to, ty zákeřně nastavené končetiny stolů a židlí prostě nesnášel, a už tu jsou schody do ložnice. Na okamžik ztratí orientaci a v předsíni se domáhá vstupu do zrcadla. Ten stařík naproti usiluje očividně o totéž a při tom do něj neústupně vráží a nemíní uhnout, jde mu tím strašlivě na nervy. Konečně se jeden od druhého vymotají, zdá se, že prodnešek vyhrál.

-A ta láhev ať je opravdu horká!

xxxx

Cítí, jak se o něj otřela tma. To bylo schodiště. Chtěl se zeptat, kolik je hodin, ale včas otázku polkl. Copak to nebylo jedno? Jemu měla vládnout tma. Už napořád. Tma...

Žil tu mezi svými takřka jako cizinec. Vězeň na Bezdězi, smál se, když ještě nevěděl, že právě to bude jeho osudem. Vlastně spíš nežil, jen dožíval fyzicky, v prostoru. Život, dříve bez hranic, se bolestně scvrknul. Nebylo nic a nikoho, co by k němu důvěrněji promluvílo – jsi starý, ale my tu jsme s tebou. Všechno, co znal, všechny jeho spolužáky a přátele, dávno rozmetala smrt. Koho nespokla ta, ti ho opustili. Jako Madla. Už nikdy nechtěl prožít takovou ztrátu. Být obklopený cizotou a lhostejností, bylo těžké, ale lepší, než znovu zažít, jak ho jeden po druhém opouštějí.

Možná by se měl cítit konečně opravdu volný, teď když nebyl připoutaný ani k věcem a penězům, ani k žádnému člověku. Měl, ale necítil.

S Jozefem a jeho nesympatiemi si uměl poradit, byly mu lhostejné, ale jak to bylo s Irenou? Měl ještě dceru? Byl přesvědčený, že děti člověk má jen do určité chvíle. Pak dospějí a přestanou být vašimi dětmi. Je to nevratný proces.

Zahrabal se do peřin. Teď jen co nejrychleji usnout. A hlavně nebýt na posměch. Nedat do sebe nahlédnout, tu radost ze svého neštěstí nikomu neudělá. To znamenalo být ostražitý a stále na pozoru. Tohle unavovalo.

XXXX

Stejně tak unavovala i starost o člověka, který pomoc neustále odmítal. Tohle nechce a to druhé ovšem také ne, a tamto je nucen odmítnout zásadně a kategoricky...

-Stává se víc a víc poťouchlým, umíněným starcem, komentuje Jozef. Tak a je odbyto. Jsem přesvědčená, že otec dostal do vinku všechny předpoklady k tomu, aby se stal hrdinou. Jeho silná vůle odolala režimu, lákavým nabídkám vstoupit do strany a udělat kariéru, výhrůžkám i postihům, a kdyby ji věnoval něčemu jinému, než být v opozici, sám proti všem, možná by ještě teď byla obdivuhodná. O hrdinství ho oloupil věk. Tak jako mnohé, i ono nakonec podleгло stáří.

Udělám všechno, co si přeješ, otče... Ale otec nechce nic, a v tom to právě vězí.

XXXX

Nic? Nic, co bys mi mohla dát, holčičko, a to je rozdíl! Jak jste všichni hloupí! Kdyby mě nohy poslouchaly a mohl bych odejít, kdykoli by se mi zachtělo, však už bych věděl! Ne, na hřbitov ne, vidíš, jak málo se ve mně vyznáš! Tam leží jen popel, víc nic...

Kam jinam by šel, než do starého pražského bytu, tam, kde bydleli se ženou, tam především. To byla představa, které se nemohl nikdy dost nasytit. Staré domy měly svoji romantiku. Na těžké masivní dveře, které ještě nehlídaly kamery, ani se neotvíraly na hesla, stačil pouhý stisk ruky. Uvnitř vlhký dech zdiva, věčně temný průjezd.

Kdo z partají by mohl být ještě naživu? Hloupá otázka... Naproti přes chodbu bydlely dvě mladé zpěvačky, chodil jim píchat morfium, když je to chytlo, protože nedostaly roli, i ty budou chodit o berli. Ostatně v 55. je vystěhovali a byt dostal zasloužilý důvěrník strany. Nikdy se nezbavil podezření, že proto, aby ho špehoval.

Měl jet výtahem, který tak často stávkoval, nebo vyběhnout do 4.patra po svých? Trochu v realitě zůstat musí, jaképak vyběhnout, snad vyklopýtat, i to na něj bude až příliš. V prvním patře se zastaví a trochu se vydýchá. Tady míval praxi jeho otec a on po něm...

Cítil, jak ho svědí prsty, jakou má chuť zazvonit a vejít. Nevyhodí ho? Zazvonit... Není to moc dravé? Podívejte se na toho dědka, co ten tady chce... Tak raději zaklepat. Tady jsem bydlel čtyřicet let, smím dál? Jen na chvíli, jen co si to osvěžím... Starý dědek snad nebude podezřelý. Ušklíbne se, to jistě, stáří je tak strašně směšné, ale pustí ho...

Kuchyň si nechá nakonec, tam najde Veroniku docela jistě, kde jinde by byla? Tak tedy nejdřív předsíní dozadu do dětského pokoje. Dveře jsou pootevřené, Irenka snaživě skloněná nad úlohami. Měl by jí poradit, aby to tak nežrala, to důležité leželo přece v něčem úplně jiném... Syn, ten někde lítal... Naproti ložnice a dveře do koupelny. Srdce se mu zatetelilo, musí si dát maličkou pauzu, nebo ho to klepne...

A konečně obývací pokoj s okny do náměstí... Parkety, které jeho stará pacientka Vodrážková týdně napouštěla a leštila, voněly stále jako nové. Jo, to není žádná dřevotřískka nebo laminát, to jsou staré poctivé parkety, takové něco vydrží, holenkové!

Kdysi si myslel, že má z bytu nejraděj právě tenhle pokoj, snad kvůli obrazům, černému leštěnému křídlu, a především knihovně. Hluboce se mýlil. K srdci mu nejvíc přirostla kuchyň. To kvůli ženě, škoda, že to nevěděl dřív... Obyčejná kuchyň s věčně studenou xylolitovou podlahou... tak ta tam už asi nebude... s plynovým sporákem, dvěma dřezy na nádobí, špajzem a okny do dvora. Děti se ženou jedly právě tam, u kuchyňského stolu, jemu Veronika prostírala v obývacím pokoji. Tohle dnes nechápal.

Nedal dost pozor a neopatrně se ohlédl. Začátek byl tak daleko, že se až ztrácel, zato konec na dosah ruky.

xxxx

Chtě nechtě se usmívám. Otec mě miloval. Až teď se mi zdá, že to byla spíš majetnická vášeň, než láska. O bratra se strachoval. Aby nepřišel na zcestí, aby z něj něco vyrostlo... Mně pak nezbyvalo, než být bezproblémové dítě. Zacelovala jsem jeho raněnou pýchu ze syna ničemy a vzorným chováním se pokoušela vynahradit Járovy lotroviny, kvůli kterým se u nás běhalo se studenými náčinkami na srdce z koupelny do jídelny. Pohled na otce za stolem, s hlavou trpně zvrácenou nazad a v rozepnuté košili, mě bolel už tehdy.

-Nařež mu, opakoval bezmocně, zatímco matka vařila silného turka. Bratra vykárali na chodbu. Scény se opakovaly tak často, že už přestaly zajímat i sousedy.

Občas jsem se probouzela se zoufalým pocitem, že moje hlava je ve skutečnosti skladiště, do kterého si můj otec ukládal všechno, čím bych se mohla někdy blýsknout. Ty drobné intelektuální moudrosti mi nepatřily, často jsem jim ještě ani nemohla rozumět, nanejvýš jsem do nich směla hrábnout v oněch řídkých chvílích, kdy jsem si jimi měla vysloužit jeho pochvalu. Stejně to bylo i se hrou na klavír. Ve skutečnosti jsem měla pranepatrný sluch. Přesto jsem dohrála bez jediné chybičky, otec mi pak za vystoupení daroval Seifertovy básničky a vzal mě do kavárny Slavie naproti Národnímu divadlu.

-To je moje dcera, představil mě. Tetelila jsem se štěstím. Dcera! Jak s tím souvisela poznámka - Nemám dceru? Ve chvíli sdílnosti otec větu utrousil jakoby náhodou hned dvakrát po sobě, kdybych se snad jedenkrát přeslechla... Nemám dceru! S úlevou poslouchám vyprávění o lidech, kteří se ke stáru změnili. Slzy, které mi tečou po tvářích, jsou slzy úlevy, že v tomhle vlaku, v téhle šíleně kruté řece, neplavu sama.

xxxx

Možná byla ta zasklená černá knihovna v jídelně pro mne příliš obsáhlá. Možná těch svazků bylo na můj věk opravdu příliš mnoho. Každopádně už tehdy se ve mně zrodil pocit, že všechno vědění uvnitř nikdy nestačím obsáhnout, přinejmenším ne tak, jak by si můj otec zasloužil a představoval. Že se mu prostě nikdy nevyrovnám.

Hnala mě ctižádost a toužila jsem něčeho dosáhnout, ale toužila jsem to kvůli sobě, nebo kvůli otci?

Bratra očekávání rodičů omezovalo natolik, že se včas vzepřel a nakonec odešel z domova. Mně tím přibyla oprátka navíc, vyrovnat zklamání, které otci způsobil. Rok co rok jsem podávala přihlášku na školu jen proto, aby mi rok co rok chodila stejně zamítavá odpověď. Mohla jsem snad za svůj kádrový původ? Nebo nemoc? Přesto ještě teď po létech cítím, jak jsem tím

otce zklamala! Výčitky, že jsem neudělala dost, že jsem selhala, selhala na celé čáře, mě pronásledují jako můra. Nevznáší je otec, ale já sama, já versus svědomí.

xxxx

-To je tvůj problém...

Zase má pravdu. Vina-výčitky-svědomí... přísně vzato, nejen můj, ale problém naší kultury vůbec, a dokonce i svobody samotné, třeba i svobody si odpustit. Nikdy jsem to nedokázala. Nikdy jsem se necítila svobodná tak, abych dokázala jednat bez ohledu a nezávisle na tom, co si přál – ale byla to snad jeho vina? A nebylo absurdní, necítit se svobodným vedle tak liberálního, svobodného a svobodmilovného člověka?

Dost záhy jsem pochopila, že absolutní, neomezená svoboda jednoho téměř zákonitě naráží na svobodu druhého; že aspoň jeden musí být připraven přistříhnout si křídla a z lásky k druhému, tedy takřikajíc o své vůli, přijmout určitá omezení.

-Já ti to vysvětlím, přeruší mě v té chvíli otec a vprostřed věty usne. Jako už tolikrát se dívám do jeho tváře, ale je těžké uhodnout, co se děje v duši druhého, jaké pohnutky jím zmítají.

Tady v křesle se zdánlivě netečným, blazeovaným výrazem ve tváři, sedí můj otec, který už ničemu nevěří na zdejším světě, ani na onom; který se přestal smát a těšit z drobných radostí, a co bylo nejhorší, snad zapomněl i plakat. Ale co když mu křivdím? Co když je všechno úplně jinak? Neslyší a zdá se přesycený životem, pohrdavý k citům druhých, skoro jako by se štítil jakéhokoli osobního projevu. Ale co když je to jen zdání a za jeho zavřenými očima se děje něco, o čem nemám ponětí? Co když jím zmítají hluboké, zoufalé pocity člověka, který ví, že odchází?

Pokouším se soustředit celou svoji pozornost k srdci, v místa, kde v nás podle jogínů, anatomickým zákonům navzdory, sídlí bůh a prosím, aby mi ukázal cestu; aby nás obměkčil.

xxxx

Konečně doma! Vychutnával to, i když nahlas to nepřiznal. Ten zánět v noze mu přinesl i něco dobrého, Hela se o něj starala pečlivěji než dřív. Aspoň z počátku. Fediov se podíval na hodinky, stříbrné schaffhausenky, které si kdysi dopřál za první povýšení, těch pět set ho bolelo ještě dneska, a cítil, jak už má hrdlo zase plné žluče. Už pět minut po deváté! Vždyť to tušil! Ženské prostě neumějí odhadovat čas!

–A nešťastnější jsou v kuchyni, kam také patří, zabručel, když se Hela konečně ukázala s tácem lehkých sucharů a čaje. Jsou ovšem takové, které se neumějí uplatnit ani tam, a všechno nakonec odskáče manžel...

–Anebo otec... vzkřikl, ale hlas mu větší vypětí nedovolil, přeskočil a uvízl někde v hrdle. Copak mu doktor Šimsa nedoporučil pravidelnou životosprávu? A taky pohyb. Rozumí se lehký, který by nezatěžoval. Ráno jako obvykle vlašná šarátice a namísto činek lehké dýchací cviky, říkal. Ale především pravidelnost!

–Jenže to bych musel být odkázán na někoho jiného! Hlas mu opět vypověděl poslušnost a Fediov bezmocně máchl holí. Od té doby, co se vrátil z nemocnice, to s ním šlo s kopce, cítil to. Určitě by se našli lepší lékaři, kteří by mu dokázali pomoci, jen v samotné Praze bylo podle statistiky pět set šest doktorů, jenže na ty neměl. Doktor Šimsa byl jejich člověk, Žižkovák, dost možná byl právě on jeho nejvděčnějším – a kdo ví, zda ne jediným - skutečným pacientem. Za návštěvu bral třicet korun a recept na švýcarský fosforový výrobek na obnovu kostí a nervů mu předepisoval tak často, jak často o něj požádal. Dvacet gramů této zázračné tekutiny stálo patnáct korun, kdyby byla zadarmo, pomohla by právě tak, a při střídání mu vydržela téměř týden. Krom toho hrál Šimsa obstojně šachy a navíc bydlel v nedaleké Havlíčkově ulici, bylo uklidňující vědět, že doktor je nablízku. To tak, muset zavolat cizího, aby se rozkřiklo, že se do jeho bytu vchází z otevřené pavlače! Když se mu to podařilo utajit pětadvacet let před kolegy v kanceláři, teď už to nikomu věšet na nos nebude! Ke všemu sem rok co rok musel chodit dezinfektář, dům byl samá štěnice od sklepa až na půdu, ale to byl v téhle čtvrti každý. Naštěstí Šimsa bydlel v právě takovém a nikde to neroztruboval.

–A kdoví, jestli tomu není na Vinohradech podobně! Královské Vinohrady! Aby se nezasmál! Štěnice a nevydlážděné ulice se tam našly taky! Tak co je na nich tak královského? Oproti tomu Žižkov...

–Druhý fach, třetí zleva, zavrčel, když Hela nemohla hned najít, co potřeboval, a pak jí na mapě ukázal na nevelký zelený flek. Ukazoval jí ho od dětství, stála tam prý kdysi šibenice, ale teď už se po něm pomalu, ale nezadržitelně rozrůstal a šplhal vzhůru celý Žižkov.

–Jak se ti líbí, že bydlíme na Šibeničním vrchu, děvůška? Já nic slavnějšího než tady ten flek neznám... zakončil výklad jako pokaždé.

Nechal si podat noviny, ale nemohl se soustředit, krom toho ho jenom rozčilovaly. Ženy po celé Evropě se hlásily o svá práva, hrnuly se na místa, která byla ještě donedávna výsadou mužů a do všeho pletly své rozumy. Na středních školách studovalo rok od roku čím dál víc dívek. Nejenže tím ujídaly místo a znehodnocovaly práci mužů, ještě jim rostl hřeben, takže zapomínaly na své pravé a jediné povinnosti! Ach, tyhle svárlivé bytosti, omezené a skrz naskrz nespolehlivé, trpící věčně buď periodou anebo výkyvy přechodu! Nikdy jim neporozumí! A proč? Protože jejich jednání postrádá logiku! Kdy přijde

doba, kdy žena nebude rozhazovat za ženské titěrnůstky to, co muž těžce vydělal!? Kdy si nebude pořizovat dva klobouky za rok, ale jeden nosit dva roky!?

-Stojí vůbec žena za mužovy oběti? zabručel a odložil noviny. Aby se zklidnil, obkroužil očima pokoj a nechal do nich vstoupit velké, temně zelené révové listy, ten motiv měl rád. Koho neuzdává léky, toho uzdraví příroda, říkával mu Šimsa s pohledem na tu zeleň. Nebyl to špatný doktor, ale jeho klouby přece jen necítil.

-To je Hippokrates, ze svojí hlavy to nemá! vzdychl Fediov a udělal několik liknavých dřepů, aby si ověřil, kolik toho jeho noha po úraze skutečně zvládne. V lékařské zprávě ho Šimsa označil za autistu a chronického hypochondra v domnění, že on, vrchní účetní rada Fediov, si se slovem nebude vědět rady. Bláhovec! I bez naučného slovníku věděl, že trpí podivínstvím, osamocením a poruchou vztahu ke světu a k okolí. Tohle si o něm myslel každý doktor, a nevyhledal jich málo. S úzkostí ze samoty souhlasil. Do jisté míry byla pravda i to, že na sobě cítil příznaky každé choroby ihned, jak se o ní doslechl, a že se nadměru pozoroval. Ale že by byl počínající schizofrenik?

To bylo třeba promyslet do hloubky a z vícero stran. Fediov se rozhodl nemyslet na chorobu a začít určením své povahy, na to vlastnil hned příručky dvě. Ta astrologická se zabývala určováním povahy podle hvězd a patřila k nejstarším metodám vůbec. V jeho případě upozorňovala na nadměrnou úzkostlivost a sklon k těžkomyslnosti. Doporučovala varovat se všeho, co by vedlo k nastuzení a revmatismu a poruchám zažívacím. O nehodách se mlčelo.

-Neříkal jsem to? Já potřebuju dostávat jídlo na stůl jako hodinky! zavyčítal, ale odezvy se nedočkal.

Ve staré knize Volba povolání nebyly lidské letory rozděleny na nějakých mizerných dvanáct druhů, ale na druhů šestnáct! Když dal na jednu stranu všechny své vlastnosti, vyšla mu po podrobném prostudování povaha z osmdesáti procent radostná, už to samo o sobě bylo překvapením, a ještě větším pak zjištění, že k takové se nejlépe hodilo povolání lékaře! Teď konečně měl jasno! Teď konečně přišel na to, proč ho odjakživa tolik zajímá medicína a proč leží celý den v odborných knihách! Ne že by byl hypochondr, ale že měl být lékařem, tak je to! Rozhodl se, že tím při nejbližší návštěvě Šimsu překvapí a už teď se těšil, jak si s tím ten starý mastičkář poradí.

-Od včerejška jsem se doopravdy rozčílil jen jednou, co tomu říkáš? A Šimsa mě bude nazývat cholerikem! Od té doby, co jsem přišel na to, kde je zakopán pes, se mi nervy lepší, neříkal jsem to?! A tohle musí objevit laik! Laik je lepší než ošetřující lékař!

Poslední věta byla skutečně na pováženou a Fediov zrudl zlostí, ale to už mu Hela pomohla zpátky do křesla, a laskavými, krouživými pohyby prstů i dlaní začala masírovat čelo a spánky.

-Nomen omen. Není to trochu tajemné, bydlet na Šibeničním vrchu, co myslíš, děvůška? zauvažoval znovu, když slabost přešla, a pohládl zelený flek na mapě. Na druhé straně, kdo se mohl pochlubit něčím takovým? Mapa byla z roku 1837 a bylo uklidňující vidět, že v té době neexistovaly ani Vinohrady.

Šibeniční vrch... To jméno přece nevzniklo samo sebou! Fediov se při představě celý zachvěl. Měl by si vyhledat nějakou literaturu, pomyslel si a pak už se jen pohledem ujišťoval, zda Hela uloží mapu na správné místo.

XXXX

-Jak můžeš tvrdit, že víš, co si myslíš? Kde bereš tu jistotu? Jak vůbec můžeš dávat svému hrdinovi tak negativní vlastnosti? To tě nenapadlo, že jeho arogancí k ženám vylučuješ z řad e-ven-tu-ál-ních čtenářů už dopředu dobrou polovinu? Při současné explozi ženského pohlaví možná dokonce víc!

Otázky dopadají skrz zamčené dveře ložnice do mého snu jako krupobití. Probouzím se náhle a prudce s bolestí hlavy a pocitem viny, ještě nevím co, ale už tuším, že se něco přihodilo, že něco není v pořádku. Chci vyskočit, ale svět se se mnou protočí a už se mi taky sápe po krku. Zkurvený, dusivý svět...

V pondělí není radno cokoli začínat, to je známá věc, Jozífek má pravdu a držíme se toho. Vyspávám o to víc, oč neklidné mívám sny, spím dlouho a tvrdě a jen málokdy se mi podaří vstát před devátou. Je to moje neřest a s radostí ji převzal i můj muž, ten, co se narodil s nožičkou za krkem, jak mi připomíná při pohledu na oválnou fotografii své matky a dítěte se zlatými kudrnami.

Svět je zlý, kdo ví, co se na nás dneska zase sesype, přidávám k tomu ze svého a oddaluji vstávání. To se dnes už tak dost protáhlo. Krupobití za dveřmi neustává. Hmatám na polštář vedle sebe. S Jozífkem je všechno v pořádku, chválabohu. Nožičky mu narovnala porodní bába hned tenkrát a o zlaté kudrny sice cestou přišel, ale leží vedle mne a zhluboka, spravedlivě odfukuje.

Jazýček mé rovnováhy je citlivý, vychýlí se pro hloupost hned nahoru, hned dolů, tohle Jozefa naučilo reagovat i v nejhlubším spánku, a tak ovšem ihned otvírá oči.

-Děje se něco? Co se děšíš? Tohle je přece tvůj otec, Ireňko, nic nového, jako obyčejně. Tak proč nespíš...?

Tak to je celý můj muž. I v nepřilíš bdělém stavu dokáže reagovat věcně a pragmaticky.

Rázem mi je všechno jasné. Rychle vstávám. Tedy ne zas tak moc rychle, abych nepohněvala muže; aby Jozífek nemohl říct, že jen ten můj otec s velkým O zakašle, já už běžím. Ranní cvičení prodnešek ovšem vynecháme.

XXXX

Otcovy návštěvy, které jak stárl, přerostly v pobývání trvalé, obracely domácnost vzhůru nohama a dopadaly na nás vždy zčista jasna jako blesk. Tady to máš! Já jsem tě varoval, ozve se poťouchle vnitřní hlas.

Jdu do koupelny, točí se mi hlava. Oč víc jsou moje smysly zastřeny a vyřazeny z provozu, o to víc jsou přístupny vjemům až nadpřirozeným. To je chvíle, kdy slyším cinknout o zem matčin zlatý vlas v kuchyni pražského bytu, okamžik, v němž se mi propojují dávno zasuté zážitky dětství. Můj muž těmhle mým stavům s láskou říkává stav obluzení.

Kašel za dveřmi nabírá na síle.

-Tohle by si měl nechat autorizovat, bručí Jozífek, který věří, že otec chrchlá naschvál, aby nás přivedl do tempa. Tyhle nepředstavitelné zvuky mu vydrží většinou až do oběda. Zajímavé na tom je, že nikdy nekouřil, a přesto teď chrchlá jako poslední bezdomovec.

-Co máme k snídani...?

Ano, co jsi připravila k snídani? raduje se hlas poťouchle.

XXXX

Polévám se studenou vodou, házím na sebe šaty a tiše si vyčítám, že jsem nevzpomněla na čerstvé, křupavé croissany. Jenže proč si lhát, do nejbližšího pekařství je čtvrt hodiny a hnát tam Jozífka pro loupák nebo francouzskou bagetu jen proto, že má můj otec výhrady ke chlebu i k žemlím, k toustům, houskám i dalamánkům, a samozřejmě také k rohlíkům všech barev i chutí, se sypankou i bez ní, to opravdu nemám odvahu.

-A proč bych to dělal? utrhne se Jozef na nevyřčenou výčitku, že by mu to nic neudělalo. Mně ostatně také ne.

-Ale proč? Jmenuj mi jeden jediný důvod..., nepřestává naléhat můj muž, na kterého otec v životě pamatoval nanejvýš odštíženou známkou z pohlednice. Dobře ví, že ustoupit jednou, stal by se z toho rychle zvyk.

Na čtrnáct dní v Egyptě máš, snad bys měla i na loupák, zavyčítá znovu hlas. Nenávidím ho. Ozývá se vždycky, když ho nemůžu potřebovat. Navíc si až moc dobře rozumí s otcem.

-Na čtrnáct dní v Egyptě máš..., notuje si s ním chrčivá ozvěna za dveřmi.

-Nebo snad šetříš už i na pečivu?!

XXXX

V domě oběšencově nemluv o provaze. Vy zrovna jste ten pravý, který se má co posmívat, říká Jozífkův pohled, vy zrovna!

Na zadní kolečka, takzvaný třetí sloup, jak se teď říká, otec nemyslel, to je pravda. Budiž mu omluvou, že tomu ho naučil život. Poprvé přišel o všechny úspory, když se komunisté dostali k moci, tehdy ztratil peníze i dobře zavedenou praxi, a při měnové reformě o pár let později znovu. Dobře se pamatuju, jak se slovy -kup si rybičky, daroval mému bratrovi spořitelní knížku. Od té chvíle byl přesvědčený, že nějak to dopadne, vždyť ptáček také nesejí, nesklízí, a přece je nebeský otec živí.

Svým způsobem to měl určitě jednodušší. Byl atheista, na pánaboha nespolehal, ale utrácel dosyta s pevným přesvědčením, že stáří je daleko, nejdůležitější je vychutnat život a pak - pak se uvidí. Poté, co se začaly hlásit neduhy a známost s Madlou začala dostávat trhliny, neočekávaně a téměř ze dne na den propadl zoufalému, tísnivému pocitu, že svoje dny může spočítat na prstech, že jsou sečteny. A zase to znamenalo: uživej rychle a dosyta, utrať všechno, co máš... Přece se na něj za to ještě nebudu zlobit? To je takový med klepat dceři u dveří?_

XXXX

Jozífek zastává tvrdou politiku. Nic mu nevyčítám, ale teď je u nás a extravuřty se dělat nebudou... V duchu si slibuju, že zítra otci tu jeho bílou bagetku koupím, vždyť jak dlouho ještě bude na světě?

Spěchám, ale po ránu mi to jde obzvlášť pomalu. Můj muž je rychlejší a zbavuje mě tíhy odpovědnosti, jíst se bude, co je.

Když konečně vejdu do kuchyně, má už otec před sebou kávu i lehce obložený talíř.

Jozef si popiskuje, nijak zvlášť nahlas a rozhodně ne naschvál, tohle prostě odpovídá jeho letoře, radosti ze života a z nového dne. Vidím, jak to otce rozčiluje, jak se přemáhá, aby vydržel soustředěný. Káva chladne.

-Takové svinstvo, huhlá nad talířem. Krajíc, ze kterého Jozífek pečlivka odkrájel kůrku a střídku předkrájel na špačky se stejnou starostlivostí, jako to kdysi dělával našim dcerám, od sebe dávno odstrčil. S kůrkami, nebo bez, k jídlu to není.

-Jak můžeš jíst takové svinstvo? ...Utěrka, kterou mu přehodili přes klín, dávno sklouzla na zem. Dobře jim tak, budou mu dávat hadr jako nějakému čuněti! Tak kde to vlastně přestal?

-A jak můžeš vědět, co si myslí? Co tě k tomu opravňuje? vrací se k mému hrdinovi, který ho hned zrána vyprovokoval až za dveře naší ložnice.

-Kde jsi sebrala takovou aroganci? chce vědět a rty se mu chvějí, tak rozčilený bývá málokdy.

-Třeba ji od někoho odpozorovala... Jozef je otočený zády, ale vím, že se usmívá. Kdyby nic jiného, tenhle dráždivý, škodolibý úsměv mě znovu a znovu nutí brát otce v ochranu.

-Možná zapomínáš, že se jen držím faktů. Mám jeho deníky. Myslím na Fediova ráno a večer zas.... Pomalu i já přicházím do varu.

-Mám ho tady i tady..., ukážu si na hlavu a na srdce. Ihned si uvědomím, jak působí gesto teatrálně na každého, kdo nic takového neprožil, ale už je pozdě. Pravdou je, že vidím svému hrdinovi až do žaludku, znám jeho záliby i strach z nemoci, který ho nutí každé ráno s úzkostí sledovat jazýček váhy... Dívám se klíčovou dírkou, když se obléká a plácá na pleš brilantinu s nadějí, že mu vlasy znovu vyrostou.

-Probouzím se s ním. Slyším ho, trvám omluvně, ale tvrdohlavě na svém. Otec se dál tváří uraženě. Jako obyčejně ke mně sedí zády a dívá se do země. Je možné, že se nepoznal? Jak to? To je můj příběh tak špatný? Nebo to naopak znamená, že se poznal a pochopil?

xxxx

-Tvůj estét má pod sebou nastláno...

Návrat na zem je nemilosrdný, vylétnu jako popálená kočka.

-Zapomněl jsi, že je slepý? To nemůžeš být trochu... trochu... Slovo shovívavý ne a ne vylézt mi z krku. Krotím se, abych udržela hlas na uzdě a dusím se vztekem. Copak právě tohle není to, co otec vždycky očekával? Že se k němu okolí bude chovat ohleduplně, lépe a výsadněji než k druhým? Proč vlastně?

-To mi chceš tvrdit, že jsou všichni slepci čuňata? Neříkej mi, že je tak nemožný! A zametat bude kdo? Nevidí... Stařík nevidí. Ale noviny čte!

Jozef využil mé chvílky zaváhání a vybafne tak prudce, že i otec, který doposud seděl se zavřenýma očima a hlavou na prsou, jako by se ho to netýkalo, sebou trhne. Jak to bylo nedůstojné, jak přízemní. Strašlivě se stydím.

Dám do pohledu veškerou přezíravost, veškerou aroganci, které jsem v té chvíli schopna. Ty a tvoje ošoupané džíny, říká ten pohled, co ty můžeš vědět! Není to tak dávno, moc dobře si vzpomínám, jak bělostnou potřeboval mít můj otec každý den košili a boty jako zrcadlo, jak na něm všechno muselo sedět od těch nablýskaných polobotek s ozdobným perforováním na špici až po uzel na kravatě! A což teprve když šel se mnou na koncert nebo do divadla!

Když si nasadil klobouk, když vpředu naposled přezkoumal, pomačkal a upravil střechu...

-Nemáš potuchy a nesaáš mu ani po kotníky, soptím dál a drobky zpod smetáku prskají na všechny strany. Ať udělal co udělal, byl vždycky mým morálním měřítkem, mým zrcadlem, byl...

-Nekritizovatelný! doplní Jozef s převahou a vezme ode mne lopatku.

Byl, jenže... jenže teď je už nad věcí, tohle všechno už je za ním, teď je rád, když udrží v čistotě povlíkačky a tělo, i to dá neskonale mnoho práce. Estét! Kdyby mě tak slyšel... Je možné, že mě pálí oči?

xxxx

Estét? Ale vždyť já tě slyším a ne že by mě to nedojímalo, holčičko, jenže tohle jsem si zakázal, citové pohnutí je přepych, s tím bych daleko nedošel. Krom toho to všechno je pryč. Všechny tvoje vzpomínky se týkají časů tak dávno minulých, že nevím, zda jsou vůbec pravdivé, zda ti je čas tak trochu nepřivěnil. Rád bych ti řekl, že to všechno je zbytečnost, ale nepochopila bys.

Otec sedí se zavřenýma očima a dřímá. Ta tam je doba, kdy začínal den zvesela průpovídkou ze studentského časopisu *Život je děsivý a nezná slitování, lidé jsou šakali a vášně jejich páni...* O pravdivosti veršičku se mezitím přesvědčil na vlastní kůži.

-A pak mi řekni, že si dělá s něčím nějaké starosti, ty máme jenom já a ty..., komentuje Jozífek ukřivděně hluboké pochrupování a shýbá se, aby pročísnuł a urovnal třásně na koberci.

xxxx

Vědci přišli prý už na to, kde přesně v člověku sídlí štěstí. Prý se už ví, kde má svůj příbytek i smutek. Zahnízdil se ve mně, a to i přesto, že mě Jozífek jako věrný rytíř nepřestává chránit. Anebo právě proto. Živí ve mně bezmocnost a vztek, sebelítost a únavu. Vysmívá se mým pocitům viny. Existují jen v mé hlavě, tvrdí. Nevěřím mu. Co když má být moje starost a péče o otce mé jediné a pravé poslání? Poslání, které nejsem s to se ctí obstat?

xxxx

Možná celá kalvárie začala Madlou. Jeho životní družka ho se slzami v očích posadila do vlaku hned, jak přišel z nemocnice. Neprotivil se. Dokonce jí to ani nezazlíval. Nebylo to poprvé, co odjížděl. Čas od času to s jejími náladami nemohl vydržet a utíkal sám, sbalil se a zmizel, než se vrátila z ordinace, a několik dnů pak o sobě nedal vědět. Rozdíl byl v tom, že tehdy si mohl diktovat. Mohl si odjíždět a vracet se podle libosti. Tentokrát oba věděli, že je to naposled. K návratu že už nebude mít síly.

Jejich soužití bylo bouřlivé, a přestože si jako ústupek měšťácké veřejnosti nechal k stáru navléct zlatý snubní prsten, ve skutečnosti se s Madlou nikdy neoženil. Milovala ho žárlivou, mučivou a nenávisťnou láskou a jeho útěky k dceři neodpustila nikdy ani jemu, ani Ireně.

To je žena, kterou stvořil, kterou zná do posledního záhybu těla i duše. Obývá místo v jeho srdci, tajemnou komnatu, od které nikdy nebude mít klíč,

protože ji stvořil s jinou, a dávno předtím, než se poznali... Obě, ženu i dceru miloval před ní a tak silně, jak ji, Madlu, nikdy nebude milovat, bičovala se.

Nejprve se žárlivost pokoušela ukrýt, ale jak udržet páru pod pokličkou? Od chvíle, co se neuváženě prozradila, se Irena stala jeho pojistkou, zbraní, kterou neváhal použít: Rozčiluj se, jak chceš, mám kam jít! Odjedu a už se ti nevrátím! Zežlukneš sama ve své samotě...

Mohl se vrátit, kdy chtěl, a také se kajícně vracel, natrvalo to bez sebe nikdy nemohli dlouho vydržet. Domníval se, že je ve výhodě – měl zázemí a Madla na něj neměla vlastnické právo ani v podobě papíru. Výhoda se rázem obrátila proti němu, když znemohoucněl a potřeboval pomoc.

Nic jí nevyčítal. Nemocnice byla drahá a pojišťovna nechtěla platit, dobré švýcarské léky, na které mu z počátku připlácela, se pro tak starého člověka nevyplatily ani jí, ani nemocnici, byl už jen na odpis. Jestliže měl na svém kontě vůbec ještě nějaký zůstatek, přišel o něj v okamžiku, když se k němu obrátila zády, když mu s bolestí... a s ulehčením, co by si zapíral... zabalila kufr s prádlem a několika košilemi a k uchu po straně pro všechny případy přivázala plátěný pytlík s doklady.

Neprotestoval. Na to neměl energii. Dokonce nemluvil ani o vině, to už vůbec ne. Kdysi byl snílek, ale to bylo dávno, od té doby ho život naučil, teď byl realista. Vždycky tušil, že rozchod přijde, že je nevyhnutelný a že by měl být neustále připravený, ale proč právě teď?! Ostatně kam měl jít?

Přivezli ho z nemocnice a už ho měl připravený, jeden jednoduchý kufr, rakvičku, do které se s trochou šikovnosti vecpal právě tak majeteček několika posledních let. Za třicet let společného soužití měl právo na víc, ale přece nebude skuhrat, víc by stejně neutáhl. Krom toho, o pár košil víc nebo míň, byla to zbytečnost, copak nepřišel dávno o všechno?

xxxx

Když ho z jednoho dne na druhý opustila žena, ztratil neskonale víc. Zemřela a nedala mu znamení. Jediným varováním byla její smrt. Zůstal zaskočený a sám jako strašák v poli. Rozdíl byl v tom, že tehdy byl mladší. Ještě se cítil pěkný mužský, nějak bylo, nějak bude, říkal si, ale ve skutečnosti to pak už nikdy nebylo ono. A tak tu seděl. Jako věc. Jako balík vypravený vlakem do světa, sotvaže byl schopen udržet se bez pomoci na sedadle. Zatrpklý. Rozčarovaný. S majetkem devadesáti let v jednom kufírku. A tvářil se, že chápe a rozumí. A že je mu to jedno.

O co vlastně přišel? O zázemí, o to především, za mnoho nestálo, ale byl na ně zvyklý, a o těch pár košil, ale přece nebude malicherný. Možná nešlo už ani tak o Madlu jako o to, jakou si k tomu vybrala chvíli. To bylo dodnes sakra bolavé místo.

XXXX

-Viš, že narkóza oslavila už stoleté jubileum? Fediov odložil noviny a ukřivděně pokračoval:

-Nebýt novin, nic bych se nedověděl. Radši kdyby už vymysleli něco proti tuberkolóze! Jen za posledních patnáct let zemřeli v tomhle domě na tuberu tři lidi a domovník...

-Chceš říct, že domovníka mezi lidi nepočítáš? odušila Hela a dál si obouvala botky z kozinky. Provlhaly, bodejť by ne. Našla je ve sklepě, otec jí boty koupil někdy k šestnáctým... ne, to muselo být dřív, možná k patnáctým narozeninám.

Tak takhle to dopadá, když se ženy začnou osamostatňovat a příliš přemýšlet, za chvíli muži zůstanou na protest jen jeho vousy, říkal si Fediov trpce a cítil, jak se do něj dává třesavka.

-Strašně jsi zpustla, povzdechl. Dovětek ...co jsem tě na těch pár let ztratil z dohledu, raději polkl. Stačilo málo, a mohl být mezi nebožtíky – a dceru to nevzrušuje! A vůbec, byla to náhoda, nebo osud, že nákazu překonal? Že by měl přece jen silnější náтуру, než si namýšlel?

-Je zima. A venku jsi už byla! zkusil to po dobrém a přes rúžek novin se díval, jak si obléká kabát a uvazuje šátek na babku. Taky by se mohla oblékat víc městsky, tady přece není na senách, a Žižkov, třebaže to nejsou Královské Vinohrady, má do zahojených vesnic někde na Slapech přece jen daleko...

Fediov cítil, jak ho bodlo u srdce. Kdysi se domníval, že venkov prospěje jejímu zdraví a že ji odloučením zbaví nevídaného nápadníka, a hle, i tady se mýlil! Jestliže pozdravěla, tak se zároveň i postavila na vlastní nohy, a co se týče Pit'hy, tam to dopadlo ještě hůř! Jedna chybička, a oba naráz unikli jeho ostrížímu dohledu!

-Snad už zase nejdeš k té zlodějce Burešové? Co ti šije, novou zástěru? vyštěkl, ač otázka byla zbytečná, nic jiného Hela nenosila v létě v zimě už dobrých dvacet let. Tohle odkoukala od matky. Jednu zástěru namísto spodničky, jednu místo sukně a třetí navrch. Mělo to znít hodně posměšně, ale pro zástěry se nezlobil, bylo to lepší, než aby si kupovala každých půl roku novou sukni! Švadlena Burešová prostě znamenala nebezpečí, že se Hela někde zdrží a zapovídá.

Takovým obavám rozuměla. Dokonce ji přivedly do mírnější nálady. Roztržka ji netěšila, otec byl tabu, krom toho měl o ni opravdu starost, tak co to do ní vjelo, mrzela se.

-Byla jsi blednička na čapích nohách, s podivem, že se Tě podařilo z toho dostat, zavzpomínal opět nahlas tak vroucně, jak jen byl schopen. Hruža pomyslet, že by se nemoc mohla vrátit a Hela by ho tu nechala samotného!

Fediov výmluvně vzdychl, ať si jde, pánu bohu poručeno, prosit ji nebude, a Hela k němu konečně obrátila oči. Povzdech si vyložila po svém, přiložila do kamen a pak otce celého ubalila až k uším, jak to měl rád. Tak, a teď ještě zapnout rádio.

-Aspoň že už máme to plynové topení, vzdychl jedovatě a aby ukázal, jak je to vše nespravedlivé, zachvěl se i pod dekou chladem. O topení žádal dobrých deset let. Jeho žena Máša blahé paměti za tu dobu obešla několikrát všechny nájemníky s peticí, ale výmluva plynárenských podniků byla pořád stejná – v Husinecké nebylo položené potrubí! Ted' nejenže potrubí měli, stála i nová plynárna v Michli, a výsledek? Poruchy, prasklé potrubí, závady na

spotřebičích. A když ne to, tak zase něco jiného! Fediov si s povzdechem nasadil sluchátka.

-Když už musíš mermomocí na vzduch, kup mi tam šunku... Ale ne na Žižkově! V Havlíčkově ulici je jako dříví a v Divišovce není lepší. Zajdi pro ni dolů na Purkyňovo náměstí, nebo ještě lépe na náměstí Komenského...

Fediov se sluchátky na uších ted' skoro křičel. Sotva Hela odešla, už si to vyčítal. Burešová bydlela na Pernštýnově náměstí, Vinohrady to sice nebyly, ale proč neřekl, aby mu šunku koupila tam? Na náměstí Komenského, nebo jak se před lety začalo novotářsky říkat Petra Osvoboditele, to znamenalo dvacet minut rychlé chůze navíc, a jestli ještě cestou zabloudí do bia Deklarace, pámbůh s ním! V tomhle kině si Žižkováky předcházeli samou limonádou a groteskami, navíc tam bylo ted' v zimě hezky teplo, slabá ženská povaha lehkou podlehne! Taky by ovšem mohla jet tramvají, to by pak bylo další zbytečné vydání. Vínou na tak zapeklité situaci nesli řezníci. Na Žižkově prodávali šunku sice lacinou, ale nevalné kvality.

Od té doby, co se přistěhoval na Žižkov, se celá Praha několikrát přejmenovala, a nezůstalo jen u názvů ulic. Přejmenovaly se i obchody a kina a tenhle babylon se nevyhnul ani řezníkům. Mnozí zavřeli, jiní se přestěhovali. Fediov se dál urputně držel starého a některé nové názvy ulic vůbec nevzal do pusy.

-Nejraději by nás krmili jen odřezky, které by na Královských Vinohradech nevzali do pusy! zavrčel a praštil sluchátky, hned se však napomenul. Hela byla pryč, škoda hlasu!

Rádiem znervózněl, sluchátka už nevezme na uši! Čertův vynález, tohle rádio! Když si uvědomil, jak dlouho po něm toužil... Jako děvče mu Hela dokonce jedno koupila, to platila ze svého.

Fediov s námahou zahnal vzpomínky a obrátil se k šachovnici.

XXXX

Otec leží v posteli s ohrádkou, která sama o sobě budí pocit nemohoucnosti, nad sebou jakousi šibenici, která mu přivádí život do žíly, která jediná je ještě trochu modrá. Každou půl hodinu kontrolují jeho hladinu cukru. Mluvit nemůže, ale visí na mně očima. Jsou vybledlé, z čokoládové je už jen temně pomerančová. Mám pocit, že se dívají vyčítavě. Nevím, kolik toho skutečně vidí a kolik si dokáží dotvořit. Jsem tu tak často, jak je to jen možné, ale oči mi říkají, že je to málo, a co hůř, vždycky pozdě.

Od okamžiku, co jsme otce převezli do nemocnice, se jeho stav každým dnem mění, dělá mi to starost. Proč nejsem v Americe? Závidím bratrovi tuhle dálku.

...Že pozdravuju. Až se uzdraví, vezmu ho na nudistickou pláž na Korsiku, to ho povzbudí... A je odbyto. Vlastně ne tak docela. Pro mne je v dopise připsaná douška: Stavěl jsem jednou nějakou anténu na střeše starobince v Chicagu. Ve vestibulu tam den co den už od rána vysedával starý pán s kufrem. Jednou mi vysvětlil, že musí čekat a být připravený, kdyby pro něj přijel jeho syn, který je prý velice zaměstnán... Nikdy nikdo si pro něj nepřijel...

Chtěl mi snad Jára udělit nenápadný štulec, radu, co dál?

XXXX

Jednou dávno jsem si zprvu s údivem a pak s radostí uvědomila, že v sobě nosím svého otce. Že ho potkávám na svých výpravách do svého nitra, že ho nalézám ve svých rysech a sklonech. Že jsem mu víc než podobná. Jak mě to dřív těšilo, tak mě to nyní děsí.

Hledám otci ve tváři společně prožité vrstvičky času. Příkop, který je odděluje, by šlo lehce přemostit slovem, polibkem, stiskem ruky... ale stojíme zaraženi do země jako kůl každý na jedné jeho straně. Abychom si znovu porozuměli, museli bychom se vrátit na rozcestí, na místo, ze kterého jsme poprvé vyšli každý jinam. To by znamenalo znovu prodělat mnohá setkání, rozluky a odjezdy. Nalézt srdce, které cestou někde zanechal, zraněné a

75

zchladlé, protože mu přinášelo už jenom bolest...

K tomu nemám síly, holčičko, říkal si, když ji tak poslouchal. Leží přede mnou už jen zlomek života, a ten jsem se rozhodl prožít v němotě a sám. Proč? To kdybych věděl!

XXXX

A přece nám dal Bůh ještě jednu možnost, a tou se zdá být právě tahle nemoc... Náš společný čas utíká o zlomvaz a každou promarněnou minutou se ztenčuje až vůčihledě. Jestliže jsem si namlouvala, že je mezi námi konec, nyní znovu s obrovskou naléhavostí cítím, co pro mne otec znamená. Chci vychutnat každou chvilku jeho přítomnosti mezi námi, cítit jeho ruku, vidět mu do tváře, která možná ani neví, že jsem to já. A on? Jen on sám ví, jak moc se musí přemáhat, kolik hrdosti musí spolknout, aby prosbu vyslovil:

-Vem mě k sobě! ... Nejdřív se zaraduju. Pak vylekám. Copak je k něčemu takovému vůbec ještě čas?

xxxx

Jozífek zůstává pevně na zemi. Vychutnat jeho přítomnost? Jak si to představuješ prakticky? Krmit ho, přebalovat jako děcko a podávat mísu? Na to nejsi připravená...

Otec se bez cizí pomoci neposadí na posteli, ale jakmile se mu vrátí řeč a rty ho zase poslouchají, už prosí, aby ho propustili, a dokonce pláče. Přece se ničeho nedopustil, nic zlého neudělal, nemohou ho tu držet proti jeho vůli!

Otevřeně, hlasitě vzlykat ho slyším poprvé a vyděsí mě to víc, než co jiného. Samým rozrušením mu slova v půli odpaávají se rtů a jiná se zadržávají a nikdo mu nerozumí. Dožaduje se, aby ho oblékli a podali hůl. Hůl je důležitá, ještě pořád se i v téhle lhostejné zemi najdou lidé, kteří pomohou a převedou ho přes ulici. Pryč, pryč! Neméně důležité jsou i lupa a noviny. Potřebuje vědět, co se děje, zda někde nezuří válka, nehrozí deportace, hlad, infekce? Dokud ví, co se děje kolem, dokud se může včas chránit a bránit nátlaku, není ještě všechno ztracené. Kdo jiný ho měl varovat, když ne noviny? Pryč, pryč!

Slova vypadají jednoduše, ale vydechuje je s největší námahou hlásku po hlásce, trvá to s přestávkami od rána do večera, než může složit kloudnou větu. Mezitím několikrát usne tak hluboko, že se domnívám, že zemřel.

Možná se to stane už zítra. Možná odejde vyčerpáním, mám prý být připravená...

xxxx

Už jde, babice. Její kroky chrástí po schodišti... A znějí rolničky, slyšíš? Je po boji, je po boji... To bude Kašpárek, dostal ho kdysi dávno od otce. Přiveďte ho sem, ať se rozloučí. A cestou kupte čokoládu Diana, tu předválečnou, co kupovala matka u cukrářky na rohu Žitné...

Držím otce za ruku. Skláním se a podle chrčení dechu hledám jeho srdce, ale zdá se, že si je bere na cestu s sebou, tak jak mi je ukrýval a odpíral řadu let, tak i teď.

-Mám nárok umřít...

-Něco se ti zdá, zdřímni si...

Nosíme v sobě umělé klouby, šrouby a implantáty. Měníme pohlaví, nahrazujeme orgány, dovedeme se rozmnožovat ve zkumavce, klonujeme ovce a potajmu i lidská embrya. Dokážeme udržet klinicky mrtvého člověka léta na umělých přístrojích a v Americe se prý vědcům podařilo oživit mrtvého psa. Jenže tohle má důsledky... Zdá se, že otec s dvojitým srdečním bypassem nepotřebuje jíst ani pít, že si umírání prostě musí užít, vychutnat až do dna.

xxxx

Za pár týdnů se mu jako zázrakem udělá lépe. Nevím, jestli mám mít radost, tenhle stav není k životu, ani k smrti. Pomalu začíná sám jíst, ale důvod toho mu uniká.

-Nemám chuť. Nemůžu...

-Musíš!

Současně, jedním hlasem tvrdí, že ho nic nebolí... a že trpí jako zvíře... Nad obvazem a tržnou ránou na hlavě jen mávne rukou, taková maličkost. Co skutečně stůně, co hryže tak, že řve bolestí do polštáře, je duše.

-Vem mě sebou... Je značně vysláblý, ale prosby jsou stále úpěnlivější, není možné necítit se viníkem.

-Vem mě odtud... Trpím a živý se ven nedostanu... Třese se mu brada i hlas a celý se chvěje. Z počátku mě chce mít u sebe, snad mu přítomnost blízké osoby přece přináší slabou úlevu a odhání strach, ale pak si začíná zvykat na myšlenku, že zemře sám. Dřív míval milosrdné aspoň sny. Teď mu padají na skráně do vlasů, motají se do té bílé gázy a namlouvají mu, že je to jeho večer poslední. K ránu ho pronásledují halucinace, pokoj je plný lidí a zemřelých přátel, ťukají mu na dveře a volají ho.

Mu-tá-bor, vítají se s ním jeden po druhém, mutábor, ale smrt nechce a nechce přijít, přestože ji zapřisahal...

Nikdy se neloučíme. Jen v poslední vteřině mu rychle přitisknu rty na tvář. Ale je to vůbec polibek?_

Otcův strach a zoufalství na mě leží jako kámen. Jestliže je každé umírání tak těžké, pak by se snad člověk ani neměl narodit. Nevím, co mám dělat a v noci mě navštěvují těžké, hrůzné sny. Slyším otcův hlas, doléhá ke mně z větší a větší dálky, a ráno se probouzím se solí v ústech i na řasách.

xxxx

Život má smysl jen jako takový, víc nic. Pak zhasne. Jako žárovka. Konec...

Kolikrát jsem otce slyšela takto mluvit? Je ateista a neskrývá přesvědčení, že smrtí všechno končí. Provždycky. Jímá ho z toho hrůza, ale trvá na svém. Nebylo by jednodušší přece jen raději uvěřit v sice trochu pohádkové, ale o hodně milosrdnější nebe a život po smrti?

Ale ještě se mu tu babici podařilo obelstít, ještě nepřišel jeho čas, ještě ne. Jak se to zdá neuvěřitelné, rychle se pozdravuje. Jak nabývá sil, sílí i jeho vůle. Hrdost se přetahuje s pýchou a známá, demonstrativní přezíravost už má opět vrch. Vždyť kam by přišel, kdyby se ohlížel na druhé? Už jste mě pochovávali, ale ještě vám dovedu říct, abyste mi všichni vlezli na záda!

Tohle je opět otec, kterého znám. Jestliže se na okamžik zdálo, že jsme dostali druhou možnost, zahrabali jsme ji dřív, než jsme si ji stačili uvědomit.

Jednoho dne otec prohlásí, že strava není k jídlu, a především chléb, hotové svinstvo. Ve chvíli, co dostane chuť na francouzskou bagetu a pořádného taliána, co si vyžádá trepky, nové pyžamo, spodky a bílé košile... vím, že je opět v pořádku.

Za pár dní docílí svého a vymůže si reverz. Všechno se aspoň zdánlivě vrací do svých kolejí.

xxxx

Mám před Madlou výhodu. Vidím do otcovy minulosti, tam, kam ona nikdy nemohla dohlédnout. Podobně jako její doteky, i ty moje zůstávají neopětované, ukradené otci ve chvílích slabosti. Rozdíl je v tom, že kdysi tomu bylo jinak a že se mohu do těch chviliek utéct.

Vím, že otec míval krásný, vášnivý pohled. Až donedávna byl skvělý a vtipný společník, rád lechtivě žertoval a z narážek jsem vytušila, že potkal

spoustu žen. Pokud si vzpomínám, nikdy nenosil matce dárky a květiny, tahle okázalost se k němu nehodila. Nebyl formalista a zakládal si na tom. Přesto věřím, že jejich manželství bylo šťastné.

Moc dobře si vybavuju, jak se jednou vrátil ze střediska s ohnivým znamením na šiji. Ta nová sestra, to víš, to je diblík, smál se a nestaral se dál o to, jak se s tím matka vypořádá. Sestru ovšem znala, ale kdyby to nebyla ta, byla by to jiná... Jen jednou, vzpomínám si, se zeptala, zda ordinuje nahý. Z řeči jsem pochopila, že ohnivé znamení se tentokrát objevilo v krajině břišní, nám dětem to bylo spíš k smíchu. Proč vlastně chodí muži za cizími ženami, co hledají?

-Nevím. Nepamatuju se. Ale to s těmi ženskými ti rád vysvětlím... A zas mlčí. Tohoto otce jsem nehledala. Snad ani najít nechtěla. Copak je všechno pěkné navěky a dočista pryč?

xxxx

Nikdy jsem matku neviděla plakat. Byla milující a tolerantní a dokázala se těšit a radovat z toho, co jí život přichystal. A jestliže se někdy přece trápila, nám dětem to unikalo, domácnost klapala stále stejně, srdečná, usměvavá, hřejivá.

Jaké místo v tomhle útulku harmonie měly jiné ženy? Sestry ze střediska, pacientky, ke kterým otec náhle odbíhal s kufírkem, když zazvonil telefon? Tehdy mi připadalo samozřejmé, že jeho pacienty byly převážně ženy.

Jsou od přírody křehčí, odbyla moji otázku matka, a aby odpověď nebyla příliš strohá, pohladila mě po vlasech. Připadalo mi to tak samozřejmé, že jsem o tom už nikdy nepřemýšlela. Pacientky se trávily, stávaly se z nich alkoholičky a skákaly z okna... Otec odcházel s kufírkem. Ale byly i jiné ženy, které se ocitly samy a nemohly to unést, které otce vprostřed noci budily ze spaní a volaly k sobě z jeho manželské postele. Šel vždycky rád.

Matka byla otci ve všech směrech oporou, nikdy to nezapíral, ale čím byl on pro ni, krom toho, že ho milovala?

xxxx

Otázka otce překvapí. Byl mladý, toužil užívat, poznávat nové ženy a nové země, co je na tom špatného? Celý život prahl po něčem novém a vzrušujícím. Nejlepší léta mu vzalo manželství, děti, a samozřejmě komunistický koncentrák. Když spadla železná opona, bylo možné cestovat nejdále na Slovensko, jezdil tedy tam. Silnici napříč republikou z Prahy do Bratislavy znal brzy nazpaměť. Byla krásná, ale za závorami to bylo jiné, neznámé, a o to žádoucnější.

Nepochyboval o tom, že se hranice jednou otevřou. S čím nepočítal, byla smrt. Léta potom, co žena náhle zemřela, trávil na cestách. Za novým dobrodružstvím, novými krajinami. Když měl štěstí, spěchali nádražní halou cestující snad celého světa, všechny ty hlasy a zvuky do něj vstupovaly, mohl si je pustit a přehrát dopředu i nazpátek, kdykoli se cítil příliš sám.

xxxx

Nádraží, auta a silnice...

Neříkal Jára, že až se uzdraví, vezme ho na Korsiku? Z jediné návštěvy před lety mu z ní uvízl dojem hrdosti a svobody a taky pocit, že se tu život zastavil na přelomu století, tohle mu teď dvojnásob vyhovovalo! A teď ať mu někdo řekne, že tohle by napadlo Irenu!

Vnitrozemí ostrova, to byly hory, hory a zase hory, a taky obloha, která dávala krajině zvláštní, snové zabarvení a ráz. Někde se hory zvedaly do takové výšky, že nenechávaly místo nějakým souvislejším údolím, země se prostě zvedala do výše a klesala bez zjevného řádu. Také řeky byly krátké, čisté a prudké, s koryty prodírajícími se hlubokými kaňony. Vzpomínal si, že cesta srdcem Korsiky vedla zprvu biblickou krajinou lemovanou nepřilíš vysokými pahorky. Listnaté stromy na vrcholcích kopců byly seskupené v bizarní skupiny, níže je střídaly olivy, něco vinic. Až jak se vzdaloval pobřeží, stávala se veškerá příroda divočejší, ale přitom tak nějak přívětivá a laskaví. Všechno očekávání pak překonala cesta úzkokolejným vláčkem z Corte do Ajaccia! Tady všechno dýchalo i žilo, borovice i moře kamení, nakupené do obrovských výšek a hned zas rozházené a rozložené ve velikých plochách.

-Pitomost! Kamení je mrtvé... To je Jozífek. Otec nedal pozor a zasníl se nahlas.

-Bzzz... mávne zlostně rukou, ten obraz si nenechá ukrást. Jde borovicovým lesem, přes mokřiny a úžlabiny, údolím sevřeným z obou stran zelenými kopci. Najednou je to tak známé až k pláči. Dole šumí nezkrotná Divoká Orlice z Klášterce, a když se náhle údolí rozšířilo, vyhoupl se na mýtině bývalý lovecký zámeček. To byl klenot zasazený doprostřed lesů a celý v národním stylu. Tu cestu údolím, plni očekávání, kdy se jim zámeček jako mávnutím proutku objeví před očima, podnikl několikrát ještě se ženou. Vystoupali pak vždycky přes kamenné terasy nad řekou k Zemské bráně a na Čihák. Pohled dolů do Kladska a na protější Kralický Sněžník je v něm, navždycky...

Cestou zpět vstoupil aspoň jednou nohou na půdu Polska – byl v cizině!
Ani tam mu nedali povolení, pacholci!

-Vemte to k nádraží! K nádraží!

xxxx

Nádraží... vlaky a vůbec jakékoli dopravní prostředky byly tím nejskvělejším vynálezem na světě. Vedly do cizích měst, která miloval stejně jako ženy milují milence, drahé šaty a šperky. Nahrazovaly mu matku, o níž přišel v raném dospívání, otce, ženu i rodinu.

Vzpomínal si, jak po jednom z četných záchvatů mrtvice, které nikdy nebyly tak silné, aby si ho vzaly celého, ale ukrajovaly z něj po kouskách, ležel s Madlou v hotelovém pokoji. Nemohl se posadit a nemohl vstát. Nevěděl, kde se nalézá, ale chtěl pryč. Pryč a pořád dál! Když už to s ním nemohla vydržet, objednala taxi, s pomocí řidiče ho vtlačila na sedadlo a pak s ním jezdili tak dlouho, dokud se neunavil.

Bílými silnicemi pořád dál, kupředu, pryč, pryč. Myslím, že vím, co otec hledá a co mu chybí. Je to matčina láska a domov, samota ve dvou. Žádný mu moji matku nemůže nahradit, a já jsem jen dcera, navíc po letech odloučení a života s Madlou, dcera ztracená.

xxxx

-Nedívej se tak na mě...

Otcův hlas přetéká křivdou a ponížením. Hlavu vtáhl až někam mezi lopatky, krk jako by chyběl. V hlubokých vrypech od nosu k bradě má stále ještě vyryto, Svoboda-Rovnost. Láska se mezitím někam vytratila, ale původně tam patřila i ta. Pohrdavé rty se ještě víc semkly, působí tak velice arogantně, ale dost možná z nich jen samovolně přetéká vědomí_vlastní nadřazenosti. Vlasů má stále ještě dost, ale jako by byly z bílé gázy, té, co mu donedávna omotávala hlavu zraněnou pádem.

-Nic nevidím...

Odpověď je upřímná a otec se začervená. Trpně se nechá svléknout a odvléct do koupele. Po nemoci zhubl, nejlí a vypadá zborceně jako torzo nějakého bývalého velikána, ale když se tak na mě bezvládně pověsí ztuhými údý, málem se sesunu pod jeho vahou.

Chce si ovázat osušku kolem beder, ale ovládne se. Je přece doktor. Pokusí se na sebe podívat z odstupu a nezaujatě jako na obyčejné lidské tělo, viděl jich za život dobré stovky. Co ho dráždí, je skutečnost, že se na jeho fyzickou ubohost dívá i jeho vlastní dcera.

Obyčejné přestárlé a vysloužilé lidské tělo, pomyslí si s despektem a nechá se ponořit do teplé pěny.

Nejdřív se pauzy mezi jednotlivými koupelemi začaly prodlužovat, pak ho omývali už jenom žínkou a nakonec k němu začala docházet pečovatelka. Nemohl ji vystát, ale co mu zbývalo, než se podrobit? Sestra mu měla přinést pomoc a úlevu, ale nebyla současně i poslem smrti? A nezavolala ji k němu vlastní dcera?

xxxx

-Mám jí plné zuby, drmolí, a pro sebe dodává, skoro jako Jozefa. Copak neustále neotevírá okna, přestože ví, jak je po nemoci vysláblý a zimomřivý? Nevyžaduje ohleduplnost, pořádek a dochvilnost u stolu, zatímco on jimi opovrhuje? Navíc Jozef neustále špičkuje, stále se něčemu směje a vysmívá a jeho dobrá nálada, zatímco on umírá, je k nevydržení.

Obranou je val. Hradba mlčení. Otec se už ničemu nebrání, ale ani nepodvoluje. Nevím vůbec, co si myslí.

-Když budu něco potřebovat, tak si řeknu...Vystačím si a o lítost se neprosím. Nic a nikoho nepotřebuju. Jestli je to sobectví, tak jsem tedy sobec, aspoň se to o mně říká. Tak už se s tím smiř...

A zas mlčíme. Někdy mlčíme celé dny.

I kdyby Jozef větral sebevíc, ovzduší mezi námi třemi je otrávené, vypadá to, že už navždycky. A že vtipkuje? V tom humoru není nic dobrého, ve skutečnosti se oba, muž i otec, cítí ode mne odstrčeni na vedlejší kolej, zrazení. Ať se tomu sebevíc bráním, jeden mezi námi třemi prostě přebývá.

xxxx

-Já nespím, já jsem jen unavený, brání se. A už se zas ponoří do svého, jen soustavné odkašlávání prozradí, že ještě neusnul.

Jde mi to strašlivě na nervy. Stejně nesnesitelná je i tahle soustavná přítomnost třetího, byť blízkého člověka. Strašně mi schází naše bývalá samota

s Jozífkem. Jsem zoufalá a nevím si s těmito pocity rady, stydím se a Jozefa to hněvá. Vysmívá se otcově umanutosti nepustit žezlo z ruky, ale ve skutečnosti jsou umanutí oba.

Zdá se mi jen samozřejmé, že tvořivý člověk, který celý život žil na plné obrátky, nemůže jen tak říct, někam si mě odklid'te... Takový se musí bránit do posledního dechu. Možná je to bolestivější, ale nemůže jinak.

Chápu to, vím, že nemáme pravdu... a přitom se víc a víc přidávám na Jozefovu stranu. Jaká je v tom logika?

xxxx

Tak si tu otec mezi námi vegetuje, lituje se a živoří, zaujatý sám sebou, a zvolna se prokousává na začátek ke svému stvoření, ke své smrti.

Jsem si skoro jistá, že kdyby se nebránil, pomohly by mu obrazy paměti zahnat nudu dne a aspoň zčásti vynahradit to, že jsme si přestali rozumět. Je to přece jedna z mála předností vysokého stáří, že se může pohybovat prostorem a časem, že může slyšet slova a věty dávno zasuté a odváte tíhou let, vidět děje a obrazy dávno minulé – nebo se mýlím? Co takhle octnout se znovu v kuchyni našeho starého pražského bytu, strašně tlustá Mařenka stojí u válu a připravuje něco voňavého...

-Obrazy? Vzpomínky? Nevím, o čem mluvíš, a proč bych to dělal? Otec svírá rty tak, že jen stěží propouštějí slova. Provázejí je hluboké, chrčivé zvuky. Nevyslovená otázka - totiž zda myslí taky někdy na matku - se podobá výčitce a je hořká tak, že k ní nenajdu odvahu. Přesto se dočkám odpovědi:

-Myslím na ni s láskou... jako na všechny své ženy...

Tak se mu přece povedlo mě zranit! Mlčíme.

-Kterou Mařenku myslíš? ...optá se konečně a požádá o lupu, jako by si potřeboval postavu před sebou lépe prohlédnout.

xxxx

V domácnosti jeho rodičů se stále pohybovaly dvě. Byla to děvčata vesměs z chudých venkovských rodin, která přijížděla do Prahy, aby se otrkala. Pokud si vzpomínal, všechny se jmenovaly Mařenky... O Vánocích si jeho otec sedl do odřené ušáku s tureckým vzorem a se slovy Na Štědrý večer musí služky brečet a vzpomínat na domov, foukal na harmoniku, nejčastěji píseň *Když jsem k vám chodíval přes ty lesy, ach ouvej přes ty lesy...* Ale nebyla v tom škodolibost, ani děvčata to tak nebrala a ještě po letech se k nim ráda a s láskou hlásila.

-Vidíš, kdyby ses nebránil...

-A kdo ti říká, že se bráním? vyletí, jako by ho bodnul, ale hned ztichne. Ještě to tak, všet jí to na nos! Samozřejmě, že je měl, copak to už neříkal? Živé obrazy... obrazy paměti byly jeho tajemstvím, ty mu aspoň zčásti vynahrazovaly to, v čem zklamaly oči. Protože zaplat'pánbůh, paměť ho nenechala na holičkách!

Pospával, co jiného měl dělat, ale obrazy šly s ním. *Pekla vdolky z bílé mouky...* Ach, dětství! Ach, Vamberk! Možná sis toho nevšimla, děvenko, ale moje myšlenky už jenom krouží, při zemi, kolem stále stejných témat, po Čechách, v dětství...

-Vamberk? Nikdy jsi mě tam nevzal, proč vlastně?

Otec neodpověděl a usnul. Jeho temnota je syrová, to si snad přece nezasloužil. Zdalipak i něco vidí?

xxxx

Máš pravdu, proč jsem tě tam někdy nevzal? Kdybych mluvit chtěl, holčičko... jenže já nechci, a na to tě už předem upozorňuju, řekl bych ti to třeba takhle... Ale co, je pozdě, teď už to nedohoním...

Za Hradcem Králové se polabská nížina Zlatého prutu začíná pomalu zvedat směrem severovýchodním a dosahuje vrcholu v nepříliš vysokých, ale půvabných Orlických horách. Krajina oddělující od nepaměti protestantský německý sever od bělohorskou pohromou násilně pokatolických Čech. Češi a Němci zde po staletí žili ve svorném sousedství, mísily se rody a ještě za mého dětství se v mnoha vesnicích Kladska mluvilo běžně česky. Zde v blízkosti ležel Kunwald, kolébka českých bratří, s jejich snahou zavést do Písma jazyk lidu. Za mého mládí se říkalo, že čeština je v této části Čech nejčistší. Tato tradice správné, bezchybné mateřštiny se v naší rodině pěstuje dodnes, možná žes něco podělila i ty... chválit tě za to nebudu.

Na úpatí Orlických hor leželo moje městečko, můj Vamberk. Co leželo, leží tam dodnes, jen proto, že se tam už nikdy nepodívám, z mapy nezmizí... Poněkud nezvykle znějící jméno našich pradědů sem bylo zaváté neznámo odkud, faktem je, že zde našlo trvalý domov a stalo se časem téměř synonymem městečka. Hotel na rynku i malá továrnička na tehdy již světoznámé uzeniny... takové, kdyby dneska uměly udělat! ...nesly toto jméno a byly jediné, co mohlo nějak charakterizovat město. Několik kamenných domů na náměstí, pár vilek zbohatlých, jinak jen chalupy. Nečetná chudá políčka nedávala mnoho obživy, z rolníků a chalupníků skuteční sedláci nikdy nebyli. Obyvatelé městečka byli pláteníci, dělníci na dráze a v továrně drobní živnostníci. Ale hlavním zaměstnáním zde bylo odnepaměti krajkářství. Paličkovalo se v každé chalupě, paličkovala moje teta i babička, a tato lidová umělecká tvořivost se časem tak zdokonalila, že zde byla později založena krajkářská škola.

Hotel a továrnička nesly jméno dědů a pradědů, ale děd František, ctitel sv.Františka, se narodil jako syn pláteníka. Školy neměl, co se naučil, bylo vlastní pílí. Ovládal šest jazyků, na své okolí však působil především tím, jak miloval celou přírodu a po celý život nezabil vědomě ani nejmenší živou bytost. Nebyl okázale zbožný, do kostela nechodil a nikdy se nemodlil. Byl však tolerantní, nesnášel diskriminace, a jestliže se vyskytla v rozhovoru otázka antisemitismu, napomínal: Pan Ježíš byl taky Žid!

V mládí byl prý dost prudký, vypráví se, že jednou na ulici zpolíčkoval strážníka, který ho pokládal za rakouského špióna... Jisté bylo, že děda měl podstatný vliv na vytváření mého charakteru právě v době rozhodující. Inu zlatý děda!

xxxx

-A dál?

Otec znaveně mávne rukou, v polospánku je tak těžká, že pohyb nedokončí.

Do Vamberka se šlo z malého nádražička místní lokálky Doudleby-Rokytnice přes údolíčko Zdobnice po kamenném mostě se sochou sv.Jana Nepomuckého... Mohl bych ti to nakreslit, tak jasně to vidím... Protáhlé náměstíčko stoupající vzhůru... odtud vedla už císařská silnice, hlavní dopravní tepna, vedoucí dál na východ na severní Moravu a do Slezska. Dnes s odstupem času mohu prohlásit, že pobyty ve Vamberku a okolí byly snad nejšťastnější v mém životě. Bylo zde vše, bezstarostnost mládí, zdraví a láska rodiny...

Tady, jen pět kilometrů severněji začínal Rychnov, to už bylo skutečné město, a ne ledajaké. Coby sídlo okresního úřadu a hlavně klasického gymnázia, byl Rychnov n.Kněžnou kulturním střediskem celého kraje a jeho poslání a činnost práce na poli vzdělání poznamenávala blízké i vzdálené okolí, Dobrušku, Nové Město, Hronov, Jiráskovo Padolí...

Ach, dětství! Ach, Vamberk! Můj otec se konečně usmívá.

-Co myslíš, cítím se víc Čechem nebo Rusem? uhodil na Helu, sotvaže mu přinesla účetní knihu, aby do ní zapsal poslední vydání za léky a za honoráře. Ty si mohl ušetřit, doktor Šimsa nebyl špatný, ale co mu nepověsil na nos sám, na to nepřišel.

-A dej si pozor, co odpovíš! dopověděl Fediov lišácky s přesvědčením, že na dceru vyzraje tak jako tak.

Zase nějaký nový vrtoch, pomyslela si rozladěně. Čech nebo Rus, byl to její otec a vyžadoval, aby mu sloužila. Měl ji rád? No ovšem! Co se jen nastaral a natrápil, než přestála tuberkulózu. Ani tehdy jí však nepřestal vyčítat, že kdyby byla synem, dokázala by se s nemocí poprat jinak.

Hela za neustálého hudebního neklidu nechala do kapsáře nepozorovaně vklouznout prázdnou tubu glycerinu. Na to, kdy je mast skutečně úplně a dočista prázdná, měli totiž s otcem každý svůj názor a Fediov nedovolil vyhodit žádnou nikdy do té doby, než sám neuznal, že se z ní nedá vytlačit už ani ždíbeček. Lakomec stará, ulevila si a sraštila obočí.

Řekne-li Rus, čeká ji přednáška o bolševicích, kteří mu vzali všechno, včetně pravé domoviny. Řekne-li však Čech, to teprve jí pořádně vyčiní. Odkdy káli Fediov do vlastního hnízda? Ovšemže to řekne jen proto, aby byl v opozici, sám sebe za Rusa nepovažoval, aspoň to dost často tvrdil.

-Jsem Čech s ruskou duší, vyrazil konečně vítězně, když pořád mlčela a když už to déle nemohl vydržet. Šelmovsky se usmál, ale Hely klid ho popudil.

-Rukavice, boty a klobouk, zavelel. Jak dlouho jsem nebyl venku? ...A když nechápavě vykulila oči, smířlivě doplnil:

-Což takhle podívat se nahoru ke starému Žižkovi?

Kupodivu mu to nerozmlouvala a Fediov vstal. Opíral se přitom o hůl, kvalitní sukovici, podle štítků, které ji zdobily odshora dolů nebylo těžké vyčíst, že zažila lepší časy. Třeba tady: Křivoklát, Kokořín... Obě cesty podnikl kdysi s Helou. Poprvé, to byla ještě malá, ji vzal do Braníka tam a zpět za dvě koruny dvacet!

Štítek, na kterém mu nejvíc záleželo, ten chyběl, a jak to vypadalo, místo, které mu vyhradil, zůstane prázdné navždy. Domů do Lvova, jak si sliboval, se už totiž těžko podívá. Vztekle sykl, ale ihned se napomenul. Nesmí se rozčilovat, co bylo, bylo. Mávl rukou, jako by vzpomínky posílal do horoucích pekel i s domovinou.

-Vzpomínáš, jak jsme spolu z vrchu Žižkova pozorovali veliký červený Mars? Tíše se zasnul. Pevně věřil, že přijde doba, kdy výlet na tuto planetu bude něčím tak samozřejmým jako cesta do Afriky. Přesto se ho tenkrát deprese z té nesmírné vzdálenosti držela řadu dnů.

Aby se nepamatovala! Naposled byli spolu nahoře u starého Žižky v den pětistého výročí jeho smrti a Fediov ji donutil vyslechnout si projevy řečníků od začátku až do konce, nastydli pak z toho byli oba několik týdnů.

-Bylo to v říjnu, to si pamatuju docela jistě, ale před rokem nebo před dvěma? vpadl do jejích myšlenek otázkou a Hela se nanovo vyděla. Aby ne, když tehdy byla mladým děvčetem a před dvěma lety už zralou ženou, kterou notně skřípl život.

Ted' ujížděli v myšlenkách každý po své koleji. Tak v říjnu, může být, říkala si. Růček sem, růček tam, někdy v té době se seznámila s Piťhou, to byla její nejšťastnější léta.

Tak v říjnu... Na vrchu tehdy postavili řečnickou tribunu, všude bylo plno školáků a štěbetání, neusnul pak z toho až do půlnoci a řádně se tím provinil na svém zdraví.

-Z lapky vojevůdcem, docela pěkná kariéra, utrousil na adresu husitského hejtmána nahlas a krátce, uštěpačně se zasmál. Tak honem, boty a klobouk, než tu nadobro zplesniví. Čerstvý vzduch jim může udělat jen dobře.

Má se odvážit až nahoru do sadů? ...Zvládne to? Otázka mu visela na rtech, ale nevyslovil ji a ústa samou úzkostí stáhl a uzamkl na devatero zámků.

Přečetla jsem po sobě poslední odstavec a odložila tužku. Hlavního hrdinu bych tedy měla. Ale jak je to s Helou? Tak třeba: Co ji nutí k tomu, snášet Fediovy nálady a tyranství? Musím se pokusit zjistit, v jakém se narodila znamení. Autentické deníky, které si Fediov vedl s tak pedantickou přesností, o jejím narození mlčely. Podivné, ne? To bylo zklamání z narození dcery tak veliké? A i kdyby, u člověka, který si znamenal cenu zápalek a halířové zdrazení jízdného do Braníka, víc než podivné. Jediným ukazatelem mohl být výstřižek článku z rozpravy o Zvířetníku. Z popisu všech dvanácti znamení si Fediov uschoval pouze ten o Rybách.

„Ryby, vítaná to kořist nevzdělaných národů lovců, byly posvátny obyvatelům Syrie, jejichž bůžek jeden v podobě rybí s ženskou hlavou se vyobrazoval, z čehož později u Římanů povstala báj, že Venuše s Kupidem na útěku před obrem Tyfonem do vln Eufratu se uchýlila a tu podobu rybí na sebe vzala; odtud též na obloze dvojice ryb, jižním a severním, jež dlouhým, rozmanitě vinutým pásem jsou spojeny. Samo o sobě souhvězdí Ryb neposkytuje nic zvláštního, nejsou značeno ani pěknými hvězdami, ani zajímavými skupinami, ač jich tu čítá množství dosti značné...“

A na další straně tentokrát rukou samotného Fediova: *„Vystupování člověka narozeného v tomto znamení je neurčité, což vyvěrá z jeho nejistoty a přecitlivělosti, která povahu Ryb stále provází a ve styku s druhými vede až k nežádoucí povolnosti. Ve společnosti bývá tichý a spokojuje se s prožíváním prostého života. Sklony k citlivosti, povolnosti a odřeknutí, touha, aby lidé k němu přilnuli s takovou láskou, s jakou se snaží vycházeti každému vstříc, působí Rybám trpké chvíle.“*

Jestliže se záznamy skutečně vztahovaly k narození mojí hrdinky, mohlo to vysvětlovat její citovou závislost. Byla jsem vděčna všem řádkům, které tu a tam Fediovi v denících o dceři ukápaly, právě tak jako každému z těch několika málo pamětníků, které se v minulých měsících podařilo v Hely pozdním bydlišti na venkově vypátrat a vyzpovídat. Právě oni však Helu, bábu od Vltavy, líčili ne zrovna jako bytost přecitlivělou, ale spíš člověka, který v sobě city dokázal skrývat, ne-li rovnou pohřbít. Zprávy si často protirečily a každou z nich jsem musela vážit a porovnávat z vícero stran.

Faktů skutečně nemám mnoho. Seznámila se s Piťhou na hospodářské výstavě strojů, na kterou ji poslal otec. Známost nabrala rychlý spád a skončila útekem z domova. Co bylo pak? Nemám zdání!

-Ještě jsi mi neprozradila nic o svojí hrdince...

-Kdo? Já...? O Hele? ...A odkdy tě to zajímá?

Otec se rozhodl prolomit mlčení v ten nejnevhodnější okamžik. Přece neslyší i to, co si myslím? Nesmysl! Jestliže jsem mu o Fediovi ze svého rukopisu tu a tam přečetla stránku, o Hele ne, o té nikdy. Jsem si jistá. Skoro jistá. Její osud byl až příliš bolestně spjatý s mým, a jestliže jsem si přála, aby se v hrdinovi poznal a třeba se i zalekl, svoji citovou příbuznost s Helou jsem přísně tajila.

-Když tam – podle tebe - vystupuju já, pak neříkej, že ne i jeho dcera? ...Otcí se v očích zablesknou ironické ohníčky.

-Nevím, jestli je narozená ve znamení ryb, ale tvůj hrdina je docela jistě rozený ve znamení kozorožce. Určitá bojovnost a neústupnost se mu přece nedá upřít...

Tohle souhlasilo. Fediov narozeniny druhých neslavil, ale ty svoje počátkem ledna docela rád. Co když se jeho poznámky a výpisky o znamení ryb netýkaly Hely, ale jeho ženy?

Máša Fediovi zemřela a Hela si mezitím zařídila život po svém. Vrátila se? Možná. Co jí zbývalo? Přinejmenším to je jedna z verzí. Ale bylo tomu tak skutečně? Každá se přece nerozejde s mužem, když otec pískne... Tohle bolí. Bolí tak, že se neudržím.

-Možná to bylo jinak. Možná se vykašlala na povinnosti... Otec se tváří, že neslyší, a mně nezbyvá, než vzdorně dopovědět:

-Možná zůstala s milým. Nikde neexistuje doklad o jeho smrti. Třeba se mezitím vzali...

-Myslíš s tím párátkem? S tím Pit'hou? Dovol, abych se nezasmál!

-Jo. To říkal Fediov taky. Přesně tak, dovol, abych se nezasmál. Ale co když to bylo právě takhle!? Proto se mi nedaří najít na Žižkově žádné její pamětníky... Přísně vzato, nezvratný důkaz jsem nenašla ani k jedné z obou hypotéz, přesto si neodpustím dovětek:

-Zůstala prostě daleko od Prahy, od Otce s velkým O a od povinností, které na ni nakládal... A byla šťastná!

Dovětek je vzdorný, až příliš vzdorný na to, že jsem vynaložila všechny síly, abych zdůraznila, že mne se to vlastně netýká. Chvilí je ticho. Otec žmolí roh polštáře, ale pak to nevydrží.

-To si vážně myslíš? Ty si myslíš, že tohle ti budou čtenáři věřit? Že budou sympatizovat s hrdinkou, které zemře matka a ona se nepostará o svého nemohoucího otce?

A co si myslíš ty? zaodporuju v duchu. Že se kajícně a horempádem vrátí obsluhovat tyrana, který pro ni nemá nic než pohrdání?

-A já ti říkám... Důraz na prvních slovech, po nichž následuje dlouhá pomlka, mě podráždí, ostatně přesně tak to otec zamýšlel.

-A já ti říkám, že jestli má být tvoje hrdinka pravdivá, musí se vrátit k otci!

-Proč by to dělala? Je snad hloupá, nebo dočista nesvéprávná?

-Nevíš, co dokáží výčitky... Nezbyvá jí nic jiného, triumfuje otec s převahou, jako kdyby vytáhl z kouzelného rukávu králíka.

Tohle mě popudí o to víc, že mu v duchu musím dát za pravdu. O výčitkách vím přece své. Žádný skutek nezůstane bez odplaty. Je jen otázkou času, kdy se negativní energie obrátí proti tomu, kdo ji vypustil do světa. Židé vyprávějí svým dětem podobenství o knize, do které jim Bůh zaznamenává všechny dobré i zlé skutky. Neznamená to vlastně nic jiného, než že se zlé ani dobré neztrácí, že jde s námi.

-Pokud vím, neříkala jsi, že by měla děti. Manželství tedy zůstalo nenaplněno. Nedokázala se přirozeně a žensky realizovat a posloužit starému Fediovi až do hrobu byl tedy nejen její úkol a prvořadá povinnost, ale i částečná seberealizace... Dál to nevydržím.

-A ty si myslíš, že mi čtenáři uvěří, když napíšu: Otec tě nesnáší, drahý muži, a ty se nesneseš s otcem. Musím od tebe odejít! Tak?

Jozef, který vejde právě včas, aby zaslechl poslední slova, zůstane stát s kabátem ve dveřích. Určitě se domnívá, že řešíme náš věčný spor, má se přizpůsobit zeť, nebo otec, a je soužití mezi nimi vůbec udržitelné?

-To není, jak si myslíš, zasáhnu rychle a vezmu muže chlácholivě kolem ramen. Kdoví, kde bychom skončili, kdyby Jozef rázem neukončil debatu.

Jestliže nechceme přijet k lékaři jako obvykle se zpožděním, máme totiž nejvyšší čas...

xxxx

Jízdu autem otec miluje, ale oči má zavřené, pohled ven by mu beztak všechno jenom kazil. Kdysi řídil sám, teď už léta sedává jen vedle řidiče. Že dřímá, to se domníváme my. Nevidíme, jak napíná zrak, jak je vnitřně bdělý a plný života jako vždy, když se rozvře motor. Těsně nad silnicí visí lehká mlha. Vyvolává to pocit, že silnice vede do území nikoho, do Země úsměvů nebo Věčného mládí...

A samozřejmě k nádraží! Odtud se rozbíhají kolejnice do všech světových stran, stačí si vybrat. Nádražní halou proměňují chodci všech barev, a hlavně ženy. Odjakživa pokládal nádraží za vůbec nejdůležitější, nejkrásnější místo na světě.

Tu prosklenou kopuli nádraží v Miláně – neplete si ji? Nebylo to v Římě nebo snad dokonce v Paříži? Kdepak, muselo to být v Miláně, nádraží tam bylo zaplivané a špinavé jako všechno v Itálii v té době a skoro jako v Čechách. Psal se rok 1925, zůstali s otcem jen dvě noci, ale stačily k tomu, aby se seznámil se vzrušivou mladou ženou. Hádal jí dobře přes dvacet, zatím co jemu bylo sotva čtrnáct. O povolání, které tu provozovala, neměl tehdy ovšem ponětí. Nebo přece? Proč jinak by čekal, až otec zmizí do kiosku pro noviny? A usmál se první on, nebo mu dala nějaké znamení?

Pamatoval si už jen to, že si pobaveně přisedla na vysokou barovou židli a objednala oběma italské presso.

Otcovy prsty přepočítávají drobné a jak se třou o kabát, ševelí to, jako by hladil kůži hada, za kolik, to už opravdu není důležité. Krom toho to neplatil. Káva byla hořká, naštěstí šálek stačil tak na jedno polknutí, otřásl se, jako kdyby vypil utrejch. Jestlipak by se ještě udržel na barové židli?

-Ještě letos si zajedu do Paříže! Jen co se oteplí...!

xxxx

Po očku se dívá, co to s nimi udělá. Žádná odezva, to ho mohlo napadnout. Nevěří, ale ještě jim ukáže. Nevynechá ovšem břicho Paříže, to se Zolovi povedlo, román zhltl v jedenácti letech. Jen o několik let později se tam zajel podívat, ta tržnice mu učarovala.

Otec se chce usmát, ale nemá sílu úsměv dokončit, a ten zůstane viset v půli rtů jako na věšáku.

-To nic není, to je jen fantas! Jozefova poznámka vyzní jízlivě.

-Tíše, třeba tě slyší!

Ale Jozef předstírá, že je zaměstnán řízením a neodpoví. Víc než k tomuto odporu nemá zatím odvahy. Víc by totiž znamenalo hádku se mnou. Jednou toho budeš mít taky dost, já si počkám, já jsem trpělivý, říká si.

Otec poklimbává. Kdyby bylo na něm, potuloval by se po silnicích pořád. Motor vrní, silnice ubíhá, v autě je teplo a sedadlo docela nepatrně vibruje.

Co víc si přát? Snad aby cesta neměla konce!

xxxx

Tak tohle byly jeho živé obrazy! Neobjevovaly se chronologicky, nepohybovaly se vůbec podle nějakých zákonů, jen jak je diktovala paměť.

Chtěli, aby vystoupil z auta a šel k lékaři. Jozef zvýšil hlas, teď už křičela i Irena, ale mezi nimi ležela propast, a ať se namáhal sebevíc, ničemu nerozuměl. Tiskli mu do ruky hůl a tahali z auta jeho nohy, zatímco tělo se urputně drželo sedadla.

-Musíš být rozumný, zmeškáme termín...

Termín? Na té barové židli? ...Za lásku nikdy neplatil, ale lehké ženy měl rád. Domníval se, že jim rozumí, rád si s nimi povídal, vzbuzovaly v něm lehkou lítost.

-Odkud se v tvém staříkovi bere tolik síly, chápeš to? Jozef vezme otce za ruce a chce si ho naložit na záda, ale teď se zas zaklíní nohy.

Odkud? Tak tohle bych vám mohl říct úplně přesně. Útěk do abstraktna je zdrojem síly a vnitřní svobody... mojí svobody, ale to byste stejně nepochopili! Vaše chyba, že jste si na mě vzpomněli právě teď, když mi začínalo být tak hezky!

Tyhle naschvály nemohl pochopit. Rychle semkl oči, aby mu obraz neunikl.

Potuloval se s otcem po Paříži, bylo horko, otec měl na hlavě slamák a v ruce hůl, ta byla pro parádu. Že je to fantas? A co ta Mona Lisa? Ideál ženské krásy se proměňoval okolo Eiffelovy věže a nestydatě přitahoval pohledy kolemjdoucích mužů... Že to není možné? Že se mu to jenom zdá? A co bugatka?

Cinkl v kapse spokojeně klíči od auta a nahmatal zároveň velký klíč od pokoje v hotelu Metropolitan. Už v hale tam visel citát z Marcela Prousta... Vědomí, že francouzský prozaik přežívá, že se mu podařilo zvítězit nad všemi polointeligenty doby, bylo přinejmenším uklidňující.

Jestliže všechno, co s otcem na cestách prožil, bylo pomíjivé a všechno bylo odsouzeno nenávratně k zániku, chtěl to znovu a znovu vědomě prožívat, kdy se mu zachce a dokud toho bude schopen. Když Proust evokoval vzpomínky ve svém díle, proč by jimi nemohl žít on ve své mysli? Nikdo nemá právo ho v tom omezovat. Že je to pitomost? To už slyšel! Ale co ta Mona Lisa?

xxxx

Paříž, město svého mládí miloval. Co miloval, přímo zbožňoval! Tady šla ruka v ruce svoboda s malíři, pouličními muzikanty, básníky a kejklíři. Tady vnímal a nasával ono šťastné soužití všech. Nikde se mu ženy nezdály svůdnější a dostupnější, v žádném hotýlku neotvíral zipy a korbety s takovou nedočkavostí.

Měl to štěstí, že Paříž poznal ještě před válkou. Pak už to nikdy nebylo totéž, město ztratilo kus své bezstarostnosti a hýřivosti, kus své nádhery, veselí a blaženosti. Přišlo o svou harmoničnost. Německá okupace nevnesla do země jen zlo a utrpení, ale už trvalou nedůvěru národa k národu, člověka k člověku, jedné rasy k druhé.

Nevrátit se už nikdy do Paříže, znamenalo přibouchnout dveře a už se neohlédnout, a pak jít a jít... až na konec.

xxxx

-A teď konečně k tomu nádraží! ...Nic. Žádná odezva. Kdo by mu taky na tak pošetilou prosbu měl odpovědět? Irena jeho vysedávání v nádražních halách neměla ráda. Tvrdila, že to nemá zapotřebí, že se tak podobá pobudům a bezdomovcům, kteří tu čekají jen na to, aby mohli někoho okrást nebo po hostech dopít pár doušek piva.

Brrr. Pivo nepil ani jako mladík. Zato nádražní polévku, to ano, tu si dal rád. Irena nedělala lepší. Krom toho ji tak trestal. Nepotřebuju tě... Nikoho nepotřebuju.

xxxx

Usnul a zdálo se mu, že se kolem něj proměňují a klapou podpatky žen. To bylo dřív. Dnešní emancipované ženy a dívky chodily v kalhotkách a praktických, pevných teniskách a sportovních botech ke kotníkům, takové neklapou a nezvoní. Jako lékař to schvaloval, ale v muži v něm to budilo lítost. Občas si ani nevšiml, že osoba, která kolem něj prošla, byla dívka, tolik se podobala chlapci. Ale záleželo na tom?

Nádražní haly se často stávaly dostaveníčkem sekty Svědků Jehova, neměl je rád. Vstřčili uspěchanému chodci do ruky brožurku anebo zpěvník, Nás rád má Pán, halelujah... Strkali tu brožurku pod nos i jemu, přestože ho chránila bílá hůl. I v noci slyšel to jejich prolhané, Nás rád má Pán, nás rád má Pán, halelujah halelujah...

xxxx

Konečně večer. Díváme se na norský přírodní film o podivném přátelství psa s delfínem. Máme toho za celý den tak akorát, ale otcův duch je čilý a svěží, jako by ani nebyl večer. Film se mu líbí, copak není příroda to nejbáječnější, nejfantastičtější na světě?

Proč ale chodí ti lidé vzhůru nohama? ...Z neznámého důvodu se otec nedívá na obrazovku, ale upřeně pozoruje odraz před sebou na skleněné desce konferenčního stolku. Skoro světěpě trvá na svém, že právě tam je obraz nejjasnější, a když si konečně uvědomí svůj omyl, smějeme se tomu všichni tři jako blázni.. Jak je to dlouho, co jsem otce slyšela takhle od srdce se zasmát?

Možná by měl napsat synovi. Irena s Jozefem pořád jen šetřili... na vodě, na elektrice, v poslední době i na benzinu... ale Jára nebude litovat peněz na nějaké zázračné oční kapky a možná i na operaci v Americe.

Je pozdě. Otec usnul, ale to jen do chvíle, než Jozífek vypne televizor.

-Copak to skončilo? Už? Proč? ...A co se stalo s tím psem?

-Pes chcípнул, zaimprovizuje Jozef se škodolibostí, ale otce odpověď kupodivu uspokojí. Smrt je blízko, je všude. Proč by se měla vyhnout labradorovi? Ale škoda ho.

-A delfín? Co se stalo s delfínem?

-Utopil se..., sype Jozef řešení jako z rukávu.

-Utopil se, uzavírá téměř spokojeně otec. Copak to neříkal? Všichni jsme na tom stejní! Tak to si můžeme jít skutečně lehnout...

xxxx

Bílý král se nacházel víc a víc v obklíčení, Fediov měl pocit, že prohrává. Se ženskou! Tohle se mu jaktěživ nestalo!

-Dělá se mi opar..., postěžoval si, aby získal čas a znovu přehlédl partii.

-Počkej, až uzraje...

Prudkost a chlad odpovědi ho přinutil přidat vzdechům na síle a vložit do nich veškerou křivdu, které byl neustále vystavován.

-Mám pocit, že trpím bolestí polouhlaví, zaskuhral po chvilce a nasadil si cvikr. Když se pohledem naposled ujistil, že partie je prohraná, odstrčil šachovnici a požádal o kafrové kapky a Praktického lékaře.

-Nevěříš, protože nerozumíš! Hemicranie je druh nervózy, která se ohlašuje pocity v nose, ale vychází z části lebeční..., poučil ji, když se řádně osvěžil. Dříve si z Klementina vypůjčoval všechny dostupné práce týkající se neurastenie, ale Praktický lékař o pěti tisíci stranách byl přece jen ze všeho nejlepší. Zprvu se mu Hela nápad pokoušela rozmluvit, ale tohle nemělo smysl, nakonec mu knihu podala s povzdechem, který říkal: O jednu nemoc miň nebo víc, jakou to hraje roli?

Četba jím roztřásla, jak předpokládal. Tolik nemocí, které zrovna číhaly, jen se zakousnout, to by už nepřežil.

-Nejsem k ničemu. Mrtvým tělem ani plot nepodepřeš... Ruská přísloví jsou výstižná a stručná... Chápeš?

Ale Hela mu to nerozmlouvala. Napadlo ho, že je mlčenlivá stejně jako matka. Jenom nepůsobila tolik vyplašeně, naopak. Jako by si umínala, že tuhle chybu nebude opakovat. Pomáhat, to ano, ale ne sloužit!

Využila pauzy ve hře a nezúčastněně rovnala prádlo do hraničky, vypadalo to, že dnes na ni bude muset použít něco ostřejšího. Představil si, že ho vlastní dcera uvidí jako mrtvolu, že bude vydán na pospas její zvědavosti, a trpitelsky vzdychl. Nikdo mu nevěřil, Hela a doktoři taky ne. Možná proto, že to už dlouho trvalo. Nedávno se dočetl, že nějaký Turek se dožil bez potíží sto čtyřiceti let, z toho čtyřicet těžce pracoval jako nosič v Cařihradě. Jak je to možné? Jemu se zdravotní stav prudce zhoršil nikoli fyzickou prací, ale pouhou křivdou, totiž ve chvíli, když byl předčasně, dobrovolně povinně propuštěn do důchodu. Nevyhodili ženskou, které vytušily ve státní správě dobré bydlo, ale jeho, Julia Fediova! Tohle se ovšem v době zrovnoprávnování žen dalo čekat, tak kde zůstal jeho rozum?

V pětadvacátém propukla v Evropě naplno hospodářská krize a nezaměstnanost, demonstrovalo se a plundrovalo a objevila se i série sebevražd. Jak to, že ho to nevarovalo? Proč nezašel včas do žižkovské poradny? Byl ještě pořád schopný úředník, tak na co čekal? V Německu bylo už půl milionu nezaměstnaných a počet stále stoupal. Věděl, že zákon o úsporných opatřeních ve státní správě leží už vládě na stole, a to mohlo znamenat jenom jedno, výpověď visela ve vzduchu! Tak proč nejednal? V úřadě navrhl, aby byly propuštěny nejdříve ženy, ale to bylo všechno. Těch našlo do státní správy dobrých třicet tisíc a mohl vzít jed na to, že se neosvědčily. Přesto jeho návrh nebyl přijat.

-Bylo to tak jednoduché! Kdyby se dodržovala zásada, že ženské do úřadu nepatří, nemuselo k propouštění vůbec dojít... Kde zůstala jeho příslovečná buldočí houževnatost? A především, kde zůstal jeho rozum? Říkal rozum, ale nebyla tu na řadě intuice? Měl snad přece jen pravdu Nietzsche, když tvrdil...

Tady chtěl být přesný. Fediov se vrhl k psacímu stolu a brzy našel poznámku, kterou hledal: Německý irracionalista předkládal tézi, podle které rozum zjednodušuje skutečnost, příliš pestrou na to, než aby se dala suchým rozumem obsáhnout, a proto selhává.

Rozumem chápal jen to, že je v kanceláři s odstupem nejstarší, nejsvědomitější a nejpracovitější úředník. Když propouštět, tak ty méně schopné a nezkušené, tak by to bylo logické, ne? Jenže rozum s celou logikou ho nechaly na holičkách, přesně jak filozof předpokládal. Kdyby vzal jen kapánek v potaz Nietzscheovu intuici, mýsl by včas na zadní vrátka a nemusel tak těžce dopadnout! Pak když mu to došlo, jednal okamžitě, ale pak bylo pozdě.

Především poslal Helu, aby ho přihlásila do univerzitního ústavu pro studium nemocí stáří na Vyšehradské třídě, a světe div se, stalo se něco, co opět nečekal! Přednosta dr.Eiselt ho odmítl coby mladého! Bylo mu 48 let, no a? Cítil se snad proto méně churav? Taková nespravedlnost! Taková do nebe volající nespravedlnost! Naštěstí mu zbylo ještě večerní doučování Rusáčků v Ruském ústavu obchodních věd, byl to pranepatrný příjem, ale přece jen příjem. Při slově Rusáčků se Fediov ušklíbl, tyhle ubožáky neschopné se vyšvihnout bez berliček cizí pomoci, upřímně litoval.

Vzpomínky ho vysílily. Nejenže rádně necvičil, ještě ani nedočel noviny. Máša mu kupovala vždycky troje. Národní politiku, Národní listy a Prager Press. Jenže Máša byla mrtvá...

Tak jak to říkal ten doktor? Pohyb! Fediov vstal a s námahou začal obcházet pokoj. Bylo to nudné, krom toho ho zlobila nedohraná partie.

Jaké měl vlastně možnosti? Mohl dál chránit krále a prodlužovat jeho pád. Nechat se zatlačovat tak dlouho, až už ustoupit nebude kam a šachové pole se stane jeho vězením...Útok od oslabeného protivníka spoluhráč rozhodně nečekal, ale jen tak se dalo vyhrát... jako v životě.

-To je pravda. V pětadvacátém se do čela všude dostávali socialisté. Na stávky a plundrování si nevzpomínám, zato moc dobře vím, jak mého otce volali k nějakému klukovi, co se na půdě oběsil... Vzal mě tehdy s sebou, asi si myslel, že to bude dobrá škola. Kluk ležel na podlaze, nebylo mu o moc víc než mně...

-Mrtvý??

-A co sis myslela?

Otec sedí v ušáku, jednou dekou ubalený až k uším, druhou omotanou kolem chodidel. V poslední době téměř nejí, párkrát jsem ho přistihla, jak milovanou bagetu drobí z okna ptákům a s ním i ranní porci léků. Zhubl tak, že se v křesle až ztrácí. Představuju si ho na té půdě... Je temná, malá vikýřovitá okna jsou zalepená pavučinou. Tělo leží na zemi, nad ním konopný provaz smotaný do smyčky. Dřevěná podlaha strašlivě vrže...

-Máš bujnou fantazii, ale tak nějak. Opodál botky, odkopnutá stolička a kniha... Trochu jsem do ní nahlíd. Byla založena v místě, kde se velebila a vynášela sebevražda, ale nic víc jsem nepochopil. Podobný případ se jen o něco dřív stal taky ve Vídni. Otec to potom uvedl i ve své zprávě, ale knihu mi dal přečíst až o pár let později. A co si myslíš, že to bylo? ...Nietzsche! Tak pravil Zarathustra! Znáš to? ...Ne, to jsem věděl! Možná má dílo vysokou estetickou hodnotu, ale filozofie je to otravná, když se dostane tak silný elixír do ruky nezralému člověku... otec nedořekl, dlouhá řeč ho zadýchala, jako kdyby naráz vyběhl několik pater. Někdy od té doby se tradoval jeho spor s Nietzsche. Byl vinen, nebo nebyl?

Ještě nikdy jsem neviděla mrtvého člověka. Mrtvého vinou literatury, „literatury s vysokou estetickou hodnotou“, asi nevidím nikdy... Kdyby se toho Nietzsche dožil, nevylekal by se? Copak se tím, co napsal, nestal zároveň i spolupachatelem? Copak nikdy nepomyslel na to, co se stane, jestliže se jeho myšlenky osamostatní? Do jaké míry je i spisovatel ručitelem?

Ruku po mně natáhla posvátná bázeň. Slyším vrzat tu prkennou podlahu, cítím, jak se potím, jak mě přemáhá slabost, ještě chvíli a...

Není to podlaha, je to chrčení dechu. Otec je jako sušinka, a přece dýchá, jako by táhl metrák... Jako ztrhaný budík, napadlo mě, ale bylo to horší.

Nic jsi nepochopila, pomyslel si a zavřel oči. Můj čas už stojí, já už jsem doběh, ale tvůj běží o zlomvaz. To, co slyšíš, je tvůj čas... Stojíme oba v jedné řece, a ta s námi ubíhá od začátku ke konci, a tak pořád. Sotvaže nám chvíli dovolí vydechnout a postát, už zase utíká a bere s sebou nemilosrdně všechno a každého jak z levého, tak z pravého břehu... Myslíš, že z toho mám nějakou radost? Rozhodně ne, nanejvýš trpkou, nic dobrého.

xxxx

Odplouvá na druhou stranu, cítí to. Sedí v bárce, sám, opuštěný a nedosažitelný, odulé klapky očí spuštěné jako záclonu. I tak vidí, jak za ním Irena snaživě volá a gestikuluje, řeka hučí a řve a podráždí jí nohy, už jí sahá až po kolena, až po pás, černá jako inkoust. Takový je život, holčičko. Já už musím, ale ty se ještě vrať!

Řeka je studená. a nepustí, bere si jen to, co jí patří, a je čím dál prudší, čím dál dravější... Už se neotočí. Nezamává. Proč taky?

xxxx

Otec se otřese, na tuhle zimu deky nepomáhají. Chvílemi si protře oči, aby viděly, to ne, ale slzet, to dovedou... To kvůli nim má neustále po ruce kapesník, takovou plachtu jako prostěradlo. Když tak cítil svoje oči plné slz... nohy, těžké jako cent, a ruce, které ho táhly k zemi dolů, přál si poznat stav beztlíže. Tohle pospávání celý den se mi nelíbí, je to jako čekání na smrt, takové pomalé umírání to je, padá z něj hrůza.

A ty si myslíš, že to nevím?! Pro tebe to nedělám, to kvůli sobě se snažím vyhnat z hlavy ospalost, ale nejde to, věř mi, nebo ne. Nejhorší je, že nevydržím mít otevřené oči, ani když nespím. Snad kdybych ještě mohl číst! To jediné má totiž cenu. Ne to vaše dnešní žvatlání, ale dobrá kniha, děvenko... Vita brevis, ars longa... Možná se ale mýlím. Možná si to jen tak namlouvám, abych zapomněl. Neslyšel a neviděl. Písmenka tančí, mozek má práci a nevnímá tu svoji ubohost.

Otec podmračeně mlčí a přemítá. Současně pohybuje rty, jako by se modlil, říká, že trénuje paměť. Naposled dal dohromady čtyři sta čtyřicet veršů Erbenova Záhořova lože, to rozhodně nebylo špatné. Někdy jen tak popaměti zaznamenává všechny autory, kteří psali v latině, a dnes ráno se mu podařilo rozpomenout se na jména třiáctýřiceti oper. K některým si dokázal vybavit i ouverturu, aspoň to říkal, a nebyl důvod mu nevěřit, pak teprve se paměť zasekla.

-Co myslíš, kolik lidí by to dnes ještě svedlo? ...A co ty? Ani kdybys přibrála operety, bys to nedokázala!

xxxx

Vyčítala mu, že pořád pospává, ale co jiného měl dělat? Jeho myšlenky už jenom kroužily, při zemi, kolem stále stejných témat, v dětství...

-Ach, dětství! Ach, Vamberk...Praha, Paříž! ...Co se na mě tak díváš? Ještě jsem se nezbláznil...

V pětadvacátém mu bylo čtrnáct a jel s otcem autem poprvé do Francie, řídil pak skrz celé Toskánsko a Normandii... Pár let nato dostal svůj první vlastní cestovní pas, a od té doby ho nosil neustále u sebe.

-Dříve měl člověk jen tělo a duši. Dnes k tomu potřebuje ještě pas, jinak se s ním nejedná jako s člověkem...To je dobré, nemyslíš? Co kdybys to vložila do úst tomu tvému Fediovi? Koneckonců patří citace nějakému Rusovi... dozajista emigrant, poznamenal otec znechuceně.

Sedí se zavřenýma očima, za nimi ubíhá bílá silnice. Dcera si o něm myslela, že je sobec... jako by bylo v silách muže milovat obětavě a bez výhrad, tohle snad bylo vyhrazeno pouze ženám... ale svého otce měl rád. Za první republiky spolu procestovali půl světadílu, a hlavně Paříž... Paříž! Až do noci spolu brouzdali Latinskou čtvrtí a po bulváru St.Michel... Však se tam ještě podívá, možná ještě letos, a když ne letos, napřesrok určitě!

xxxx

-Přál bych si stolovat jako Francouzové. Jestli nevíš, co to znamená, rád ti to vysvětlím...

Jak na stolečku, prostří se, začne se jídelní stůl rychle plnit do zlatova pečenými kuřaty a ledvinkami po provencálsku, mísami s nejrůznějšími druhy masa od pravých bifteků po roštěné, uzené jazyky a kýty na žampionech, všechno nakrájené na chutné jemné plátky, a od každého jen právě takový kousek, aby se oči nepřesytily.

-Schválně, tipni si. Která je nejkrásnější ulice Paříže?

-Champs Elysée?

-Jinou neznáš? To jsem si moh myslet! Samá voda! Ulice Lepic! Lidová, bohémská. Tady se neimponuje, ale žije naplno. Dolní část od Place Blanche je ukázkou francouzského gurmánství. Nejrůznější lahůdky se tu vystavují i před obchody přímo na ulicích. Krám vedle krámu, samé jídlo, všechno zboží si můžeš prohlédnout, ohmatat, očichat... Bílá holoubátka a ještě menší kvíčaly, zajíci a bažanti, nadívaní berani, celé zvířecí hlavy, mozky i vnitřnosti rozložené na tácech v jedinečném aranžmá podněcujícím chuť... Jadrné uzenářské zboží, především salámy s různými chutěmi, tu soutěží s ovocem a zeleninou hýřící barvami. Stánek tu má i koňské řeznictví označené pozlacenou koňskou hlavou. Do několika set kusů tu jsou v řadách rozloženy sýry nejrůznějších druhů, tvarů a chutí, páchnoucí i voňavé, plísňové i smetanové s pepřem a kaprlaty. Hned vedle ryby, sladkovodní i mořské, od jeseterů po úhoře a lososy, v koších langusty, mořští ježci, ráčci, škeble, krevety, v ošatkách hromady ústřic.

Jídelníček pro podnícení chuti obohacený olivami a kaviárem a zakončený malým moučником s kandovaným ovocem na konci v otci probudil labužníka a stesk po starých časech.

-Tak abysme to nezamluvili, co máme k obědu? ...Šetření se nesmí přehánět. Byli jste přece v Egyptě! Nebo mě chcete krmit pořád polévkou a vejci? V mém věku?

xxxx

K pohromě došlo nedopatřením dva večery po sobě a spravedlivé rozhořčení z otce vře ještě teď jako karlovarský pramen...

Švagrová Karen tvrdí, že jakmile mého otce začne trápit chuť, mění se z okouzlujícího, šarmantního pána v *basket of snakes*, ošatku hadů. A ještě horší to je, když se chuť nedostaví vůbec. Pravdou je, že studené večere, na které jsme byli donedávna s Jozefem zvyklí, vzhledem k nepoživatelnosti chleba a žemlí odpadají, uzeniny, které dříve otec tolik miloval, jsou od určité doby jenom přesolené, a pak už umím jen polévky a míchaná vejce, zato v těch jsem mistr.

Tuhle situaci umáněvat rozhodně není jednoduché, zato konečně vím, nač má otec chuť. Francouzsky možná vařit neumím, ale olivy mám právě pro tyhle výjimečné příležitosti v ledniče. Chuť u starších lidí je pomíjivá a raději je ihned servíruju, lákavě nabodnuté na párátku na ždibci paštiky, pěkně esteticky, a hlavně po francouzsku. Jozef kriticky a s nadhledem sleduje přípravu. Vzápětí si připomeneme záhadu, kterou se už pár let marně pokoušíme rozluštit: Šmouha tady, šmouha tamhle, o mnoho víc než jednoduchou konturu, čáru či obrys otec ze světa kolem sebe nevidí. Umění i na dálku podle rytmu chůze a zabarvení hlasu bezpečně rozeznat mladou ženu

podobně jako obyčejný suchar od oplatky polité čokoládou, ho však neopustilo. Stejně se to má i s olivami. Ty zelené jsou docela jistě příliš ostré, jeho vzpomínky se týkaly výhradně oliv černých...

-Říkala jsi přece, že je teď všeho dost, v tom novém obchodním domě musejí být za pár haléřů! ...Ani paštika ovšem není ta pravá.

-Nejspíš by mi strhala žaludek, ale tehdy... Ta hořká paštika bretaňská, znáš ji? Tu lze zapíjet jedině vínem...

-Tak tě zase položil na lopatky, a přitom se na talíř sotva podíval, raduje se Jozífek, zatímco otec bloudí očima naprázdno pokojem, jako kdyby hledal pultík některého z četných bister, kde by si mohl v klidu vypít sklenku kořeněnou atmosférou téhle čtvrti.

Lidová, pestrá Lepic! Nenasytně nasává a aspoň po hmatu hledá její vůni, ta všechna krása a pestrost je o to žádoucnější, že je daleko... pryč. Možná navždycky. Copak si už za tohle nezaslouží, aby všechny sušenky byly odynějška polité čokoládou?

xxxx

Odežene vzpomínky a začne po hmatu připravovat do zásobníku, který mu dali v nemocnici, denní porci léků na ráno, poledne, večer a noc. Dívám se na jeho ruce, krásné, ale nešikovné, a cítím, jak se do mě vlévá horká vlna něhy. Jak jsem milovala jejich nečitelné doktorské písmo i podpis ze samých nožiček a hůlek se smyčkou na počátku! Ta nečitelnost a nešikovnost těm prstům zůstala!

-Počkej, já sám! Hlas zní nerudně, není přece malé dítě, aby ho někdo stále takhle opečovával...

Otec bere jeden prášek po druhém do nemotorných, v bříškách již necitlivých prstů, mnohokrát ho přiloží až k očím, chráněným rozsochatým, naježeným obočím a tlustými brýlemi a přezkoumává jeho velikost, barvu a tvar. Příliš dlouhé vlasy mu na obou spáncích samým soustředěním vlají jako velké uši netopyra. Takto prozkoumanou pilulku konečně spustí do příslušné přihrádky, ale ztuhlým a zmrtvělým prstům se to nepodaří vždycky, dělá jim to neskonalou námahu, sotva dýchám, abych ho nevyrušila. Ráda bych mu nabídla svou pomoc, ale právě tohle snáší ze všeho nejméně, je přece pořád ještě svobodný a svéprávný člověk!

Čaj chladne na pokojovou teplotu. Když otec skončí, je po zemi naseto růžových a bílých tabletek jako máku.

-Vyhodit!

Protestovat se ovšem neodvažuju. Takto utracené tablety částečně kompenzuje tím, že některý den odmítne užívat vůbec, to opět do chvíle, než se mu podstatně přitíží. Tento režim užívání se ovšem velice liší od režimu naordinovaného v nemocnici.

„Buďte jako švýcarské hodinky,“ přikázala mi lékařka, aniž si uvědomila, že nejsem ošetřovatelka, vyzbrojená právem a silou bílého pláště, ale jenom obyčejná odnož Adamova žebra. Lékařka prostě zapomněla, že otec je tabu a navíc svobodný člověk.

-Přehnalá to. Jednala se mnou jak s nesvéprávným člověkem! To že špatně slyším, ještě neznamena, že mi to nemyslí... Ženská! Zakončil otec povzdechem.

xxxx

-Co je to? Rajče? ...Otec vyděšeně odstrčí talíř. Trochu se mě to dotkne. Jako bych nevěděla, že rajčata nesmějí na talíř!

-Nemáš mapu? Úzkostně šátrá po ubruse. Lupa a hůl časem získaly na důležitosti, pocit, že nejsou na svém místě, otvírají bránu úzkostem. Všechn přepych léty odboural, dokonce i věci, o kterých si dřív myslel, že by bez nich nedokázal žít. Ty dvě poslední se stávaly tím nepostradatelnější, oč víc si uvědomoval, že nepotrvá dlouho, a nebude potřebovat ani je. Barvoslepý byl odjakživa, teď tedy ještě slepota!

Rychle otci vtlačuju do dlaně to zázračné sklíčko, které ho spojuje se světem. Skrze ně se ještě cítí být osobně nezávislým, svobodným člověkem. Znovu mě napadá, jak krásné má dlaně, ráda se jich dotýkám.

-Já vím, ruce intelektuála, to jsem už mnohokrát slyšel... Jozef mě pozoruje s ironií a rozhodně ne bez žárlivosti, ale nemohu se přemoci, z těch dlaní vyzařuje vzdělanost minulého století. Bříška prstů nebyla nikdy znetvořena mozoly a zraněná snad jen docela výjimečně. Tyhle ruce nebyly určeny k fyzické práci, a počínaje mou matkou, každý to rád uznal.

-Můj otec je estét, má rád kolem sebe krásné věci, potřebuje je k životu, říkám Jozefovi znovu a znovu s nemalou pýchou. Rozesměje ho to a otce právě tak.

-Estét! Prosím tě, jen žádné vzpomínky...

xxxx

Včera jsem koupila loupáky, ale dnes se otec už zas potýká s krajícem, nepoživatelným s kůrkami i bez nich. Konečně odstrčí talíř.

-Tak kde máš tu mapu? ...Ulice Lepic oddělující dolní Montmartre od horního Butte, Vršku, je ovšem nepatrná, tady už není co platná ani lupa, všechnu tu tmou a šed' může zdolat nanejvýš dobrá paměť, štěstí, že barvy a vůně Paříže zůstaly v ní! Lopaty moulin de la Galette, posledního z řady mlýnů, které kdysi oživovaly vesničku Montmartre za branami Paříže, nostalgicky připomínají minulost jako jeden z posledních svědků slavné pařížské bohémy a rýsují se na bezoblačném nebi skoro tak jasně jako tenkrát... Moulin de la Galette...

Nevidí, samozřejmě že přesně vzato nevidí... Otec se pohoršeně ohlédne po Jozífkovi jako chlapec přistižený při lži a otřese se nevolí. Copak to neříkal? Dnes jsou i sedmdesátníci mladí! Vidí, ale není jim to nic platné! Jaká je v tom spravedlnost!?

xxxx

Tvrdili mu, že se do Čech vrátila demokracie, a že teď bude všechno jiné. Nevěřil! Dokud nezakážou stranu, která národu ukradla půl století života, nevěřil!

-A kdyby i zakázali - byla by to ještě demokracie? dráždí ho Jozef a odpověď na sebe nedá čekat, otec vyletí jako džin, příliš dlouho uvězněný v láhvi.

-Co je to za pitomost, ptát se, jestli je demokratické zakázat stranu, která odjakživa usilovala o zničení demokracie? Co vy o ní víte? Neudělat to, je především směšné! Chce křičet, ale ztrácí dech, takhle rozčileného jsem ho už dlouho neviděla. Jozef s klidem odchází z pokoje.

-Směšné, dětinské - a především sebevražedné! Neví o čem mluví! křičí za ním otec. Nemůže dýchat, ale táhne mě k sobě, jako kdyby mi chtěl sdělit životní tajemství.

-Odsoudit zločince musíte teď! Pak bude možná pozdě... Kdybyste to udělali, možná bych uvěřil. Řekni mi, až k tomu dojde. Jestli ne, jestli k tomu nenajdete dost rozhodnosti, vsázím tady ten klobouk, že se všechno za nějaký čas bude opakovat...

Klobouk a bílá hůl je památka po otci. Musí to být už skutečně pevná jistota, když dává v sázku něco, co schraňoval tolik let.

Otec se schoulí v ušáku, jako kdyby si přál skrýt se před námi i před světem. Chtěl zůstat spravedlivý. Není to jejich vina, že nepoznali nic než život v bolševické kleci, ale než téhle generaci přejde svoboda do krve a stane se samozřejmostí, musí uplynout ještě hodně vody. Jenže potom už budou dveře demokraticky otevřené zločinnosti dokořán a přibouchnout je nebude snadné...

Cítím, jak se do mne vkrádá smutek. A zlost na Jozefa. Na toho především. Proč to udělal?

Otec se chvěje. Pomáhám mu dýchat a přikládám studený náčinek na srdce. Tak tohle je můj otec. Moudrý, daleký, nedosažitelný. Moje jednička, zrcadlo, kterému se nikdy nemohu podobat. Otec s velkým O. Ale jak dlouho ještě? Neúprosný čas už po něm natahuje hrabivou ruku... Nevím, co bude pak, až tu nebude. Nevím, jak budu žít potom. Dopadá na mě dvojí strach, cítím otcovu nejistotu z odchodu do míst, kam za ním nikdo z živých nemůže, a všechno se ve mně svírá a kroutí bolestí od žaludku až k srdci. Odchází a slábne. Co dál?

-Možná bysme ho měli převézt do nějakého sanatoria, navrhuje Jozef opatrně. Ještě že to neslyší otec.

-Ten? Abych se nezasmál! Mám jen jeden krk a dám ho za to, že nespí. Vsad' se, že je to taktika!

To mě vyleká. Snažím se Jozefa umlčet, a když to nepomáhá, táhnu ho výmluvně nahoru do ložnice. To je má daň. Ostatně není špatná, Jozífek je pořád ještě hezký chlap.

-Říkám ti, že je to taktika, ten tvůj stařík je pěkně vyčuraný a ví víc, než si myslíš! prská Jozef už jen tak, aby se neřeklo. Zlost vydoutnala.

xxxx

Taktika? A co by na tom bylo špatného? To se měl snad nechat odvést na porážku jako jehně? Tak hloupý není, ještě dlouho ne. Musí vědět, co s ním zamýšlejí. Na poslední pobyt v nemocnici hned tak nezapomene, ten mu zůstane v živé paměti už nadosmrti. Mně ostatně taky.

-Nemocnice je pro zdravé, starý člověk se z ní už nevrátí a umírat se má doma. Já jsem doktor a musím to vědět...

Nesměle otce obejmou a dotknou se zlehka jeho tváře, teď v pozdním věku už zase pubertálně zarudlé. Jako když se dotkneme zbožňované, ale vzdálené a chladné bytosti. Jako polibek vychládající hvězdy, tak nějak. Nezáleží na tom, že je hvězda vysoko. I kdyby stála sebevš, dokud bude existovat, dotud bude i svítit zbloudílci na jeho cestu. Rychle, skoro s údivem se ode mne odtáhne, právě jako by říkal, takové nechutné výlevy, aspoň toho mě ušetří! Co je to za hlouposti?

Tak tedy nemocnice... Ale mohu – smím mu to udělat?

xxxx

-Dnes bych se už k takové taškařici nepropůjčil, zamumlal účetní rada Fediov a zhluboka si povzdychl. Manželství nešlo omluvit mladistvou nerozvážností. Láska to rozhodně nebyla, nanejvýš zamilovanost, jenže to tehdy netušil. Dívka pocházela z měšťanské rodiny, byla nezkušená a nevinná. Její jméno mu tady, daleko od domova, znělo jako švezení větru po pastvinách, to rozhodlo... Máša! K obřadu v duchu zvolil kostel sv. Prokopa ještě dávno předtím, než ji požádal o ruku. Kostel stál trochu na vršku a líbilo se mu, že k němu půjdou celou Husovkou krok co krok a pak hlavní lodí kolem zповědnice až k oltáři zase, krok co krok. Tehdy se Máša poprvé vzepřela. Nestávalo se to často a bylo to o to žalostnější, že ustoupil.

-Nechat rozhodovat ženskou, kdo to jakživ slyšel... Kdyby bylo na ní, vdávala by se nejráději v kostele sv. Ludmily a – ruku na srdce – on sám také. Ženit se na Královských Vinohradech s kyticí bílých karafiátů, které nevynikaly čerstvostí a které koupil na žižkovských hřbitovech pod cenou, mu však připadalo pokrytecké a nedůstojné budoucího úředníka ve státní službě. A tak nakonec rozhodla náhoda. Co se tak s Mášou dohadovali, předhonił je v ženitbě jeho známý z Klubu šachistů. Tehdy ho nenapadlo, že se účastí na jeho svatbě stane Theo přítelem na doživotí. Navíc se jim kostel líbil a tak bylo rozhodnuto.

Pamatoval si, že když ve sv. Mikuláši poklekli na klekátko, zatočila se mu hlava a málem omdlel. Zvláštní stav vytržení blízky mdlobám se ho pak držel po celou dobu obřadu. Nebylo na tom nic tak divného, vždyť nejenže od minulého dne nejedl, navíc později zjistil, že je silně alergický na vůni myrty, kterou byl kostel doslova přesycen. Možná to bylo naivní, ale tenkrát se na všechno, co se ten den přihodilo, díval fatalisticky a slabosti přikládal osudový význam. K dokonalé romantice nechyběly varhany, myrtové věnečky, proudy slz, ani družičky, které z proutěných košíčků házely pod nohy svatebčanů nové a nové květy.

Svatební fotografii brzy po svatbě vykázal z ložnice do předsíně a krátce nato, co se ubezpečil, že Máša otěhotněla, vyhodil z ložnice i manželské postele...

-Nesnáším manželské konvence! utrhl se, jako by mu je někdo vnucoval. Než odešel do výslužby, zabralo místo po svatební fotografii vyznamenání od ředitelství s věnováním ve zlatém rámečku. Za věrné služby, stálo tam. Fediov se hořce zasmál. Za věrné služby – do šrotu! Chtěl bouchnout do stolu a došlo mu, že nad talířem málem usnul.

-Co bude k večeri?

-Mám poslat do Zlaté husy? odsekla z kuchyně Hela a odvázala si zástěru.

Fediov s despektem odstrčil talíř s rýžovým nákypem. Rýžový nákyp do nedávna miloval, jenže chutě se mění. Co by si dal, sám nevěděl, od toho tu byla Hela. Jestliže se nestrefila, její vina, to pak s radostí použil veškerou otcovskou autoritu.

*-Jím málo a nejsem náročný, snad ti není na obtíž pro mne i vařit? vyjel podrážděně a zapil sousto vlažnou karlovarskou vodou. Žena mu odnepaměti kupovala Mlýnský pramen a Hela v tom pokračovala, jen občas ho pro změnu na noc střídala s odvarem rosničky, *Drosea rotundifolia*...*

-Vzpomínáš na matčiny buchtičky se šodó? Copak tě nic nenaučila? zauvažoval uraženě, když odezva nepřicházela... Jestli se chce hněvat, nemusí jíst vůbec, na nějaký ten dezertík na závěr si ale sahat nedá, na ten by se rozhodně zapomínat nemělo!

-Víš, že bych se spokojil opravdu s málem... Celé dny strašíš v kuchyni, a pak je z toho rýžový náryp! V mém věku je důležitá rozmanitost, zkusil to po chvílce znovu, ale udělal to jen horší.

-Rozmanitost? To myslíš od všeho trochu? A zbytek má jíst kdo? vyjela z kuchyně, jako by ji bodnul.

Fediov poslední dobou jedl čím dál méně, tak málo, že jí to dělalo až starost. A náročný skutečně nebyl, ovšem pod podmínkou, že na talíři bylo to pravé, že se mu prostě strefila do noty. Od všeho trochu ve skutečnosti znamenalo, že měla sníst to, na co neměl chuť... Zbytky, které si už nemohla dovolit dát podruhé na stůl, ty byly pro ni.

Fediov samým údivem vytáhl obočí. Tohle bylo samozřejmé, o tom snad nebylo třeba hovořit! Cítil, jak se pod ním kýve křeslo, žezlo jen jen vypadnout z rukou. Vyžadoval, aby ho rozmazlovala dobrým jídlem, a ona se o to už pro vlastní klid skutečně snažila, tuhle zásluhu na jeho blahu, tu jí neupíral. Chtěl, aby tu byla a bavila ho, když na něj přišla chandra a deprese, a chodila po špičkách, když chtěl přemýšlet nebo si nerušeně pospat. Jenže teď nechtěl spát, teď měl chuť na buchtičky se šodó. A především si přál vědět, co bude k večeři...

Aby ukázal, čeho se dopustila na jeho nervech, požádal o deku a studený obklad. Zpod hadru spuštěného do očí pak pln úzkosti pozoroval, jak se chystá pryč, jak se obléká a shazuje dlouhou šatovou zástěru...

XXXX

-Dnes bych se už něčemu takovému nepodvolil... Otec vzdychne a loktem smete fotografie, které jsem před ním neúprosně vyložila na stůl. Brali se ještě před válkou ve 41.u sv. Jakuba v Praze. Byl nevěřící, bůh ví, proč právě tam, co ho k tomu dohnalo. Konvence?

Spolu s fotografií Járy u žebříňáku se senem o letních prázdninách je to jediná vzpomínka, kterou nosí u sebe v pytlíku s doklady. Do očí Járovi padá typická rošťácká patka. V žebříňáku jsou zapřažení naši dva světáci, dobrácký vlčák Medvídek s ovčáckým psem Mont'ou. Bábuška má drdůlek, tu svoji ruličku, a protože jí vlasy slábly, vycpávala si ji jinou ruličkou z vlasů, které každý den vyčesala... Je v zástěře a s hráběmi, trochu v předklonu a v plné práci, zato otec postává ve své typicky pracovní pozici s hráběmi pod bradou, aby se nezranil.

Mně přirostla k srdci otcova fotografie ve vojenském, to už měl rok po svatbě. Placatá důstojnická čepice a výložky, dlouhý vojenský plášť s lesklými knoflíky ve dvou řadách... A tady matka zamlada, tak krásnou a šťastnou ji znám jen z doby hlubokého dětství... Zamávám rukama, jako bych odháněla hejno komárů. Každopádně je matka třicet let v zemi, zatím co já tu ještě straším. Je to spravedlivé? Rozhodně ne! Znovu zamávám rukama. Spravedlnost - taková pošetilost! Té mě naučil on! Je on sám spravedlivý? Každopádně si to o sobě myslí. Vymklo se mu to, ale aspoň se snažil. Není to vždy příjemné, ale je pravdomluvný a upřímný.

-Upřímný? Tvůj otec je neomalený, řekne Jozef a zmizí na zahradu dřív, než se zmůžu k odvetě.

XXXX

Otec má na ženy svérázný názor, podle toho, v jakém se právě nachází rozpoložení. Jsou to hysterky, což mu nebrání v tom, aby je až do vysokého stáří nemiloval a neobdivoval. Horlivému zastánci volné lásky stejně jako emancipace, osamostatnění a zrovnoprávnění žen ve společnosti, stojí v cestě potřeba vlastního pohodlí, můj otec ženy prostě potřeboval, nedokázal bez nich žít. Vyžadoval, aby ho rozmazlovaly a přijímaly jeho drobné dvornosti, odstraňovaly překážky, které se během všedního života nahromadily a respektovaly jeho potřebu klidu a nedotknutelnosti vlastního teritoria. Tohle ze všech žen, a neznal jich málo, dokázala jen jediná.

-Nikdy jsi mi nevyprávěl, jak jste se seznámili... Ale otec předstírá, že spí. Ještě to tak! Veronika je třicet let mrtvá a i z něj bude za chvíli prach, škoda slov!

Nepamatuju se... Už to měl na jazyku, ale místo toho se jenom nepohodlně zavrtěl. Sedmnáctiletá Veronika ležela na infekčním oddělení se zápallem plic a on, novopečený medik... zkrátka jiskra! Láska na první pohled... romantika, jak má být. Každopádně mu to teď připadá trochu směšné.

Pokládám před otce už notně pošramocenou fotografii: Ona – děvče z venkova v prostých letních šatech. On – mladíček s plavou kšticí a plachým úsměvem, v dlouhém doktorském plášti, z kapsy čouhá stetoskop jako naaranžovaný. Byl skutečně tak plachý, anebo už tenkrát tušil, jak na to? Cítím, že tady je začátek celého tajemství. Proč si zvolil jednoduchou dívku

z venkova, čirou jako voda ve studni, když všechna jeho vášeň patřila ženám nezakrotným a tajemným?

Odpověď sedí přede mnou, má zavřené oči a mlčí. Není přece možné, aby zapomněl? Právě tak nemožné se zdá, že by nikdy nevzpomínal? Není to spíš tak, že doopravdy mrtvou dělá matku až tohle mlčení, skutečnost, že o ni nikdy nezavadí slůvkem? Lituju otce, že ztrácí zrak, ale není daleko horší slepota srdce?

-A co ti mám říct? Ženy-vamp nejsou do manželství, zato tvoje matka... Chceš slyšet, že byla ideální, ale ideál bývá vždy nedostupný...

-To je všechno?

-Byla mou partnerkou, že jsem si lepší nemohl přát... Konečně!

-Vždy dobrou rádkyní i utěшитelem, vždy pohotově, kdykoli bylo třeba, zabručí nerad. Přesto. Dnes by se už něčemu takovému nepodvolil. Hrály varhany a... V posledním dopise psaném v nemocnici těsně před smrtí mu žena radila, aby nezůstával sám, aby se oženil. Madla mu ji však nemohla nahradit, tak jako mu ji nemohla nahradit ani jeho dcera. Žádný člověk nikdy nemůže nahradit jiného člověka...

Zakryje si oči a krádí se podívá po dceři. Pokoušela se mu namluvit, že kdyby jednou zvedl a povolil stavidla vzpomínek, že by pak jako vášnivý rybář začal ze dna lovit jednotlivé střípky, že by je třídil a prohlížel proti světlu, jako to kdysi dělávala s Járrou se střípky sklářů v Jizerských horách, a ty by tolik zářily a byly tolik lákavé, že by po jejich cestičkách šel pořád dál, dál... až kam?

Jenže to se mýlí, zatraceně se mýlí! Má jen těchhle pár posledních chvil, a ty jsou bolavé i bez vzpomínek. Jeho přítomnost, to je kufírek s pyžamem, který na něj možná už zase čeká někde za dveřmi...

xxxx

Co je zas tohle, slzy? Po tolika letech? Stírám je hřbetem ruky a matčina neposedná kaštanová esíčka na bílém čele a spáncích mě lehtají na obličejí. Matka je všudypřítomná jako anděl a její tvář, mladá a průzračná jako voda ve studni, nezasažená ničím, co jí osud přichystal, se tiše dívá, jak předstírám práci. Usmívám se. Věřím... co věřím, jistojistě vím, že byla u toho, když přišla na svět naše první dcera. Ví, že mě držela za ruku, zatímco Jozífkovi sestry přistrkovaly židli, aby neomdlel a lékař zdrceně oznamoval, Matku zachráníme, ale dítě je mrtvé...

Malé Ajrýn, jak se podle tehdejšího amerického hitu říkalo naší uřvané dceři, fandila celá porodnice, vážila čtyři kila a měla se čile k životu. Přišla na svět v matčině znamení necelý měsíc po její smrti. Smrt... Co ta se do všeho plete?

xxxx

-Nestarej se! Já si vystačím! Nepotřebuju tě, nikoho nepotřebuju! ...Otec má zas jednu svůj den. A už zase předstírá hluchotu. Oči neprojevují známky života. Mysli si, co chceš, stejně tě nevidím...

Cítím, jak je daleko. Sám svůj. Nedosažitelný. Tvrdí, že nikoho nepotřebuje a neuvědomuje si, že je bídný, slepý, nemohoucí a nahý a bezbranný jako děcko... Anebo je i tohle jenom taktika?

XXXX

Nevím to jistě, ale mám pocit, že otec nikdy netrpěl mojí touhou splynout, ztratit se v davu; že nezná ten palčivý pocit nikam a nikomu nepatřit, být nezařaditelný. Jestliže prahnul po lásce nebo srozumění, nedal to znát. Ač v mládí působil plaše, teď je mlčení val, obrana – nepřibližujte se ke mně!

A vidíš, funguje! Můj val funguje! Otec pohybuje rty a buší holí. Není bezbranný, samozřejmě že má svou taktiku, kam by jinak přišel? Mnohaletou přítelkyni Madlu dokázal mlčením rozdráždit a nažhavit jako pardálici. První příkázání totiž znělo: žádné vysvětlování, žádné dlouhé řeči! Konečně - co by řekl? Madla měla sama problémů tolik, že vedle ní mlčení byla nezbytnost, východisko z nouze. I kdyby chtěl, ke slovu by se nedostal. A Irena s Jozefem? Na ty byla škoda slov, stejně by nerozuměli! Rozuměl snad on svému otci?

Ještě pořád mě neuznal hodnou pohledu. Neživý, bez výrazu, dívá se do jednoho bodu a nepřenese pohled, ani když s ním mluvím. Vyvolává to ve mně trapný pocit viny, jsem méně než šmouha na jeho sítnici, něco jako černé svědomí, přestupek v mládí, shrnutý do věty, že dnes by se už neženil...

Funguje! Můj val funguje! Mlčím, a ty nevíš, na čem jsi! A tak je to správné! Umírám já nebo ty? Tak vidíš! Tak mi tu přestaň dělat smutné oči!

-Pekla vdolky z bílé mouky... zanotuje a chabě se usměje, popěvek se stával čím dál vtíravější. Melodii by měl, jenom slova... Pálí ho na jazyku, rád by se na ně zeptal, ale připadá mu to příliš dětinské. Ještě to s ním není tak zlé, když si to uvědomuje. Na druhé straně – skutečně rád by věděl, jak to pokračuje. A hlavně – kdo to zpíval? Jeho matka asi ne, ta byla věčně nemocná... Otec byl na něco takového příliš rozumný, a nikoho jiného už neměl. Je možné, že by to zpívala Veronika dětem?

Lekne se a zašilhá po dceři. Tak trochu bokem, jako kdyby se potřeboval o něčem ujistit. Má ji rád? No ovšem, ale copak je s tím třeba chodit na trh? Nesnáší formality! Kdyby neměla Jozefa a kdyby se do všeho nepletla ta nesnesitelná stařecká nenávisť... jenže tu už mu musí odpustit... Možná by ji měl obejmout. Měl, asi ano. Ale nejde to. Prostě nejde! ...A tak to neudělá, jako neuděláme spoustu věcí, o kterých víme, že bychom měli udělat, ale které odkládáme tak dlouho, až už je na ně pozdě.

XXXX

Napadá mě, zda se náš vztah tak trochu nepodobá bolestné, kruté hře milenců. Jeden i druhý s napětím, vyprahle čeká na důkaz lásky a jeden i druhý to pečlivě tají, dokonce i před sebou. Toužím zjistit pravdu. Zdolat bariéru mezi námi, přijít jí na kloub, ale dost možná je pozdě.

Čas od času uspořádám vzpouru, revoltuju proti zrcadlu a vykřičím mu do tváře jeho zrcadlivý chlad a odtažitost, za níž nemohlo. Výsledkem je obrovská kocovina, jak jinak. Po vybouření se kajícně, poslušně a po špičkách vracím do vztahu nepovedeného odrazu a zrcadla.

Závidím toulavé černé kočce, která k nám občas zavítá. Otec strpí, aby mu vyskočila na klín, a pak ji hladí těmi svými bílými nemotornými, necitlivými prsty.

Spíš než zármutek cítím zmatek, bezradnost. Copak se už nemáme rádi? Bylo by vůbec možné přestat milovat otce? Věřím, že dcery s tímto citem přicházejí na svět, že své otce milují, zbožňují a uctívají, a to dokonce

nezávisle na tom, zda je zlý či dobrý či zda je jejich cit opětován. Láska provázená podvědomým strachem z trestu a hříchu je tou největší, nejbezradnější a nejpálčivější láskou vůbec. Miluju ho, kajícně, vášnivě a bezradně, s pocitem, že to nikdy nebude dost a nikdy ne tolik, kolik si ve skutečnosti zaslouží... Užívám se k němu láskou hořkou, trpkou a krutou... jako nenávist. Ten cit prorůstá jeden do druhého, když si to poprvé uvědomím, začervenám se hanbou.

Náhlá něžnost vyvede otce z rovnováhy. Matka zemřela, když byl malý, jediný pevný vztah měl k otci, a mezi muži se něžnosti nepěstovaly. Domov, to byla ordinace a byt zaplněný služkami.

-Jsme dospělí lidé, hudrá a otírá si oči tou svojí plachtou.

-Nenávídím formality... A zas mlčíme.

Říkám, že chci zjistit pravdu - ale hledám ji skutečně? Přináším dost pochopení? Dokážu milovat bez nároků, se všemi slabostmi, omyly a vrtochy, aniž bych se neustále hlásila o svá práva? Anebo se cítím tak nedocenená a ukřivděná, že hledám jen potvrzení své vlastní pravdy? Že vidím jen to, co vidět chci? ...Neubližuju?

XXXX

Vzdycháme, jako bychom valili balvany.

Co mi vlastně vyčítáš? Že tě nemám dost rád, nebo že s tebou nemluví? A o čem? ...A není to jen zástupný problém? Není to spíš tak, že překážím, ujídám váš vzduch? ...Vadí ti, že náš vztah ochladl, ale tomu nemůžeš rozumět. Abych něco tak poštelého dával najevo, na to je už pozdě. Nejsm ženská, abych se v tom vrtal! Krom toho na takové zbytečnosti nemám síly. Vždyť kolik času mi zbývá?

Chci umřít doma. Ne že by se mi u tebe tolik líbilo, nekupujete ani pořádné noviny a večere mívate příliš často studené, ale jsem realista a jiný domov nemám. To ale znamená – zůstat silný, zbytečně nemluvit, neoslabovat se, nedat si do ničeho houkat. Neodkrýt žádné slabé místo... Odklidit staříka do ústavu, to by bylo něco, musel bych být na hlavu, abych neviděl, jak by se vám ulevilo! Tam jít, bylo by to už navždycky. Tak co mi zbývá? Jen dokud tě udržím v permanentní poslušnosti... dokud ze mne budeš mít ještě trochu vítr, aby ses mi to neodvážila ani navrhnout, holčičko, hrůzou ani vyslovit, jen tehdy mezi vámi můžu přežít až do smrti, chápeš?

Jak bys mohla! Máš před sebou ještě dobrých pár desítek let života a dcery, které se o tebe postarají. Ty tě do starobince nestrčí, ty ne! Já mám jen tebe - ty jsi moje poslední, už jediná pojistka. Mám taky syna, který mi je k ničemu, protože je daleko... a Jozefa, toho počítat nemůžu, právě jako vnučky, které si přijdou čas od času ověřit, že jsem ještě naživu... Takže podtrženo a sečteno, mám jen tebe - a to mě užívá, kdyby pro nic jiného, už pro tohle mi lezeš pořádně na nervy! Ta tvoje starostlivost, ta péče o moje tělo, zatím co mě tíží duše! Všechno čím žiješ, čím se obklopuješ... všechno co vidím, když omylem otevřu oči, je tvůj život, tvoje krajina... Krajina živých a mladých, moje ne! Všechno mi to leze do mých obrazů a mojí krajiny, všechno mě to ruší. Co ruší! A bys věděla, mám všeho až po krk! Ale co můžu dělat? I zloba je přepych, který si nemůžu dovolit.

Co vlastně chci? To kdybych věděl! Umřít, holčičko. Mám dojem, že umřít...

XXXX

Pořád mlčíme. Mlčíme oba o tomtěž. Co taky? Jsme dospělí lidé, otec s dcerou. Dva jedinci srostlí k sobě tak, že kdyby jednoho zasáhl blesk, druhý by na místě zčernal na uhel. Oba o tom druhém víme všechno a s tím ostatním chce být každý sám. To ale máme spolu už až do konce mlčet? Doznít a zčernat v tichu?

XXXX

Cestou v autobuse mi padla do očí dvojice plakátů: Nedostatek lásky je týrání. Nedostatek citu je týrání... Plakáty upozorňovaly na potřebu smyslového cítění a vroucí dětské náklonnosti, ale měly platnost daleko širší.

-Musíš pít. Vem si aspoň pár lžiček čaje... Musíš! Otec předstírá, že po spravedlivé námaze usnul, ale tohle ho znovu vyburcuje.

-Nic nemusím! Když nechci, nemusím – a já už nechci! Člověk je odsouzený ke svobodě... Od-sou-ze-ný, chápeš? vyslovuje s důrazem na každé slabice.

-A to řekl kdo?

-Už nevím. Nejspíš Sartre. Ale nevylučuju ani L.N.Tolstého, jak si to mám pamatovat!

-Ptáci jsou taky svobodní, a přesto si stavějí hnízda... V konečném smyslu je svoboda neomezená prázdnota... Dosáhneš-li jí, bude z tebe zahaleč a žebrák... To si z Tolstého pamatuju já. My všichni se domáháme osvobození od povinnosti k bližnímu, ačkoli právě vědomí těchto povinností z nás udělalo lidi, a nebýt toho, žili bychom jako zvířata! ...Zdá se, že jsem citací otce pobavila.

-Chci být žebrákem, opakuje umíněně už skoro ze sna. Odcházím po špičkách, ale zarazí mě otázkou:

-Znáš ještě nějakou jinou citaci, nebo je to z Tolstého všechno?

Musím ho zklamat, víc už si opravdu nepamatuju.

-Chci žít jako vandrák, zamumlá opět, teď už skutečně ze spaní. Rád by věděl, co ho dohnalo k tomu, aby se ženil v kostele?

-Dnes bych se už k takové taškařici nepropůjčil, vzdychne zahanbeně a poslouchá varhany... Teď si nechá zdát, jak spolu s otcem brouzdají nočním Montmartrem... Prsty pevně obtočí kolem hole ve strachu, aby ji měl pohotově, až ho zavolají. Sevře se mi srdce. Strach zebe, k čertu s ním!

xxxx

Předstíral, že usnul, a podíval se kradmo po dceři. Představa, že ho Hela po očku pozoruje, byla vtíravá, kousala ho někde pod košili a dokonce níž, hluboko pod pupkem. Naráz si to uvědomil: Potřeboval se vykoupat! Jak dlouho nebyl v žižkovských lázních? Existovaly ještě vůbec? Jeho žena Máša, blahé paměti, tam chodívala téměř každou neděli.

Fediov rozmrzele odkašlal. Nekoupal se, co se vrátil z nemocnice. Na tom nebylo zas tak nic divného, protože hned pár dní na to uklouzl a zlomil si nohu, tu druhou. Přesněji řečeno, nezlomil si vůbec nic, po nehodě s činkou však už byl na sebe i co do výraziva opatrnější. Kotník ho možná bolel dokonce víc, než kdyby byl opravdu zlomený.

-Apeluju na vaši Hippokratovu přísahu, křičel, ale doktor Šimsa po zevrubném vyšetření přesto odmítl zlomeninu uznat, dokonce i naštípnutou kost vyloučil s takovou vehementností, že Fediova nad takovou zatvrzelostí mohl trefit šlak.

-Neprosím se tě o nic jiného, než abys ukončila moje utrpení, kňučel, zatímco Hela jako obvykle běhala kolem něj s octovým hadrem a náčinky. Kotník bolel dlouho. Fediov si vyžádal druhou hůl a chodil s její oporou dokonce i tehdy, když musel vskrytu sám uznat, že už ji nepotřebuje.

Vzdychl, přičichl k žaketu a znovu se podíval po dceři. Představa, že Hela myslí na totéž, ho zasáhla tak prudce, že se až začervenal. Vrchní účetní rada – a bude se červenat před stvořením, které by při lepší konstelaci hvězd mohlo být jeho synem! Opovržlivě si odfrkl, čímž ovšem na sebe jen upoutal její pozornost. Odložila pletení a vstala, otcova nervozita většinou nevěstila nic dobrého a bylo třeba jí předejít.

-Připravím ti čaj, oznámila, ale Fediov neodpověděl. Stačilo tak málo, říkal si, možná víc chtít, a nemusel se teď rdít jako malý kluk. Ukřivděně sáhl po holi a odbelhal se do svého pokoje. Když za chvíli vyšel, měl na sobě své staré celkové plavky tělové barvy. Byly přepůlené páskem a seděly mu dnes jako před dvaceti lety. Vyděsil tím Helu víc, než kdyby se objevil ve fraku s tím, že jde do Národního na svoji favoritku Emu Destinovou.

-Na tu mi nesahej! Kdyby měla žena její přednosti, mohla tu ještě být, zamumlal nesrozumitelně, třebaže Hela neodporovala. Chtěla vědět, jestli má skočit pro doktora a už odvažovala zástěru.

-Žádného doktora! Necky a horkou vodu! poručil energicky. Ve snaze, aby příkaz vyslovil s co největší samozřejmostí, se málem zakuckal a zčervenal zlostí. Destinová by žaludeční vředy nedostala, ta ne, od toho ji chránilo tohle..., říkal si, a když slyšel, jak Hela připravuje v kuchyni vodu, naznačil vnady oblíbené pěvkyně. Nahmatal přitom svoje žebra a s uspokojením se přesvědčil, že mu plavky sedí. Kdysi v nich s Helou přeplaval Sázavu a na podzim, když si mohl být jistý, že jsou u řeky sami, plaval před ní i nahý. Nebyl puritán, a třebaže nahotu nijak nepropagoval, byl přesvědčený, že ze zdravotních důvodů je tělu prospěšná. Rozdíl byl v tom, že tehdy každé ráno cvičil podle Babákovy Tělovýchovy a na své tělo mohl být jaksepatří pyšný, zatímco teď na něm svaly visely jako na dobytčeti. Jak stárl, zakoupil místo desetakilových činek malé šestakilové, a od nešťastné nehody ležely i ty lehké půlkilové nečinně pod postelí.

-To se musí změnit, prohlásil, sotvaže se objevila Hela s ručníkem a koupacím pláštěm.

Má pravdu, měla bych otce koupat častěji, pomyslela si nejistě a přinesla z kuchyně acetylenové mýdlo.

-Proč to? Bude štípat... Fediov nerudně pohlédl na kostku a pak vynesl svůj trumf:

-Začíná jaro, děvuška. Jak dlouho jsme se spolu nevykoupali ve Vltavě?

XXXX

-Cože? Rok 2001? Už? To myslíš vážně? ...Otec vezme lupu a zadívá se mi pátravě do tváře. Jak se to zdá neuvěřitelné, nemá důvod nevěřit. Dva tisíce, nepochopitelné, jak to uběhlo. Může si to ovšem kdykoli ověřit, a taky že to udělá, s lupou sice už na noviny nestačí, ale od čeho je rádio?

Nedávno oslavil devadesátiny, to ví docela jistě, tak že by...? Tolik si přál dočkat se jednadvacátého století... Vidět, jak se všechno mění, roste a proměňuje, jak to pomalu rozemílá čas... Sledovat, kolik má věda nových vynálezů a jak všechno, co nemá ducha a sílu k přežití, trouchniví a upadá v zapomnění... A pak ani neví, že už je to tady! Rezignovaně vzdychne.

-Zapomněli mě tady. Jaké má tohle přežívání smysl? Teď by to všechno vyměnil za příslib věčného spánku... Zhroutil se do sebe, jeho pohled vyhasl.

-Jsem lékař... ohradí se po chvíli, jako by mu tato skutečnost sama o sobě zbraňovala včlenit do jejího přísně hmotného světa něco tak nekonkrétního, jako byl Bůh. Naráz mi je jasné, že jestli měl kdy na dně duše kapičku víry, dávno ji ztratil. Celý život se snažil o zkvalitnění života svých pacientů na zemi a jen proto, že teď umírá a existence nějaké dobré nadpozemské bytosti by se mu docela hodila, nebude měnit své názory.

-Nic si nenamlouvej, život nemá žádný další smysl, zopakuje vztekle a jako by i to bylo málo, dupne papučí. Jestli měl kdy pravdu, pak teď.

-A co když je smrt teprve začátek? šeptnu nejistě.

-Začátek čeho? ...Co se mu to snaží namluvit? Všechno je pryč. Nenávratně. Co se prostírá před ním, je do hola obnažené. Není čím to zakrýt a zač se před tím schovat. Půda pod nohama se propadá a bolest duše je trýznivější, než kdyby ho rovnou rozsekali za živa.

Totální nicota a já od ní nestojím dál než krůček, chce se mu vykřiknout, ale tváří v tvář této beznaději to hrůzou nejde vyslovit.

Možná kdybys vzal smrt ne jako zlo, ale jako cíl pozemského života, říkám si. Cíl, který otvírá brány k životu v další dimenzi... Možná pak by všechno – život i smrt - rázem dostaly smysl... Věřím tomu? Už otvírám pusku, ale jako útěcha bez osobního přesvědčení, to je hluché a bez ceny.

-„Život je pouhý výřez z celkové existence“, řeknu aspoň.

-Kdo je zas tohle? Zas nějaká citace? Od kdy se zabýváš takovými hloupostmi? štekne otec tak silně, jak mu to jen zdravotní stav dovolí. Zakucká se, prskne si na košili a zbrunátní námahou.

XXXX

Skutečnost, že si otec uvědomuje, že sem do tohoto století už nepatří, že ho na světě nechali jen nějakým omylem, mě rozruší. Ale copak mu to sami nedáváme dost najevo? Starost o druhého vždycky vyžaduje obětovat z koláče kus vlastní svobody. Marně se snažím přeskočit svůj stín, nemám dost trpělivosti, nejsem schopná vzdát se vlastního pohodlí a hlavně vnitřní samoty, prostoru, které potřebuju k životu. Vedlo k našemu odcizení tvoje ego – nebo moje, otče?

Bože, dej mi znamení! Pomoz mně i Jozífkovi přenést se přes ješitnost a pýchu! Obměkči naše srdce! ...Ale jaké může být pádnější znamení než naše svědomí? Nestačilo by jim naslouchat?

xxxx

Když sejdu dolů, je už otec po snídani. Jozífek na kolenou smetá drobký do široka rozseté po koberci a dává ptáčkům.

-Ještě tu máme na jednu snídani...

-Dobře víte, že nevidím...

-Kdybyste chtěl a jed jako normální člověk –

-Proč? Váš chleba je svinstvo. I vaše rohlíky jsou svinstvo.

- Kupte si lepší!

Otec se tváří uraženě, pevně semknuté rty uzavřené úsečkou. Takhle se škorpi už celá léta a poslední dobou stále dravěji, přestává mě bavit hasit věčné spory. Je možné, že otce udržují hádky v duševní kondici, naproti tomu Jozefa hašteření pokaždé vytočí, ale i tohle vidí otec docela rád. Smích je prý záplata na duši. U otce je lékem na bolest a samotu pořádná zlost. Dovede ji vydupat doslova z ničeho, zlost žlučovitou jako žlutozelený váček ve střívkách vánočního kapra, když se protrhne a vyleje, můžeš rybu hodit vranám.

-Za všechna ta léta už byste mohli mít uklízečku..., přehazuje hovor na druhou kolej a šilhá po Jozífkovi na kolenou. Já bych si ji zasloužil, doplňuje v duchu s lítostí. A zas mlčí. Co by říkal? Že je nad věcí? Že ho jejich koberec a drobký nezajímají? Copak jim to už neřek, a určitě ne jednou? To Madla – ať byla jaká byla, ta ho takovými povrchnostmi nezatěžovala, taková přízemnost jí byla cizí. Měl štěstí, aspoň v tomhle se shodli. Vařit sice taky neuměla, ale koupila všechno, co jí nařídil.

-Uzený sýr přece nestojí moc? Pro jednoho pár haléřů..., snaží se mě ukřivděně přetáhnout na svoji stranu. Tady to máme, pro jednoho, to je přesně ono, co Jozífka hněvá. Už dopředu vím, že až lahůdky vyložím na talíř, nebude to prostě ono.

Tohle zhýčkané dítě první republiky postrádá na mém jídelníčku značkové zboží, lahůdky a speciality, které mu bývaly běžné, a třebaže to bylo víc jak před padesáti lety, francouzské sýry, ruský kaviár a uzený úhoř s lososem dostávají v jeho paměti nezapomenutelnou, takřka rajskou chuť. Nezáleží na tom, že by z pochoutek sotva uždíbl, měly tu být, když po nich zatoužil. Celý život obýval místo na slunci, celý život si dopřával a teď, krátce před smrtí, aby se nemohl potěšit aspoň očima? Kde zůstala spravedlnost? A proč jsem ještě nekoupila to bacardi?

xxxx

Nedává mi to spát. Kdepak, otec má pravdu, tohle všechno je jenom balast. Vysoké účty za vyhozené léky, za lékaře a elektriky, drobký a zbytek knedlíku na měkkém peršanu v jídelně... Dívám se na Jozefa, jak se shýbá a pečlivě rovná třásně. Kdyby byl otec v pokoji, zkřivil by rty opovržením.

Třásně... knihy v kožené vazbě, rodinné obrazy a portréty ve zlatých rámech, na jednom byl i můj děd - venerolog, autoritativní pán s bradkou v bílém plášti a zkumavkou jiskřivé moče - to všechno byl jen balast a je to

navěky pryč. Na všechnu tu tmou a šed' nestačí teď otci ani ta nejsilnější lupa. Barvoslepý byl odjakživa, teď tedy ještě slepota!

Rovná čára rtů, která se otvírá čím dál řídkěji v souladu s tím, jak se k tomu vytrácí potřeba a důvod, jako by mi něco chtěla povědět, ale hned se zas vpravo i vlevo uzavře úsečkou. Copak si vy nezasvěcenci, vy zelenáči, zdraví, vidoucí a schopní, dovedete představit, co to je, stát takhle na ráně, sám – sám mezi svými - a čekat, až to do člověka praští? Jaký je to život? Den po dni být odkázán na spoustu lektvarů a tablet s hrozbou, že se srdce zastaví?

No a co, bylo by to tak strašné? ...Prsty, které ztratily cit, pustily pásek županu, a ten se volně vyvlékal z povinností a klouzal k nohám jako had.

Strašné? Jenom jiné, jde z toho strach. Léky nejsou o mnoho lepší, chce se mu po nich spát, ale otravují ho s nimi ráno, v poledne a večer zas. Občas zkouší tablety vynechat, vykašlat se na tělo a na medicínu, ale nemá na vybranou, voda na plicích se pak hromadí, těžko se mu dýchá, srdce, třebaže opatřené motorkem, takovou zátěž ne a ne utáhnout. To pak zbývá jenom nemocnice, z té jediné má skutečný strach, snad víc než ze smrti. Když umřít, tak doma... a to je kde??

xxxx

Tak, vykonáno. Jejich chyba. Copak ho stále nehubují, že na záchodě pořád jen teče voda, hučí větrák a celý den svítí světlo, ačkoli jeho svět je černý se světlem stejně jako bez něj? S tím jim nemůže pomoci, ledaže bude chodit do té zahrady. Možná takhle by jim to měl povědět, ať si vyberou, ale proč, je unavený. Strašně unavený.

-Pojď se podívat! ...Už podle hlasu slyším, jak se to v Jozefovi zase jednou pořádně vaří, jen vybouchnout. Otec stojí mírně rozkročený před naší chloubou, ozdobným keřem kaštanu, a močí. A to právě teď, když našemu mladému kaštánku vyrazily vysoké, krémově bílé svícny květů dekorované růžovými štětečky pestíků.

Už delší dobu si lámeme hlavu, proč se mu dělají na listech rezavohnědé skvrny. Jozífek usoudil, že ze sluníčka, letos je skutečně velmi prudké, navíc ta ozonová díra, a přes poledne začal naši chloubu chránit japonským slunečníkem.

-A to právě teď..., vzdychne Jozef lakonicky a odejde vrhnout se na pařezy.

xxxx

Ráda bys věděla, co dělám. Co mám tak důležitého od rána do večera na práci, ale to ti neřeknu. To je tajemství. Dovíš se je, jestli se toho dožiješ...

Zaloví a beze slov zalistuje ve svém diáři, ve svých obrazech paměti, a pak už jen sedí se zavřenýma očima před stříbrným plátnem a pozoruje, jak se na něm střídají kulisy, přátelé a známí. Přítomnost je jen zdoluhavé odumírání. Jestliže do ní ještě donedávna patřily hádky s Madlou, cestovní pas a kufírek s pyžamem, teď už to jsou jen nemoci a návštěvy u doktora, věčné spory a prosazování se proti Jozefovi. Starost, aby nepřišel o svou převahu... Jaký div, že otevřené oči v něm vyvolávají už jen zbytečný neklid. Do toho hmotného světa už nepatří a radost z vidění... dokonce i radost samotná... už mu je cizí. Tak cizí, že ani slepota se nezdá tak strašná. Má přece svoje obrazy, svoje vlastní kino a v něm stříbrné plátno plné známých postav a snů. Odmitá se

podřídít hmotným skvrnám světa, už ani nemůže, šmouha tady, šmouha tamhle. Chvilu, kdy obrazy a sny prostě nepřijdou, kdy se někde zapomenou, ho děsí. To pak dřepí opuštěný v prázdném kině před prázdným plátnem. A čeká. Co jiného mu zbývá?

XXXX

-Vzpomínky... Památka pro vnuky! Nic ti neřeknu! Ať si vnukové udělají svoje vzpomínky! Vidím ti až do duše.... Dokud je čas, říkáš si.. A zrovna ne! Jaká to je památka, že jsem se narodil v Karlíně?

Kdyby chtěl... Jenže on nechce! Ostatně - odkdy je dlouhověkost zásluhou?

-Narodil se a umřel, raduje se potouchle a osušuje si oči, nevím, zda slzí, anebo pláče. Miluju ho. Miluju ho až k breku. Otcův životní příběh je přece i příběhem mým, jsme spolu svázáni, ať se nám to líbí, nebo ne, tak co je divného na tom, že chci smrti vyrvat aspoň vzpomínky? Jsem přímo posedlá myšlenkou, že by byly potvrzením naší rozbředlé, roztráštěné totožnosti. Zážitky jednoho století... Jenže čas se krátí, vidím mu ji v očích, babici s hrabivými pařáty. Nechci, aby mým dětem a vnukům zůstala vzpomínka na mého otce jako na nerudného a sobeckého starce, aby ho, probůh, viděli Jozifkovými očima!

Jaromír K., odborný lékař... 90 let, vdovec, IQ 169, rekonvalescent po dvojitým infarktu, mozkové mrtvici, trombóze a zápalu plic, výška sto šedesát osm, váha slabých šedesát tři, vlasy šedo plavé...

Na co vlastně vzpomínal? Na otce, na toho především. Měřeno dnešními měřítky patřila by rodina vzhledem k jeho společenskému postavení úspěšného odborného lékaře k lepší sociální vrstě. Společenskou prestiž zvyšovala účast v různých institucích, mít trvale předplacené přízemní lóže v obou hlavních divadlech, Národním a Vinohradském, se považovalo za samozřejmé.

Otec, milovník výtvarného umění a hlavně malířství, byl mecenáš mladých začínajících malířů a žáků malířské akademie. Pro ně se doma i zdarma vařilo, přestože druhý byt na rohu Žitné a Krakovské ulice byl poměrně malý a navíc rozdělený ještě i na čekárnu a ordinaci. Kuchyň nebyla v úrovni bytu, sestupovalo se k ní po dvou schůdkách. Byla dost veliká, ale když se rodina sešla k obědu, a s ní i pozvaní malíři, nebylo v ní k hnutí. Byt byl ve 2.poschodí, pod oknem malý špinavý dvorek, na něj přicházeli často pouliční zpěváci a služky jim za odměnu házely drobné mince. Tam přicházeli i podomní brusiči nožů a dráteníci, vesměs Slováci, a hlasitě nabízeli své „drátovat-letovat.“

-Drátovat-letovat...

-Říkáš něco? ...Ale otec neslyší.

Největší pokoj, salon, jak se tehdy říkalo, sloužil jako čekárna, ta pro množství obrazů pokrývajících celou stěnu od stropu až k zemi připomínala obrazovou galerii. Už od dětství si tak zvykl pohlížet na obrazy jako na umělecká díla a ani akty nijak nevzrušovaly chlapeckou fantazii. Láska k obrazům a kritický postoj k rozpoznání, co je umění a co ne, se tak stávaly pomalu samozřejmostí. Ty obrazy miloval, znal na nich každou čáru, každý barevný odstín, ale když jim je přišli v padesátém zabavit, tolik se bál, aby je ti nigramoti nepoškodili, že jim ještě pomáhal. Možná už tehdy se zatvrdil. Ale co na tom bylo divného?_

XXXX

Otec rychle listuje v paměti, napíná zrak, ale at' se snaží sebevíc, vzpomínky na matku jsou kusé a vybledlé časem. Pamatoval si, že měla celý pokoj zařízený jako japonský salonek, tak se mu i říkalo. Místo dveří šňůry pestrobarevných korálků od stropu až k zemi, za nimi vše japonské vyzdobené japonskými náměty, na kulatém stolku japonský kávový servis... Zemřela, když mu bylo 13 a již dvě léta předtím trávila život převážně na lůžku. Vstup do ložnice mu byl povolován jen vzácně a nakrátko. Poslední úsek jejího života byl smutný a dětskému zraku zastíněn nadobro.

-Byla krásná... Ta černá muška na levé tváři a závojíček do půli obličeje, to bylo tehdy velice módní... ty nosila na vycházkách pokaždé... Otec se dívá někam, kam za ním nemohu dohlédnout. Zdalipak se ještě vyrábí čokoláda Diana? Ta předválečná? Vycházky s matkou končily vždy v malém cukrářství v Žitné ulici, jenže takové dortíky se dnes už nepečou.

XXXX

Celý život rád říkával, že pořádek a čas – ale pořádek především - nejsou jeho pánem. Teď je to především čas, kterému otec stále víc diktuje svoji představu o tom, kdy je noc a kdy den, tohle mění celý chod domácnosti. Hlavně se to však nesrovnává s Jozefovou představou o dnu jako celku, rozděleném na dobu určenou k práci, k jídlu a odpočinku.

-Jakýpak čas k jídlu, člověk má jíst, když má hlad... To zní rozumně. Horší je, když se hlad či spíše chuť dostaví nečekaně a ještě není uvařeno, nebo dostaví-li se dokonce v noci, to je pak hotová katastrofa. To, co jsem celý den sušila a schovávala, to lepší, je už pryč, pánve a kastroly jako vylízané, zbývá ta nešťastná polévka a vejce...

-Ještě tu mám olejovky a horké párky, špitnu a po očku pozoruju, jak se otci kříví rty.

-Párky? Jo, ještě tak ty předválečné, kdyby žil starý Maceška, to by bylo něco jiného... Chuť přichází náhle v jakýchsi návalech, a nejčastěji v těch nejnevhodnějších chvílích, můj jednoduchý jídelníček není s to uspokojit předválečného gurmána. Možná by si dal trochu čerstvého mléka, to našťestí mám, a hlavně portské nebo aspoň kapku sherry. To bacardi je v každém případě hnusné, kdo ví, z čeho to dnes pálí.

Vidíš? triumfuje Jozífek pohledem. Neříkal jsem, že to tak dopadne? Tu námahu sis mohla ušetřit!

Otec po jazyku převaluje sousta a doušky, ne, tohle opravdu při nejlepší vůli nejde pozřít. Možná si vezme něco malého později...

-Později? To jako kdy? Později si jde Irena lehnout! načepýří se můj věrný ochránce a už mě tlačí nahoru do ložnice.

XXXX

Doktoři jsou prý nejhorší pacienti. Mohu dosvědčit, že je to pravda. Otec ničemu a nikomu nevěří, všechno zná a všechno ví líp, vždyť kdysi říkal totéž i svým pacientům. Podle toho to u nás vypadá.

Léky ho dávno znudily. Jak může, dávku omezí nebo raději rovnou vynechá. Užívá teď vlastní kombinace, a jenom když se cítí hůř, když se mu

náhle těžko chodí a dýchá, když cítí svoje nohy jako cent a ruce, které ho táhnou k zemi dolů, spolkně narychlo nějakou tu pilulku, dávno jsem už ztratila přehled.

-Není mi dobře, povzdychává, když mu nesu na verandu kávu. Tohle mi ovšem nemohlo ujít. Otcův obličej je žlutý, pod očima leží hluboké temné vaky. Vždycky když zajde slunce a zatáhne se obloha, přepadají ho deprese. Jak strašlivě – jak odporně si jsme podobní!

Mu-tá-bor... Zavře oči, aby se neprozradil. To slovo nevěstilo nic dobrého a šel z něj chlad. Kdyby jen věděl, co znamená. Budí ho v noci ze spaní a ráno zas, hluboké, tajemné jako z podsvětí. Volají ho? Už? Není to přece jen trochu brzo? Slábne, cítí to, ale ještě by tu chvilku vydržel. Ještě ho přece nemají na lopatkách, ještě ne! Nedopije a hlava mu klesne, přemožená spánkem.

Skoro s úsměvem se dívám, jak se otci při hlubokém oddychování kroutí chloupky na velikých, dlouhých boltcích, takové prý měla i jeho babička. Přála bych mu tu milost, aby odešel ve spaní. Proč jinak by ho pronásledovala stále tak obrovská únava?

Chodím se na tebe dívat, dávám ti svůj dech, a Jozífka to hněvá. Hádáte se teď spolu tak často, že se mi zdá, že to už dál nevydržím... Nevím, jak moc tě zajímá, zda trpím pod tvými zvyky, zlozvyky a návyky, anebo zda ti je to docela lhostejné, ale pokud to jen trochu půjde, chci se o tebe starat...

Jenže já se o tvou starost neprosím, já jsem a zůstanu svobodný člověk, odpovídá mi chrčení dechu. Čím dál častěji mě teď napadá, že náš vztah dávno odumřel, že si nemáme co říct. Že ode mne můj otec nechce nic krom horké láhve do nohou postele...

Co tě drží při životě? ptám se v duchu a otec nahlas odpovídá:

-Strach ze smrti, holčičko.

xxxx

-Taková hanba! A svět to trpí! Nejsme nic než vazalové všemocného Ruska! Fediov s obkladem na hlavě četl v posteli noviny, ale slabostí mu vyklouzly z ruky. Dřív by s nimi zlostně praštil, jenže teď musel šetřit každý pohyb. Jak to bylo dlouho, co Stalin odstranil všechny své konkurenty a zavedl státní teror?

Počítal... Začínal pořád znovu, ale nemohl se dopočítat. Teď by ho měla vidět Hela! Vrchní účetní Fediov počítá na prstech! vyprskl vzteky a poplival si župan. To ho nanovo rozlítilo. Jednu omluvu měl, čas v křesle utíkal jinak, než když chodil do kanceláře. Navíc se už týden cítil pramizerně, a kdyby se tolik nebál nemocnice...

Vzpomněl si na ctihodné sestry a otrásl se nevolí. Vysoké horečky a zimnice se ho držely přesně od té doby, co prosadil svou a vykoupal se ve Vltavě. Voda byla hodně jarní, což znamenalo pořádně studená, a dlouho v ní nezůstal. I tak to vypadalo na řádné nachlazení a doktor Šimsa ho léčil zábaly, čaji a acylpyrinem, čert ho vem!

-A bolševici bez začervení nechávají mizet nepohodlné osoby..., zamumlal a cítil, jak ho zalévá ledová vlna potu od hlavy až po palce u nohou, nebyl si jistý, zda se tak ohlašuje nový nápor nemoci nebo strach. Mezi nepohodlné osoby patřili totiž i emigranti z Ruska. Štěstí, že s večerním doučováním v Ruském ústavu obchodních věd přestal dávno před tím, než ho zrušili, kdoví, jak by to s ním dopadlo.

Nejdřív začali se zatýkáním ruské emigrace po obsazení země Němci, a hned po válce zase Rusové. Čistky mezi profesory proběhly zprvu tak nenápadně, že jim nikdo ani nevěřil. V pětáctýřicátém začali odvázet na Sibiř jeho bývalé nejlepší žáky, a nakonec skončilo na Gulagu i pár jeho přátel. Noc co noc poslouchal, jestli neuslyší na schodech dupot bagančat. Stačilo mu, aby na ulici zahlédl kožený kabát a zpotil se hrůzou. Strach ze zatčení se podepsal na celém jeho zdravotním stavu i vzrůstající nervozitě. Možná právě tohle byl hlavní důvod, proč tak málo vycházel z domu.

-A nikdo mi nevěří! Dnes jako tenkrát..., dožadoval se z kuchyně souhlasu, ale hlas se odrazil od prázdných stěn. Bolševici, před kterými kdysi prchal jeho otec, ho dostihli i zde, byli u moci a na postupu a jako kobylky ničili všechno, kam šlápli. Zničili i tuhle republiku, domov, který přijal za svůj. Co mohl proti tomu dělat? Teď už nic, ale ví bůh, že se snažil! Všechno to přece dávno tušil. Když psal petice vládě a ministrům, a dokonce i odborům, byl každému jenom na posměch. To měl ještě odvahu! To ještě věřil ve spravedlnost a hlavně, byl mladší! Doufal, že se ještě najdou slušní lidé, ale odpovědi se nedočkal. Dnes se i tohle obrátilo proti němu, a kdyby ho chtěli zmáčknout, sám jim naservíroval svůj krk na stříbrném podnose... Jak to říkal otec? Komunisté jsou živel bořící, nikdy ne budující. Dnes by ze Lvova neutíkal do Čech, ale do Ameriky!

-Dík propagandě, zradě a chamtivosti jim to docela klope, vzkřikl, ale ihned si uvědomil, že i stěny mají uši a celý se zachvěl. Nezradili jen sociální

demokraté! Dnes byli u nich všichni, kteří chtěli něco urvat, všichni závistivci, kterým vadilo, že nemají tolik, co druhý, a už dopředu se hádali a rvali o koryta.

-Činí se, jen co je pravda! Stát je živým organismem, a má-li takové bacily ve svém nitru, zahyne! zaprorokoval Fediov.

Východisko neviděl. Dříve spoléhal na vytvoření silných Spojených států evropských, ale dnes už souhlasil, že je to utopie. I kdyby se nakrásně dohodly státy mezi sebou, Rusko by tohle nikdy nepřipustilo!

-Jsme ztraceni, čekají nás velké dějinné události a jestli mě pocit neklame, nebude to nic dobrého! šeptl znaveně a byl rád, že je v tu chvíli sám, určitě by Hele musel připadat směšný. Jaképak dějinné události! Republiku čekaly agitace a schůzování, na to se peníze našly a lidem se to dokonce líbilo, ale řídit zemi nebyl schopný ani jeden! Inteligence skomírala, na venkově řádila kolektivizace a ve stájích řval hladový dobytek, z dělníků se nadělali páni. Co se uznávalo, byla jen práce rukou, práce mozku nebyla důležitá.

-Chátra vám tleská, a vy nevíte, že jste k politování! ...Tak nějak to shrnul Seneca, paměť mu ještě slouží, a třebaže do ohně by za každé slovíčko jít nemohl, výrok byl platný i dnes.

-Dnes obzvlášť..., vzdychl opět a ironicky zkrivil rty. Neměl by se rozčilovat, tohle škodilo všem orgánům, a nejvíc srdci. Tak vida, z čeho pocházejí jeho horečky! Všechno ho rozruší, už je to jasné. Ať se jde Šimsa vycpat i s jeho acylpyrinem!

Fediov četl noviny každý den i v době nemoci. Když se mu písmenka příliš míhala, předčítala mu Hela všechno od palcových titulků po nejmenší zprávičky kurzivkou. Bolševickou Izvěstiju mu dopřávala jen výjimečně a nechával si ji nakonec, té nevěřil ani za mák. Také s Rudým právem nijak nespěchal, to byla třešnička na dortu, působilo spolehlivě a mohl si být jistý, že se nad ním rozčilí i tehdy, kdyby všechno ostatní zklamalo, jenže tohle se nestávalo. Možná proto mu ji kupovala tak zřídka.

A vůbec, kde zase vězí! Hela a ty její zpropadené zákaznice, čert je vem! Jako by je musela obcházet právě teď, když je nemocný! Plést na zakázky svetry byl její nápad, a musel uznat, že ne špatný, těch pár korun na přilepšenou setsakramentsky potřebovali, jenže tu už měla dávno být! Ještě aby domů přitáhla opravdovou chřipku! Nebo nedej bůh chlapa!

XXXX

Pochybnosti, zda se Hela k otci po matčině smrti vrátila, nebo zůstala na venkově, mi nedávají pokoj. Fediovy písemné záznamy končí odchodem Hely z domova, jako by je užal. Kde se potloukala pak, deníky mlčí. Poslední dokument, psaný Fediovou rukou, pochází z doby o nějakých deset, patnáct let později, je to koncept změny závěti. Původní chybí.

Závěť pozměňuji v tomto smyslu, a je to mé rozhodnutí konečné: Knihovnu odkazuji v plném rozsahu Národní knihovně, vyjma F.Nietzschzeho a Praktického lékaře. Zmíněné svazky pak s poděkováním za věrné služby doktoru Antonínu Šimsovi, bytem Havlíčkova 12, Praha-Žižkov. Tomu odkazuji i obě šachové soupravy, tj.šachy z ebenového dřeva a šachy z bílého a černého mramoru.

O Hele ani zmínka. Podpisy svědků nečitelné, notářské razítko rozmazané a část utržená, jako by si někdo nepřál, aby se v tom později kdokoli šťoural.

První sporé výpovědi pamětníků se začínají objevovat až kolem 75.roku z bydliště na Ždání, léta předtím zůstávají zahalena tajemstvím. Jako by Hela byla neduživým děvčetem a pak naráz nerudnou, stárnoucí ženou. Co se událo v mezích, si mohu jen domýšlet. Co když se k Fediovi do Prahy už nikdy nevrátila? Co když mu nikdy neodpustila, že nesouhlasil s jejím sňatkem, popřípadě že ji rozešťoval s milým? Co když bylo všechno úplně, ale úplně jinak?

XXXX

-Neříkal jsem ti to od začátku? Pohybuj se na tenkém ledě! raduje se otec, v duchu mu musím dát za pravdu. Jestliže jsem se domnívala, že znám Fediova jako svoje boty, s Helou jsem si nikdy nebyla jistá. Co mě opravňovalo k tomu, abych si namýšlela, že vím, co cítí ke svému otci? Byla to láska, nebo nenávisť? Jsem si snad jistá já se svými city? Fediov se narodil o čtvrt století dřív než můj otec, a třebaže si byli oba velmi podobní, co mě opravňovalo k tomu si namlouvat, že rozumím i jeho dceři? Já a Hela jsme byly dvě odlišné bytosti!

-No vidíš! Konečně! ...Otec s podezřením otáčí a prohlíží talíř. Moje problémy ho rázem přestávají zajímat.

-Co je to? ...dožaduje se vysvětlení dříve, než ochutná.

-Pošlu vám rentgenový snímek, ale je jen černobílý, štěká z kuchyně Jozef. Otec neposlouchá a dál jako dobrý diagnostik se snaží identifikovat, analyzovat a objevit případné závady na talíři dřív, než bude pozdě... Desert, to přece vidí, ale jaký? Ne, je mu líto, na čokoládový si skutečně nepotrpí...

XXXX

-Už jsi někdy na návštěvě řekla, že to či ono nejíš? Ani že ti nechutná, bys naší holce neřekla, protože víš, že ti to nabídla z lásky, durdí se Jozífek.

-Není na návštěvě, je doma. A víš, jak je pravdomluvný.

-Je bezohledný... a to bacardi byly zbytečně vyhozené peníze, trvá Jozef na svém. Mezi ním a Otcem s velkým O to je zas jednou pořádně napjaté.

-Tiše, mohlo by ho to zranit!

-Zranit?! Copak tvého otce může něco zranit? Chceš se vsadit? ...Jozefem otřásá zlost. Stále častěji vyhrožuje, že odejde, že úlohy šoféra a sluhy si už užil. Že jich má dost. Uzamykám mu ústa polibkem, ale tohle není potřeba, otec neslyší, utekl se do svojí hluchoty.

A hele, celou ji polekal, holčičku. Kdyby to bylo trochu možné, docela rád by jí prozradil, že Jozef má samozřejmě pravdu. Kdyby se ho mělo hned všechno dotknout, nemohl by už existovat. Copak se nenaučil přecházet mnohé, co by dřív nevydržel? Ten zbytek sil si musel schovávat na jiné věci. Tohle byla žabomyší válka, jejich válka, on má před sebou jinou, a daleko těžší...

Nebojte se, děti, já neslyším! ...Mávne rukou, zakopne a podrážděně odstrčí pomocnou ruku. Ještě ho nemají na lopatkách, ještě dávno ne! Nevidět neslyšet je jediné řešení, a je daleko jednodušší, než se na první pohled zdá. Prostě jedním uchem tam, druhým ven. Jeho už hned tak něčím nerozhodí, zato jemu se to daří docela dobře, a dokonce mnohokrát za den...

-Děláš mu služku...

-Je starý.

-O mě by ses tak nestarala...

A je to venku, Jozífek žálí. Ale copak ta trocha komandování a úsluhy není vykoupena nemocí, stářím... blízkostí hlíny?

-Má už na ně právo, bráním ho, zatímco otec se víc a víc uzamyká do své hluchoty.

Vskrytu se dívám na svoje dva stárnoucí seladony. Kličkuju mezi nimi jako zajíc, abych udělala zadost jednomu a neublížila druhému, je to únavné a náš vztah to plní nebývalým napětím. Každý den mám tak příležitost položit si otázku, co je víc – muž nebo otec? Ale je to vůbec nutné, stavět ty dva proti sobě? Copak pořádně kohoutí zápasy?

xxxx

-Vyprávěj mi něco o sobě..._

-Co chceš slyšet? Jak jsem o všechno přišel? Jak mi bolševici vzali syna a z vlasti udělali koncentrák? Nech vzpomínky na pokoji...

Znělo to hořce, ale nebylo mu líto majetku. Nestěžoval si, že mu znárodnili nový kardiograf, a především rentgen, tím se v té době mohla pyšnit jen málokterá prakse. Všechno by se zbavil znovu a dobrovolně, všechno by to vyměnil za jeden jediný rok života. Veronika plakala, na rentgen padly životní úspory jejích rodičů, krom toho si na něj udělal v bance půjčku. Rentgen odvezli, půjčka zůstala. Splácel ji celá léta, až do měnové reformy v 52.roce, odvolání nebylo. Tehdy přišel o zbytek toho, co mu ještě zbylo. Výměnou za majetek se naučil rozeznávat, co je, a co není důležité. Omnia mea mecum porto... Co nemohl pobrat do pytlíku a do kapes, byla zbytečnost.

Když se to tak vezme, dopadly obrazy, které nashromáždil otec, docela dobře, ty co nerozkradli hned, se dostaly do Národní galerie... Na znárodněný

rentgen se díval z okna nové ordinace ve středisku, mokl tam na dvoře a rezavěl řadu let, chodil ho přikrývat igelitovou plentou...

Vzpomínky... Památka pro vnuky! Možná by jim měl vzkázat, že život je nutné brát tak, jak se nabízí... Pro něj to v této fázi znamenalo bez reptání přijmout realitu. A jestliže už opravdu nemá východisko, tak ať ho to zkosí tady doma... v tomhle křesle, a třeba i hned...

Sevřel bílou hůl a čekal, ale nestalo se nic. Čekal tak dlouho, až usnul.

xxxx

Pomalou se přehoupl podzim a než se nadějeme, budeme mít vánoce. Myslím na ně téměř s obavami, přestože je to den jako každý jiný. Můj otec totiž svátky neuznává, slyším to rok co rok od časů, co mi matčinou smrtí skončilo dětství.

Na vánoční svátky jezdívala Madla k sestře a otec rok co rok trávil tyto dny v lůnu rodiny. Vánoce sice neuznával, ale měl je rád. Na Štědrý večer byl kapr a bramborový salát, vánoční cukroví a všelijaké dobroty. Na Boží hod ležela v pekáči kachna dozlatova a biskup na jeho talíři byl samozřejmostí...

-Mám ho rád. Tak co je na tom divného? brání se podrážděně.

Otec má humanitní vzdělání, ale mám pocit, že v jeho myšlení jsou primitivní nesrovnalosti. Vánoce nesvětil, ale jak to, že ho nikdy ani v nejmenším nepřekvapilo, že dostává - a přijímá dárky? Že na něj všichni něčím pamatují?

Pravda, rok od roku byly naše dárky skromnější, ale to mělo své důvody: Kdy dokázal dát najevo, že jsme ho něčím potěšili? Kdy projevil radost, že jsem ještě nikdy za celá dlouhá léta nezapomněla na jediné jeho výročí? Odzbrojující samozřejmost, s jakou dodnes přijímá svá privilegia, hraničí s ignorancí, ale předstírá, že nechápe, o čem je řeč. Také v tomhle je mistr. Nevím, co myslíš, holčičko...

Dávat sice přináší radost, ale jaká to je radost poslouchat, že tohle za moc nestojí, a tamto bude docela určitě nějaká pitomost? Jaká je radost se dívat, jak drobné pozornosti znevažuje a přehlíží, jak je bez zájmu odkládá? Ty menší mu nestály ani za to, aby je přibalil do kufru. Pečlivě roztřídil, co z jeho pohledu za něco stálo, a ostatní nechal ležet, ať si to uklidí ten, kdo to sem položil, ať si s tím naloží, jak je libo. Takhle končilo mnohé, o čem jsme si namýšleli, že by otci mohlo udělat radost.

-A co má být? Co je na tom špatného? Mým nejmilejším dárkem byly odjakživa knížky, ale ty se musejí umět vybrat! ...A že jsem tobě nikdy nic nedal? A co to, jaká jsi, holčičko, to není nic? Nepodařená imitace, pravda, ale přece jen imitace!

xxxx

Ať si říká kdo chce co chce, možná to dřív bývalo jiné, ale dnes se už vůně Vánoc vytratila. Vzpomínal přesto rád. Vánoční nálada začínala už počátkem prosince a trvala dlouho, stromek odstrojovali vždy až o Hromnicích.

Ke svátečnímu obědu se za jeho dětství podávala husa, a dokonce nejen na Vánoce. V zimních měsících ji měli téměř každou neděli. Někdy byl bažant nebo nějaká jiná zvěřina, často dárek od pacientů. Oblíben byl také zajíc, který odpočíval pár dní ve špižárně, pak teprve měl tu pravou chuť.

-Možná jsem z toho ještě neměl ten pojem a ten rozhled, vzdychne a v duchu se podiví, že Vánoce mohly být kdysi tak radostné a že se těšil na Mikuláše a na Ježíška vždy dlouho před nimi. Nezbytný kapr nebo dva se proháněli už dva dny před Štědrým dnem ve vaně. K jejich usmrcení museli vždy požádat někoho ze sousedství.

Půst o Štědrý den, aby viděly zlaté prasátko, držely jen matka a služky. V tento den se v poledne nevařilo, otec chodil do restaurace a vždy ho bral s sebou. Po obědě zašli do Lippertova lahůdkářství Na příkopech, kde koupili několik druhů různých lahůdkových salátů ke zpestření štedrovečerní večeře.

Ryby byly připraveny vždy na tři způsoby, přílohou byly pochoutkové saláty a speciální křehké rohlíčky, pro ně chodily služky až k pekaři Hrabánkovi do Jindřišské ulice. Na sváteční tabuli leželo na mísách vždy vyrovnáno spoustu vánočního pečiva i ovoce, dokonce i cizokrajného. Dospěli si v tento den dopřáli čaj s rumem. On jako dítě pil jen dobrou káranskou vodu, zato pod talířem s rybí polévkou nikdy nechyběl kovový peníz.

-Ty tvoje šupiny pro štěstí jsou jen imitace... jako všechno..., zamumlá s výčitkou.

Ryba na černo byla určena pro otce jako vzpomínka na jeho dětství, byl to kapr v omáčce s knedlíkem, rozinkami, mandlemi, ořechy a perníkem. Na tu si nikdo jiný z rodiny příliš nepotrpěl, zato ryba na modro, to bylo něco jiného.

-Myslíš, že bys ji dokázala? Ta byla sulcovaná a bylo jí vždycky dost... Důraz na posledních slovech ve mně vzbuzuje trapný pocit, že se otec od té doby pořádně nenajedl.

-Matně si ještě vzpomínám, jak jsem se služkami lil olovo... Tenhle zvyk už ani neznáš, vzdychne zase, jako by to byla moje vina, že se časy mění.

Zavře oči a v duchu se dívá, jak zavěšuje cukroví a čokoládové figurky na zlaté a stříbrné nitě, jak sám sebe hlídá, aby neochutnával.... Jesličky neměli, ale chodili se na ně dívat do pražských kostelů, které se předstihovaly v jejich velikosti a výzdobě. Zvláště pěkné s pastýři v životní velikosti a ovečkami byly v kostele na Malé straně u Karmelitánů a v Nerudově ulici.

Dárky se rozdělovaly až po večeři. Byly rozloženy pod vánočním stromem vysokým vždycky až ke stropu, s andělem na špičce. Zapálily se svíčky a prskavky a...

-No jestlipak to nebylo hezčí než dnešní elektrické osvětlení? ...Na odpověď nečeká, teď má jiné starosti. Ta velká dřevěná bedna – není to loutkové divadlo? Byly v ní nejen masivní loutky ze dřeva, ale i malované kulisy na tvrdé lepence, les, královská komnata, vesnická náves, selská jizba i peklo. Divadlo se stalo nadlouho jeho velikou radostí, hrával s chutí pro sebe i pár kamarádů. Z mnoho titulů mu uvízl v paměti snad jen „Jan za chrtá dán“, ten byl u dětí všeobecně velmi oblíben. Krátké dětské hry a pohádky vydávalo Štorchovo nakladatelství na Staroměstském náměstí. I později bral rád do ruky ty útlé svazečky, z nich pramenila jeho celoživotní láska k divadlu a herectví...

Otočí se po zvuku. A hele, Kašpárek! A hned s celou královskou rodinou! Rolničky ale znějí nějak smutně. Je po všem, je po všem... Kdy jen to už slyšel?

Otec povzdychává. V jednom měla Irena pravdu, změnil se, i ty Vánoce se změnilly. Někam se to všechno vytratilo, ale kam?

xxxx

S nechutí do sebe natáhla těžký pražský vzduch. Jak krásně muselo být dnes u vody! Když poprvé přijela za Fediovem do Prahy, domnívala se, že na Žižkově hoří, tak špinavé to tu bylo, tak zakouřené a bez života. Tehdy ještě netušila, že kouřová clona nad pražskými střechami bude viset věčně, přinejmenším po celou zimu... Hela vzdychla a přitáhla úžeji králičí límec, pod který se dostal vítr, prohánějící se nelitostně vzhůru Žižkovem až ke starému vojevůdci.

Nejdřív otec souhlasil, že za ním bude dojíždět každý druhý týden, ale brzy mu tohle nestačilo a s blížícím se podzimem to bylo stále horší, až už to nešlo déle odkládat. Ještě obalila ptáčnice pletivem proti divokým králíkům a vytáhla na břeh svoji pramičku. Pak už zbývalo jen zamknout chatku, odvést Husíka k sousedům a vysvětlit mu, že se sem zjara vrátí. Zjara... Podle kalendáře jaro už bylo, jenže na návrat teď při Fediově stavu nebylo pomyslení.

Hela vyběhla patra zatuchlým domem vzhůru přes pavlač. Ode dne, kdy ustoupila otcovým rozmarům a vyjela se s ním do Podolí trochu se skoupnout, se mu dařilo čím dál hůř, dělalo jí to starost. Přísahala by, že se potopil jednou, maximálně dvakrát, ale horečky a zimnice se ho držely už týden.

S těžkým žuchnutím položila na kuchyňský stůl síťové nákupní tašky. Snad na nic nezapomněla. Krom hromady léků si Fediov objednal brilantinu jak za starých dobrých časů, kdy měl ještě pár vlasů a chodil do kanceláře. Štiplavě se pousmála a unaveně dosedla na stoličku. Dlouhé pohublé paže, na kterých se teď, když svlékla kabát, rýsovaly klíční kosti a vystouplá ramena, spustila podle těla. Nezmoohl ji nákup, ale ta bezvýchodnost. Copak neměla i svůj život? Měla by nanovo natřít a nalakovat pramičku, podívat se, zda voda nenatropila nějaké škody...

Trochu ji překvapilo, že ji otec nechal vejít, aniž by se něčeho naléhavě dožadoval. Když po špičkách nahlédla do pokoje, ležel na kanapi, ve tváři byl žlutý a kapesník pod nosem měl od krve. To ji znepokojilo. Z nosu však krvácel často a Šimsa radil vyčkat, nemocnice byla až to nejzazší řešení. Uklidnila se, když si uvědomila, že otec do poslední chvíle četl. Masarykovu příručku Jak pracovat, měl ještě založenou palcem, a zhluboka a těžce oddychoval. Zpod deky, kterou ho ubalila, než odešla, vyčuhovala jen jeho chodidla s dlouhými palci. Proti své vůli se musela usmát.

Bylo to, co se mezi nimi přihodilo, opravdu tak neodpustitelné? Byl její poklesek opravdu tak strašný, aby ji přestal milovat? Aby všechno, co je poutalo a spojovalo, spálil prach?

Anebo naopak – provinil se na ní otec tolik, že už mu to nikdy nemohla zapomenout? Neležela jeho vina jen v tom, že měl o ni příliš velkou starost? Koneckonců utekla, když jí bylo šestnáct, a to rozhodně nebyl žádný rozumný věk, nemluvě o vdavkách.

Nemohli si to už opravdu nikdy – do smrti odpustit? Rozhodla se, že s Fediovem o tom co nejdřív promluví, že hradbu mezi nimi zlomí, a cítila, jak ji společně s úlevou protepluje vlna něhy.

Teď v době nemoci otec neustále pospával, ale obyčejně jí vždy uložil nějakou práci. Nečekaně získaná chvílka volna ji zaskočila. Uvažovala, zda se nemá pustit do přepsání jeho článku do časopisu Zdravá výživa, ale rychle nápad zamítla. Psaní na stroji by otce dozajista probudilo a podráždilo. Ještě chvíli se rozmýšlela mezi pletením, sousedka ze Ždáně jí poslala další čtyři klubka ovčí vlny, a mezi látáním ponožek, ale zavrhla obojí. Po zkušenosti, že se z ponožek vždy a vždycky vyklubaly nejdříve palce, Fediov požadoval, aby v těchto místech ponožky už dopředu zpevňovala jemnou bavlnkou značky Lyra v náležité barvě.

Hela se ušklíbla a provinile trhla rameny. Taky by měla vytrít chodbu, jenže s úklidem nikdy moc nenadělala, tak proč teď, když ji otec nevidí? Znovu pokrčila rameny a s povzdechem - chodba počká, se vytratila do své komůrky.

V pokojíku se od matčiných časů nic nezměnilo, až na krucifix. Ten odnesla do sklepa ihned, jak se nastěhovala. Dráždil ji. Vracel těžké vzpomínky, na něž by nejraději zapomněla. Copak se dost nenamodlila? A slitoval se snad? Klečela na studených dlaždicích a zapřísahala toho kruťasa na kříži tak dlouho, dokud se nezhroutila, nejednou ji museli z kostelíku vynést. A přece Piťhu po dvanácti dnech našli dole pod přejeji. Nejdřív vyplaval nahoru jeho klobouček se sojčím pírkem, ale tělo si Svatojánské proudy držely ve svých vírech tak dlouho, než se samy nabažily. Tehdy Vltava přestala zpívat a lesy šumět. Dokonce i milovaní špačkové vytušili, že tu sídlí neštěstí a odstěhovali se z ptáčnic jinam.

Hela před sebe natáhla ruku. Bylo to tak, jak předpokládala. Světlý proužek v místech, kde ho kdysi obepínal kroužek, se prstu držel ještě i teď po letech, kdy prstýnek dávno poslala po vodě spolu s věcmi, které po milém zbyly.

Převrátila se na druhý bok a zavřela oči. Slamník, na kterém kdysi spávala matka, byl pod jejími vzdechy dávno slehlý, ale nestěžovala si. Zvolna cítila, jak ji podmaňuje sladká únava. Lehounké vlnky ji hladily a unášely, podávaly si ji a s milostným šploucháním sladce ukolébávaly. Teď byla doma, u řeky... Jen neotevřít oči!

XXXX

Tohle bylo něco, s čím jsem si nevěděla rady. Všichni Hely pamětníci vyprávěli o její lásce k řece a vodě. K Vltavě jako národnímu symbolu, to bych ještě dokázala pochopit. Ale k vodě jako takové? K mokré, studené tekutině, povětšinou kalné jako lógr? I po tom všem, co jí u vody potkalo? Ale byla to vůbec pravda? Tohle se tradovalo jen od úst k ústům, dosvědčit to nemohl nikdo. Co když se s Piťhou rozešli úplně jinak, docela obyčejně a neromanticky? Co když jí v její opuštěnosti dělalo prostě dobře nechávat si tělo konejšit, hladit a laskat, obemykat vlnami?

S tím musím něco udělat, jestli tohle nepochopím, bude stát má Hela na vratkých nohách. Hned od zítřka se začnu sprchovat ledovou vodou... jako Hela. Pomůže to? Těžko! Stal by se český detektiv Sherlockem Holmesem, kdyby se naučil anglicky?

Pokouším se představit si šplouchání vln a vůni ostřice, vlnky s námořnickými čepičkami na neklidné, modré hladině, ale nejde to. Hela se koupala v řece od časného jara, a někdy i v zimě. Jak to, že jí ten chlad nevyrazil dech? Svědci se zapřísahali, že někdy zůstala ve vodě ležet docela bez hnutí, že si to vychutnávala. Žádná zběsilá tempa, aby neumrzla, ale zvolna, s dětinskou radostí se potopila až k uším, a co víc, dobrovolně.

-Klepeš se jako ratlík..., poznamená otec, který až dosud spal. Snad už mě zase nesleduje? A proč ratlík, to je nenápadité. Jednou dávno, muselo to být docela jistě odměnou za nějaké vysvědčení, jsme se spolu vypravili na Střelecký ostrov. Po navigaci pobíhal vořech znovu a znovu přiváděný do stavu vrcholného vzrušení hejnem racků, které před ním jako naschvál zapadalo a s pokřikem vzlétalo. Když racků – proč ne třeba hus? Dám tomu olysalému psisku jméno Husík! Představa, jak pro svou paní odhání od břehu bílé kocábky tohoto nemotorného ptáka, mě pobaví.

XXXX

-O takovém jménu jsem nikdy neslyšel. Nevíš si prostě rady, uzavře otec. Jak se tak na něj dívám, připadá mi, že tohle není náš pravý problém.

-Musím vědět, co mi vlastně vyčítáš. Chci vědět, co jsem provedla... Mluvím zbytečně prudce, lekám se slov, ale valí se dál. Jestli byla někdy ta správná chvíle, pak teď. Otec mlčí, hlavu na prsou.

-Naše minulost... minulost nás dvou, byla přece pěkná, tak co? naléhám stále prudčeji, stále urputněji.

Chceš vědět, co jsi provedla? Už nevíš? raduje se poťouchle můj vnitřní hlas. Však ty si vzpomeneš, jen se nedělej! ...Máš pravdu, ale tiše, ať tě někdo neslyší, tiše, proboha!

Od chvíle, co nenávisť dostala jméno, co jsem připustila, že vrostla do lásky jako plevel, jako bych jí tím sama vyšlapala cestu. Nenávidím otcův

dech, mátožný krok, jeho přehlížení a aroganci, to jak se dívá skrze mne, jak ví všechno líp a nic mu není po chuti... Nenávidím sebe za tu nenávist! Kdo ale jsi, že to všechno víš, mé svědomí?

Nenávidíš? Ještě před chvílí jsi tvrdila, že ho miluješ. Tak se rozhodni. Třeba jsi jen přetažená... Ne ne, vím, co říkám. Ať se o otce starají jiní. Musím se k tomu odhodlat. Nebo se rozpadne můj vztah s Jozefem. Odejde ode mne. A bude mít pravdu. Vždyť o mě otec nestojí... přinejmenším ne jako o dceru.

Vyděšeně se dívám na svoje ruce, které svírají otcova skleslá ramena, silněji a silněji, nezávisle na mojí vůli, jako by je chtěly rozdrtit. Podívá se na mě z podhledu, užasle a s údivem.

-Špatně si to vykládáš. Nic ti nezalívám. Jestli se ti zdá, že ti dávám málo, tak já víc neumím. Jsem prostě mužský. Na slova si nepotrpím a na činy mi ztěžkly ruce. Bereš všechno příliš osobně... Vždycky jsi byla taková. A já - já jsem prostě jen unavený..., odřikává zemdeně, ale tohle mi je málo. To mi nestačí, teď už ne.

-Chtěl jsi, abych měla titul? Zklamala jsem tě? Neměla jsem na to, uznávám. Ale snažila jsem se. Uznej aspoň, že jsem se snažila... Cítím, jak se chvěju, ale když ne slova, slzy se valí dál. Paže, kterými jsem ještě před chvílí drtila otcí ramena, mi klesly.

-Vždycky jsem byla na tebe pyšná, odřikávám automaticky a znaveně, zatímco pocit odcizení roste a dusí jako kámen.

-V bílém plášti ti to tolik slušelo, víš ještě? Pacienti i sestřičky k tobě vzhlíželi jako k pánubohu. Jo. Tak nějak... V týdnu jsem si tě moc neužila, chodil jsi domů pozdě a pak se rozčiloval nad Járovou žákovskou hystericky poškrtanou červeně odshora dolů, pamatuješ? ...Teď konečně otec bolestně sykne.

-Taky jsme spolu chodívali do divadla a na koncerty a za vysvědčení jsem od tebe jednou dostala tmavomodré dívčí šaty s krajkovým límečkem. Máma mi podtočila ofinu do takové kremrole. Pamatuješ? vpadnu rychle, ale otec mlčí.

-Byl jsi nejkrásnější, nejžádoucnější mužský v celém divadle. V celém světě široko daleko. Představovala jsem si, že k sobě patříme, jestli víš, co tím myslím. Že jsme pár a že mi tě všichni závidí. Že všechny oči míří závistivě jen na nás...

Otec se chrčivě zasměje. Víc nic. Sklopí hlavu na prsa a zavře oči. Zklamalas mě, holčičko. Chceš vědět, čím? Já nevím. Asi jsem čekal, že rozepneš náruč a budu znovu plný síly. Že mě zastřešíš pocitem lásky a bezpečí, a ty prozáří a zaženou moji temnotu, stařecký stesk a osamění. Byla to bláhovost. Čekal jsem nemožné, odpusť. Hořkost z té pošetilé naděje je ale příliš, příliš veliká, ať se snažím, jak chci, nemohu ji překonat...

Mlčíš? Jako obyčejně. Tak ať je tedy po tvém. Právě sis podepsal ortel, otče... Jozef má pravdu. Co chceš, je jen horká láhev do postele. A tu ti můžou dát i tam...

xxxx

Už nikdy – nikdy se nedovím, co se mezi námi stalo. Co se přetrhlo. Ale přetrhlo se to skutečně? Co když se mýlím a tvoje tyranie a zlobné nálady jsou skutečně jen nálady životem znaveného člověka?

Bezvýznamné věty se vynořují a zapadají, hučí mi v uších jako v mořských lasturách, pátrám po jejich smyslu, ale všechno se to zdají být jen

samé zbytečnosti. Čekám na velkou pravdu, kterou mi jednou otec sdělí, bude tak nesmírná, že rázem pochopím. Ale čekám marně.

-Včera v noci se mi o tobě zdálo, šeptnu plná strachu, že takhle to už zůstane. Otec rozhodí rukama a vzdychne, jako by říkal, pánubohu poručeno, vždycky ti trochu šplouchalo na maják, marná sláva, tohle nepochopíš a na vysvětlování jsem už skutečně unavený...

Těžké sny mě pronásledují snad odjakživa. Ztrácím se, bloudím jakýmisi chodbami, které ještě před chvílí byly mým domovem, ale teď jsou nepřátelské a pusté, propadám se jimi bůhví kam, sama, bez pomoci, i Jozífek někam zmizel. Neznám člověka, na kterého by byl větší spoleh, tak proč, proboha i on? ...A znovu otec. Držím ho za ruku, ale ta se mi vysmeká, a já už nezadržitelně padám někam hluboko...

-Vlastně se mi o tobě zdá každou noc. Třeba jak nesu vysvědčení...

Vidím to jako na filmovém plátně. Letím s jedničkami domů celou cestu. ...Mám propadáka, tak nejdřív ty, ať ho naladíš... To je brácha. Čeká v průjezdu a shromažďuje výmluvy. Nesnášejí ho. Jeho vždycky všichni učitelé nesnášeli...

-Byl to nadaný kluk. Nosil poznámky a pětky. Ale měl nadání. Na-dá-ní... Slabika za slabikou dopadá na moji hlavu jako kladivo. Napínám sluch, aby mi neuniklo ani slůvko.

-To že z něj nic není, to komunisti. Zničili mu život. A mně taky, chápeš? Chápu až příliš dobře, ale tak lehce se nemíním vzdát, ne dnes.

-A já? Něco málo jsem snad dokázala, nebo snad ne? A když otec nechápavě zvedne obočí, vyhrknu:

-Vydám román!

xxxx

-Kdo? Ty? A o čem? Snad ne o životě? řekne po tak dlouhé odmlce, že už mám pocit, že na mě zapomněl. Vezme na pomoc brýle a lupu a dívá se mi zkoumavě do tváře.

-Máš vůbec co říct? Kolik je ti? Nepřeceňuješ se tak trochu?

Tohle mě znejistí. Díváme se podezřívavě jeden na druhého. Třeba má pravdu. Nebýt soužití s člověkem, který je již jednou nohou na druhé straně, a díky němuž se mi zdá, že jsem pochopila mnohé, co by mi jinak zůstalo utajeno, by moje zkušenosti nestály za řeč. Bolest ze všeho, čím jsem s ním za tu dobu prošla, ve mně zůstává jako seknutí kočičím drápkem. Jestli vím něco docela jistě, pak jen to, že tahle výpověď je mým osudem.

-Chceš mi namluvit, že očekáváš, že oslníš schopnostmi? Jestli si namýšlíš, že ti pomohou vnady, tak to si musíš pospíšet... Dál to už nevydržím.

-Moje vnady? Jak to můžeš vědět? Třeba je mám jako Brigitte Bardot, vždyť nic nevidíš!

-Vím, kdy ses narodila, děvenko, tedy přibližně... to stačí. Krom toho – tvůj příběh není čtivý. Sice jen v dnešním povrchním smyslu, ale to mu u současného čtenáře nepomůže...

Otec vysloví soud s absolutní jistotou, jak taky jinak. Co když se nemýlí? A můj otec se přece nikdy nemýlí?

-Čtenář nad tvým vyprávěním neprožije radost, ale pouze vztek... A pak přijde ta poslední rána.

-Proč vlastně píšeš? Snad ne, aby ses osvobodila? Tohle tvrdit se dnes mezi autory stalo moderní... Mezi autory! zopakuje s opovržením.

Poprvé mě napadá, že člověk se vyvíjí k horšímu. Stává se zlý a zatrpklý. Možná za to nemůže... Určitě za to nemůže, ale kdo to má vydržet?

Utekla jsem do koupelny. Jen se na sebe koukni... Mládí je pryč, vnady na odchodu, psaní pro kočku. Smysl života dnes jako včera zahalený tajemstvím. Znamená to, že přichází nicota? Že život nemá jiný smysl, než žít ve smyslu užívat, a pokud možno teď? Že co se počítá, je mládí, krása, síla... mládí a zase mládí, a pak už nic?

xxxx

Včera večer jsem ze vzteku a s rozkoší dopila to bacardi a dostala pak pořádnou kocovinu. Navíc jsem se pohádala s Jozefem, poslední dobou se hádáme stále častěji. Nedala jsem ani jednomu z mých mužských večeri a šla jsem si lehnout.

Nevím, co se v noci stalo a jestli je možné stát se přes noc jiným člověkem. Možná jsem jen pochopila, že když se budu dál zdráhat a stavět na zadní, nikam nedojdu. Že je prostě načase přijmout realitu.

xxxx

Poslouchá se to pěkně – brát život tak, jak přichází ...přijmout stárnutí s jeho nezbytnými následky jako něco, co patří k životu a nedat tomu nad sebou větší moc, než je bezpodmínečně nutné... ale takhle jednoduše to nefunguje. Jak to vypadá doopravdy, mám dennodenně od rána do večera na očích. Starám se o člověka, který se mi ztrácí a mění před očima, a rozhodně ne pouze fyzicky, a který podle všeho nebude dlouho živ. Bolí to, ale jak je to kruté, i k té největší bolesti je třeba zachovat odstup, jinak hrozí, že mě pozře a zahltlí.

Můj otec rozhodně není jediným člověkem, který ve stáří znemohoucněl a zhořkl, tak jako já nejsem sama, kdo se musí rozhodnout, zda ho takového přijme, anebo zda ho za to odsune na slepou kolej. Tohle je výchozí a rozhodující otázka. Zavání nepříjemně vlastní nicotou a krchovem, ztrávit ji a rozžvýkat se neobejde bez vnitřních zmatků, a už vůbec ne přes noc.

Žijeme v sobecké a prolhané době udržování v přesvědčení, že elixír mládí je na dosah, že ještě kousek a nemoci, stáří a smrt přestanou existovat. Kdo přesto podlehne a nevydrží, kdo se této rajské doby nedočká, patří do některé z institucí zřízených k těmto účelům. Na takové slabochy totiž my, mládí, živí, krásní a silní, nemáme čas, vždyť kam bychom přišli, mít jejich bezmoc na očích?

-No vidíš, zdá se, že začínáš chápat, zaraduje se otec.

-A takovéto generaci ty chceš předložit svůj příběh!? Od těchto lidí očekáváš, že přijmou sondu, která by měla otevřít průhled do vztahu mezi člověkem na prahu smrti, ale pořád dominantním, a nejbližším okolím? ...A teď upřímně, co si od toho slibuješ?

Předstírám, že právě teď je ze všeho nejvíc potřeba umýt a nastrohat jablka, která otec nesnáší, ale kvůli vitamínům trpně a statečně polyká. Ano, co vlastně chceš? Poukázat na existenci smrti? Ale vždyť ta je dnes tabu, podobně jako pomýšlení na vlastní nemohoucnost. Krom toho - je to vůbec nutné? Copak se smrt neohlásí sama od sebe, copak s námi i bez mého upozornění nejde od samého začátku ruku v ruce životem?

Obracím se k lidem, které neznám, ale o nichž tuším, že žijí podobně jako my všichni, osamoceni a zazděni v iluzi nesmrtelnosti, ve společenství, které je už tak veliké, že se nejn neslyšíme navzájem, ale ani nemáme chuť si naslouchat.

Jestliže čtenář nad mým příběhem neprožije výbuchy veselí, o to víc mu může pomoci aspoň odraz, zrcadlení, které ho upozorní, že jiní jsou na tom podobně. Že v tom není na tomhle všivém, ale pořád nádherném světě sám. Co s tím udělá, zda se spokojí jen s jízlivým uspokojením, anebo zda přesvědčí, že soužití se starým člověkem je možné a žádná oběť nesmí být dost vysoká, je už jeho věc. Možná moje volání uslyší až některá z příštích generací. Ale nebylo by i to lepší než dnešní lhostejnost?

XXXX

Znenadání přijde rada, a jak tak o ní přemýšlím, zdaleka ne špatná.

-Zabuduj do vyprávění o Fediovi pro mne za mne třeba i mne, já to snesu. Uvidíš, jak se z ryze literárního textu rázem stane skutečnost... abych tak řekl dokument, a to se přece dneska náramně nosí...

Nadšeně vlepím otci hubičku. Odtáhne se, ale to teď není důležité. Poznal se – o tom není pochyb, a nic mi nevyčítal. Dokonce můj nápad očividně přijal za svůj, no není báječný?

-Tak teď můj názor znáš, ale co mám s těmi papučemi?

Debata zakončená výbuchem citu otce zaskočila a rozrušila, a když mu chci pomoci do bačkor, jsou mokré, nejde to. Současně cítím, že se stydím a červenám a tváře mi rudnou jako pubertáče. Je ti skoro šedesát, chceš dávat rady druhým a něco máš za sebou, a koneckonců nenačurala sis do bot ty, ale tvůj přestárlý otec, tak co má být?

Výsměšně si mě přeměří. Tváře mám už jako přefouknutý balón. Nohy se do bačkor dál vzpírají vejít. Chtěla bych pro tebe něco udělat, umiňuju si v duchu s úsměvem.

-Víš co? Vezmu tě do Paříže...

XXXX

-No to je ohromné! Vy jste se snad oba zbláznili? Stařík se sotva hýbe, nevidí, je odkázaný na stálý lékařský dohled, a ty chceš, abychom si vyjeli do Paříže? ...Jozef snese svůj starý vojenský kufr a s výrazem, teď ti ukážu, do něj vztekle a nazdařbůh hází věci ze skříně, jak mu přijdou pod ruku.

-Jozefe, teď mě odvezete k doktorovi... teď potřebuju do lékárny a pak na poštu. Tohle mi vyplňte, tamto zaplat'te a s tímhle zaběhněte do pojišťovny..., nepřestává se opičít a přitom dál rve do kufru košile a ponožky.

-A jak to šikovně narafičil! To bylo nejdřív samé, chtěl bych jít po francouzsku! Kde máte mapu, provedu vás pelechem hříchu, ukážu vám břicho francouzské metropole! A pak je z toho cesta do Paříže! Však on to už Jozef nějak odřídí, místo u benzinky, bude stavět po všech špitálech a lékárnách, aby nám stařík cestou neuhynul! Taková dětinskost – Paříž!

Už dávno jsem utekla z pokoje, ale to nejhorší mě teprve čeká:

-Budeš si muset vybrat, buď já, nebo on!

xxxx

Fediov pročistil skřípec a namáhavě se natáhl do stolu pro zrcátko. Hela se domnívala, že je před ní ukryvá z ješitnosti, kéž by tomu tak bylo!

Jednoduchý úkon si vyžádal spoustu síly, už proto, že ho před odchodem celého zavinula do zábalů jako mumii. Nemoc odjakživa tak nějak patřila k jeho charakteru a k jeho životu, přesto se při pohledu na sebe vyděsil tak, že přímo cítil, jak se z něj vypařuje život. A jestliže v něm až dosud pravidelně odtikával, teď jako kdyby strojek neviditelný, ale všemocný hodinář naráz zastavil.

Ať jsem čínský papež, jestli tohle není žloutenka, pomyslel si, když znovu nabral dech a pozorně si prohlédl tvář a bělmo kalné a nažloutlé jak smrdutý pukavec. Copak vždy neříkal, že je lepší doktor než všichni kolem? Že Šimsa nepřijde na nic, co mu sám nenakuká...?

Výplázl do zrcadla jazyk a znovu podrobně prozkoumal barvu kůže i očí. Ne, nebylo pochyb. Rozpomněl se, že to není ani pár dnů, co v rádiu slyšel o infekční žloutence, a roztřásl se. Zrcátko mu sklouzlo s klína. Šimsa ho musí neprodleně poslat do nemocnice. Kde je Hela? Po ničem jiném netoužil tolik, jako svěřit se blízké bytosti, svalit na ni část břemene.

Fediov se zhroutil v křesle vysláblý, zničený a roztřesený. Ačkoli měl docela jistě horečku, cítil, jak s ním lomcuje zimnice a po zádech jak po klávesnici jeden za druhým stékají stružky potu. Je pravda, že sám nemocnici až dosud tvrdohlavě odmítal, ale od toho tu byli jiní, aby rozpoznali vážnost situace. Když to poznal on, jak to, že ne Máša? A vůbec, kde je žena tak dlouho? Cítil, jak na něj jdou mrákoty, jak se mu v mysli všechno motá. Na druhé straně, copak v duchu neprodělal každou novou chorobu, o níž se doslechl? Mohl se i mýlit, a co si s ním zahrávalo, byly jen jeho nervy.

Teď po dobu nemoci měl křeslo natočené tak, aby z něj viděl přímo na knihovnu, to ho vždy posílilo. Pohled na hřbety knih, na myšlenky, které přežily celá léta, vnášel do duše mír a klid. Nashromáždil jich na dobrých osm set svazků, ne nadarmo mu knihař Hadraba dával už přes dvacet let slevu, tady na Žižkově byl docela určitě jeho nejlepším zákazníkem. Hned jak se uzdraví, musí mu představit Helu, tohle měl udělat už dávno! Sám po svém otci nezdědil nic, nic podstatného, když umřel, musel ho pochovat v polobotkách vypůjčených od pohřební služby. Ale Hela - Hela to bude mít snazší.

-Už tehdy jsem si umínil, že to někam přivedu! zachroptěl a chytil stružku krve, která se mu vyřítla zároveň z nosu i z koutku úst. Jen žádnou paniku, z nosu přece krvácel odjakživa. Možná by měl poslat pro přítele Thea. Jenže Theo je mrtvý, rozpomněl se a roztřásl se zimou. Cítil, jak si ho bere a jak ho přemáhá útěšlivý spánek. Nejdřív se mu bránil, ale nakonec vyčerpáním usnul. Hrnuly se na něj obrazy z mládí, jednu chvíli viděl svého otce tak jasně, že nevěděl, co je pravda a co sen.

-Byly doby, kdy jsem se styděl vyjít z domu, protože jsem neměl co slušného na sebe, ale Hela - Hela to bude mít snazší... Aby tak přitáhla zvenku nějaké bacily, to by ještě scházelo! zamumlal, když se znovu probral. Horečka ani zimnice neustávaly.

Pomyslel si, že to někam dotáhl, že je šťastný člověk, ale radost trvala jen chvíli - byl to pořád jen Žižkov! Touha dopracovat se někam dál než jeho otec, ho hnala pořád výš. Udělala z něj neurotika, ale neurotika, který se mohl chlubit tím, že se sám naučil francouzsky i latinsky slovem i písmem! Polštinu nepočítal, tou se domluvil na západní Ukrajině skoro každý. Dopracoval se dokonce k těm osmi stům svazkům v knihovně. Fediov pohladil očima jejich hřbety. To byla jeho jistota. Jenže moment! Něco se mu nezdalo.

Udělal chabý pokus pročistit skřípec, ale slabostí mu vypadl z ruky, a namáhavě vstal. Celý se přitom zapotácel a z hrudi se mu svezl zábal, ale to teď nebylo důležité. Díla klasiků jako kdyby podpírala jedno druhé, a o polici výš opět... Řady prořídly, nebo se mu to zdálo? Srdce se mu rozbušilo. Jeho knihy! Neztrácejí se? Ale jak by mohly? Podezření mu na čelo vyrazilo krůpěje potu. To není možné, toho by se Hela nikdy neodvážila!

Udělal několik kroků a prsty lehce pokrivenými revmatismem zkoumavě pohladil hřbety. Dalimilova kronika, vydala Matice česká 1877... A tady Tolstoj, Puškin, Dostojevskij a Čechov v celoplátěné vazbě... to nejlepší z ruské literatury. Anebo tady... Jirásek ilustrovaný Adolfem Kašparem, v každém svazku tři ilustrace v barvě, to byl hotový poklad. O přihradu výš encyklopedie, osmadvacet svazků naučného Ottova slovníku, Diderot, Larouss... Larouss? Kde je Larouss? A kde je populárně zeměpisný slovník Širým světem? Ten nebylo možné jen tak přehlédnout, byl ilustrovaný, měl dvě stě devadesát stran a několik barevných příloh...

Fediov se chytil kolem krku a z hrdla mu vycházel sípot, jako by se dusil. Pravé křídlo, kde choval naučné publikace a praktické návody, jak si udržet své už tak dost chatrné zdraví, prořídlo rozhodně, o tom nebylo pochyb. Kde je Zdravá výživa, kam se poděly Rady nervózním, Otuzování těla i ducha, Omlazení autosugescí...? A co jeho Psychoterapie, Sexuální biologie, Mulfordův Dar ducha a Mardenova Vůle k činu?

Roztrásl se jako osikový list, v nažloutlé tváři nejdříve zpopelavěl a pak zrudl a z očí se mu bez zábran valily slzy jako hráchy. Vykřikl. Cítil, jak na něj jdou mdloby, jak mu neviditelná ruka sahá po hrdle, jak ochablost jakoby naráz postihla všechny smysly. V té chvíli mu srdce udělalo kotrmelec. Ztratil pojem, kde je vrch a kde důl. Všechno se s ním protočilo. Udělal půlkruh, matně se pokusil zbavit sevření na krku a něčeho se chytit, ale ruka mu sklouzla, a Fediov padl prudce naznak na hranu stolu a sesul se na koberec.

Tam ho našla Hela o hodinu později. Setmělo se. Plamínky ohně z amerických kamen padaly Fediovi do obličeje a kreslily na něm stíny a obrazy, hned světlé, hned temnější, jako by byl živý, jako by na zemi, co nejbližze teplu, jen odpočíval. To ji napadlo ze všeho nejdřív.

Za chvíli jsem zpátky a přinesu ti sněhový dortík, slíbila na odchodu... Otec rádně nejedl ode dne, kdy si vyjeli vykoupat se do Podolí. Šimsa radil chuť něčím podpořit a vedle léků na sražení teploty mu předepsal vitamíny.

-Co to bylo za nápad, zahartusila jako od té doby mnohokrát, ale vzápětí se vylekala. Pohlédla na prázdné křeslo, jako by očekávala, že se jí jen něco zdálo, a na postavu na zemi u kamen. Vzápětí už dopadla vedle otce na koberec bezvládně jako hrouda a hlasitě se rozeštkala. Tak tam vedle sebe leželi, zatím co se snášela noc a po ní vstával nový den. V kamnech vyhaslo.

-Co se tak na mě díváš?! Vzala jsem ti jen knihy, tys mě připravil o daleko víc, šeptla. Nebyl to jen naučný ilustrovaný Larouss. Nerada, ale přece jen týden co týden odnesla jednu dvě bichle do antikvariátu. K Melicharovi je nedala a taky Hadrabovi se vyhnula obloukem, tak velká byla obava, že by se

to otci mohlo donést. Šla vždycky až dolů na Staré Město. Nejdřív brala ty tenčí a podružnější. Tolstého Krásku z Marsu třeba. Fediov ji kdysi sám vystříhoval z Národní politiky, ale co mohla dělat!

-Co jiného jsem měla dělat? vzkřikla nahlas, ale tak jako včera Fediovi, ani jí nikdo neodpověděl.

-Co mi zbývalo, když jsi zakázal, abych vyběhala vysvědčení chudoby? Z čeho jsem měla uvařit tvoje povídkové taštičky, zalité smetanou? Ten tvůj falešný stud! vyčítala a znovu se rozplakala. Přitom měla všechno už téměř vyřízeno, čtvero úředních potvrzení čekalo jen na otcův souhlas! Nejprve zaběhla na 5.účetní oddělení v Růžové ulici, Štorc se na ni díval jako na štěnici, pak do 2.patru na žižkovskou radnici, v úřadovně seděl úředník jak bečka a ze všeho nejvíc ho zajímalo, proč to potřebuje! Proč se asi vydává vysvědčení o chudobě! Sjela ho tak, že se už na nic jiného zeptat neodvážil! Pak k okresnímu soudu, to jediné mělo úřadovnu v přízemí, a konečně do 2.patru k okresní politické správě žižkovské na Karlovu třídu. Jen těch úřadoven, co oběhla, těch křivých pohledů, ze kterých se zdvihal žaludek, těch schodů, nahoru dolů... A výsledek?

-Protokol o finančních poměrech čekal jen a jen na tvůj podpis! Hela setřela slzu. Letmo ji napadlo, že teď bude moct konečně odejít zpátky na venkov, jak si vždy přála, ale to už jí projela výčitka ostrá jako nůž až k srdci.

-Já nechci... už nikdy od tebe neodejdu, šeptala a hladila otci ruku, chladnou a ztěžklou. V sevřené pěsti svíral kapesník plný krve. Vyděsila se. Šimsa neměl pravdu. Měla dát otce do nemocnice, jak na něj přišly teploty, a přinejmenším hned, jak se dostavila ta strašlivá slabost. Napadlo ji, že se ho za chvíli budou dotýkat cizí lidé, bez soucitu, štítivě, možná dokonce v rukavicích, a znovu se hlasitě rozeštkala.

Když se konečně probírala, právě svítalo. Cítila se nevyspalá a zkrehlá a všechno ji bolelo, jak dlouho tu ležela, neměla zdání. Přehozený přes židli se dosud válel její kabát a na stole balíček se šunkou a pytlík marokánských datlí.

-Sněhové řezy nebyly, vzdychla vyčerpaně. Chuť křičet a bít hlavou o zem ji přešla, teď už byla jen unavená.

Kartáčovala oblek a slzy jako hráchy mu padaly za límec, chybělo málo, a odnesla do zastavárny i ten. Byl zánovní, černý s jemným proužkem, krejčí Zavařil tady na Žižkově ho ušil z přešité látky a podobně i vestu, ještě ušetřil na čepici. Smutně se pousmála. Té vestě říkával otec salonní, ale moc si ji neužil... Tak a teď ještě hůl a klobouk.

Kdybych umřel, dej mi na cestu ten lesklý černý cylindr, říkával. Tohle ji nanovo rezesmutnělo. Vzala kartáč a překartáčovala i klobouk vinným octem, tak jak to měl rád. Cylindr v pravém smyslu to nebyl, otec tak říkal svému vysokému sklápěcímu klobouku, který uchovával v krabici na dně ve skříni. Klobouk pamatoval křížácké tažení, tak byl ošoupaný. Nu což, ocet ho vzpruží a do hrobu to snad bude stačit, bude ho hrát na hlavě i s jejími slzami!

Teprve tohle Helu docela vzpamatovalo a tak jak byla, rozcuchaná, ubřečená a bez kabátu, se úprkem rozběhla přivést pomoc.

xxxx

-Proč jsi ho nechala umřít??

-Koho, Fediova? ... Jsem v rozpacích, ale otec čeká na odpověď. Čeká na ni tak, jako kdyby od ní závisel jeho život.

-Neříkala jsi, že jsem mu podobný? ...Tak proč?

Ráno jsem otce přenesla do křesla, ale mluvit nemá sílu, abych mu rozuměla, musím se sklonit až těsně k jeho rtům. Velké uši s chlupatými lalůčky mě přitom téměř něžně šimrají po líci. Jsou to šeplové lastury, oč méně mohou mluvit rty, o to víc ke mně promlouvají ony, jsem jim za to vděčná.

Včera snědl jen několik lžic silné polévky a je vysláblý tak, že mu hlava padá tíhou. Pokývne očima na znamení, že rozumím, visí na nitce, ten prokletý život. V té chvíli si připadám skoro jako Nietzsche. Byl vinen, nebo nebyl? Pořád na to musím myslet. V okamžiku, kdy připustil, aby jeho myšlenky opustily jeho pracovnu a odešly do světa – nestal se tím tak trochu odpovědný? A to nejen za to, co napsal, ale i za to, se stane, jak tím ovlivní ostatní? ...Co ten kluk oběšený na půdě? A já, co já? Copak se neříká, tvoje vina nebude odčiněna, dokud o ní bude vědět tvé svědomí?

-Hloupost! Nietzsche za nic nemoh. A já umírám věkem... Vděčně se usměju.

-Teď si odpočiň, nemluv... Otec mi tázavě stiskne ruku. A Fediov? Ještě pořád čeká na odpověď.

-Nenechala jsem ho zemřít... Nechtěla jsem to. Prostě zemřel... Slova mi lezou z krku těžce a jak jsou prolhaná, zraňují.

-Jako já. Nechci do nemocnice! Slib, že mě nedáš do nemocnice!

-To musíš jíst. Vem si pár lžiček čaje s medem.

-Nemůžu... A zavři okna, dělá se vítr.

-Žádný vítr není... Na něco si vzpomněl, ústa jen s námahou po slabikách kreslí slova, spíš se dohaduju, než skutečně slyším.

-Nechci, aby ses rozešla s Jozefem...

-Neboj, jenom jsme trochu odsunuli tu Paříž. Nejspíš na jaro, až se oteplí... Otec odmění moji lež vděčným, spikleneckým náznakem úsměvu.

-Víš, kolik let se dožil podle Starého zákona Metuzalém? ...S vypětím kreslí ukazovákem na deku číslice: 9-6-9...

-To mám ještě spoustu času, nemyslíš?

xxxx

Ráno je zebavé, dokonce i poledne, a to dovnitř padá slunce, ale večer je nejhorší. To otci v duši zuří sněhová vichřice a navštěvují ho běsové, vrčí a chňapají i po mně, jak se mě snaží odehnat. Ruka se lžičkou čaje se mi chvěje. Jde to neskonale pomalu, dvě lžičky tam, jedna koutky úst nazpátek.

Neřekla jsem samozřejmě pravdu. Celou pravdu. Prostě jsem už svého hrdinu nemohla unést, příliš mi ubližoval. Tím, jak si byli podobní. Jak strašlivě si byli podobní.

-Co myslíš, byl šťastný?

-Kdo, Fediov? Měl svoje mouchy, ale...

-Nebojoval proti okorání srdce...

Pátrám mezi řádky. To mluví o Fediovi, nebo o sobě? Chce mi snad naznačit, že si od života představoval víc, že někde udělal chybu? Bral, ale dávat mu dělalo potíže.

Moje studie, jak jsem téhle přípravě k románu říkala, byla u konce, Fediov zemřel, ale jak to bylo s Helou, jsem stále neměla jasno.

-Možná jsem se mýlil. Možná skutečně zůstala na venkově, daleko od Otce s velkým O a od povinností, které na ni nakládal...

-A výčitky?

-Hloupost! Mám pocit, že jsem udělal chybnou diagnózu...

XXXX

-Ta babice, vidíš ji? Myslím, že tu s ní mám schůzku... Skoro by přísahal, že už ví, jak vypadá. Co ta se do všeho plete? Drala se do něj ze všech stran, zábla a vysmívala se. Je po všem, je po všem!

Čtu její příchod otci v očích, slyším její kroky, vidím její šlápoty v povislé, ochablé tváři, cítím ji z jeho měkkých, bílých dlaní, vychází jako těžká, mdlá vůně z vlasů i z košile, do které se ukryla. Děším se, plácám páte přes deváté, ujíždím, jako by mě honil. Hlas mi nepatří, je cizí a prolhaný, a ten strach zalitý omáčkou slov mě dusí jako čerstvě přivalený kámen. Zavrtí hlavou na znamení, že si nepřeje být utěšován.

Teď zpětně mě tíží všechna slova, která jsem kdy v hněvu, nerozvážnosti nebo přesvědčení o své pravdě vyslovila. Ráda bych na ně zapomněla, ale není to možné. Ta slova jsou už navždycky vyslovena, navždycky zaznamenána kdesi v prostoru. Chyby, kterých jsem se dopustila, zůstanou už navždycky bolet v mé paměti. Duševní bolest je z bolestí nejtěžší, cítím, jak si mě bere kus po kuse. „Dá se minulost napravit?“ ptá se v jedné hře autor. „A ne-li, dá se nějak zpracovat, aby sloužila přítomnosti a budoucnosti? A ne-li, dá se zapudit, aby zbytečně nezatěžovala? A jestli ani to ne, co pak s ní?“

Budu postrádat dotyk tvých rukou, otče. Proč se musíme najít ve chvíli, kdy se ztrácíme?

XXXX

Sedíme potmě. Otec pospává. Jen občas zvedne oči nebo mi slabě stiskne ruku, chci už mít pokoj. Hlava mu spadla mezi ramena. Prsty pevně zaklesnuté do sebe a propletené na uzel jsou bez kapičky krve, studené a vydrhnuté doběla jako padlý sníh. Oči má zavřené, v mysli zataženo a těžko jako před bouřkou. Jeho temnota je syrová, to si snad přece nezasloužil. Zvláštní přírodní úkaz způsobil, že temně a bez barev vidím i já. Možná jsem předstihla dobu, kdy děti bude moct vynosit i otec, přinejmenším dcery.

-Slyšíš tu bouřku?

-Žádná bouřka není!

Dívám se do otcovy tváře potajmu a s vědomím prohřešku, jen jako zloděj hladím očima to, co mi dřív bylo zapovězeno. Plavohnědé, teď už silně prošedlé vlasy, vzdor věku pořád ještě dost husté. Hnědé jaterní skvrnky stáří na lících. Dlouhé ušní boltce, ty jsou prý znakem duchovního založení, hrdé čelo, a ovšem rty, které se mě tolik natrápily. Obličej den ode dne, hodinu od hodiny ztrácí rysy i výraz, je měkký, bezbřehý, jako by ležel v řece času už delší dobu, a ta na něm vykonala své.

-Zavři okna a zastav ty hodiny!

XXXX

Sedím na lenochu křesla a objímám otce kolem ramen. Nebrání se. Je možné, že po mém doteku toužil? Nikdy by to nepřiznal. Na řasách ho prozradí dotěrná slza... S úlevou cítím, jak jsme si blízcí. Jak se obdarováváme právě těmi prázdnými dlaněmi... Jeden druhého teď podpíráme jako dva slepci. Všechny otázky jsou zbytečné, všechny řeči jen fráze, průhledné jako tělo medúzy.

-Dole v pokoji... Znovu a znovu nabírá dech, v prsou mu píská jako lokomotivě.

-V té zásuvce? ...

-Nález z nemocnice, můžeš si ho přečíst...

Dobře že ho neobjevila dřív, proč by měli mít těžkou hlavu oba? Jeho stav byl beznadějný, už když ho Madla vypravila s kufírkem do světa. Věděl to, byl přece doktor.

Otče, počkej! Musím se připravit. Chtěla bych ti dát něco na cestu... Léta jsem byla zvyklá dávat ti jen čisté prádlo a jídlo a stlát postel, ale teď vím, že o tohle jsi nestál. Počkej, prosím tě.

-Už nemám čas. Nefňukej. Život je přece jen pouhá částička, pouhý výřez z celkové existence... Chabě se pokusí usmát. Nejsem si jistá, zda si jen dělá ze mě legraci, anebo zda uvěřil.

-Jak sis myslela, že tu budu dlouho? Přece jsi s tím musela počítat, tak se teď netvař! ... Tak jak říkám, hlavně žádné věnce a okázalosti...

Ani kytičku? ...Nejsi formalista, dobrá, tak ani tu. A ovšem ani slzy, ty ze všeho nejméně. Možná zamávat na cestu. Mával mi někdy otec? Nevzpomínám si. Víím, že mě s bratrem rok co rok vyprovázel k vlaku na prázdniny, ale ruka s kapesníkem patřila vždycky matce. To se tedy vůbec nemáme rozloučit? Žiješ ve mně, otče, provždycky!

-To je přece přirozené, co sis myslela? šeptne tiše, jen tak nazdařbůh jako do větru. To právě dal své smrti smysl. Věděl o tom? Slyšel mě?

xxxx

Byla zima. Veliká zima, ačkoli byl teprve podzim. Přitom, pokud se pamatoval, byl ještě včera květen. Když natáhl ruku a dotkl se lenochu křesla, ležely na něm šňůrky jinovatky, až ucukl, jak se lekl. Bude se muset zeptat, jaký je vlastně měsíc. A den... Ale proč? Vjížděl přece do konečné, a když se přestal zpěčovat, nebylo to zdaleka tak kruté, jak se obával. Prostě tak. Na všechno padal milosrdný soumrak, radost ze života zvolna vprchávala, doušek po doušku, a život tak přirozeně přecházel do stavu zklidnění... Prázdnota užuž vztahovala ruku, ale za ní se řinulo světlo, spousta světla.

Pekla vdolky z bílé mouky... Matku nepamatoval jinak než jako nemocnou na lůžku obloženém polštáři. Je možné, že mu to přece jen zpívávala ona? Proč přišla? Aby mu řekla, že zemře? Ovšem, co jinak. Už je to jisté. Mělo to snad znamenat, že intuice byla přece silnější než rozum?

-Volán či nevolán, Bůh přijde... Staré delfské přísloví, holčičko.

Vlny paměti a vzpomínek se přes něj převalovaly jedna přes druhou jako dny a roky, jara a zimy, které nešly vrátit.

-Prožil jsem tolik krásného... To ticho, slyšíš to?

Zrak i tělo mu ztěžkly. Obrátil oči ke dveřím, odkud se šterbinou lilo to světlo a vedlo ho bezpečně do míst, kde utíchal svět a pláč, i vichr a hodiny. Udělalo se naprosté bezvětrí, mír a klid. A v duši taky. Mír a klid... Smrt byla v jádru tak prostá a přicházela v dobrém, škoda, že to nevěděl dřív.

Chtěla bych ti dát něco na cestu... Jozífkou, přines prosím rychle olivy, ty tmavé, nezapomeň! Zelené jsou příliš ostré, přece víš... Jozefe, rychle, ty olivy!

xxxx

Vykrámovala kůlničku, ale úmrtní oznámení nenašla. Nebyla to potřeba, znění znala z paměti, právě tak jako datum. Přesto. Někde by tu mělo

být. Přece je nevyhodila? Vzdech stíhal vzdech, draly se z ní, jako by ji chtěly udusit.

Fediov zemřel na její narozeniny, proč? Nikdy nic nepřenechal náhodě. Tak jako tehdy byla i teď přesvědčena, že jí to udělal naschvál. Pomstil se jí za to, že se o něj dost nepostarala. Neodpustil jí. A ona? Odpustila ona sobě?

Hela vzhledla k nebi, hvězdy teprve začínaly blednout, tály jak kopečky zmrzliny. Ale odkdy bylo pro ni na koupání příliš brzy?

Hela hvízdla na psa a rozeběhla se k řece.

K o n e c